

UPUTSTVO

OKVIR ZA MJERENJE PRISTUPA PRAVDI, UKLJUČUJUĆI SPECIFIČNE IZAZOVE SA KOJIMA SE SUOČAVAJU ŽENE

Prevod sufinansirala
Evropska unija

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

UPUTSTVO

OKVIR ZA MJERENJE
PRISTUPA PRAVDI,
UKLJUČUJUĆI SPECIFIČNE
IZAZOVE SA KOJIMA SE
SUOČAVAJU ŽENE

**PO NALOGU ORGANIZACIJE UN WOMEN
U PARTNERSTVU SA
SAVJETOM EVROPE**
Njujork, jul 2016, godine

Prevod sufinansirala
Evropska unija

ZAHVALNICA

Autor ovog izvještaja je Teresa Marchiori, konsultantkinja za rodna pitanja i pravosuđe.

Posebno se zahvaljujemo Evropskom sudu za ljudska prava, Međunarodnom udruženju žena sudija, Projektu svjetske pravde i Švajcarskoj saveznoj kancelariji za rodnu ravnopravnost na njihovim vrijednim komentarima i doprinosima ovom izvještaju.

SADRŽAJ

AKRONIMI	6
1 UVOD	7
1.1. Osnovne informacije	7
1.1.1. Fokus na pravosudne sisteme	7
1.1.2. Pristup pravdi	7
1.1.3. Mjerenje pristupa	7
1.1.4. Specifičnost ženskog doživljaja pravosuđa	7
1.2. Nov razvojni okvir	8
1.2.1. Agenda održivog razvoja nakon 2015. godine nov prostor za pravosuđe	8
1.2.2. Opšta preporuka komiteta CEDAW o pristupu pravdi za žene	9
1.2.3. Mjerenje napretka u borbi protiv nasilja nad ženama	9
1.3. Svrha i organizacija izvještaja	10
2 PREGLED POSTOJEĆIH INDIKATORA ZA MJERENJE PRISTUPA PRAVDI: MAPIRANJE I ANALIZA	11
2.1. Metodologija	11
2.1.1. Izvori	11
2.1.2. Identifikacija i organizacija indikatora	12
2.2. Mapiranje postojećih indikatora za mjerjenje pristupa pravdi	14
Tabela 2.1. Indikatori pristupa pravdi	14
Tabela 2.2. Rodno zasnovano nasilje – indikatori pristupa pravdi	46
Tabela 2.3. Policija	58
Tabela 2.4. Državne usluge	64
Tabela 2.5. Indikatori pristupa pravdi koji se oslanjaju na administrativne podatke	65
2.3. Nedostaci u postojećim mjerama za pristup pravdi	77
2.3.1. Fokus na stranu ponude i ulazne indikatore	77
2.3.2. Pravne potrebe i prepreke za pristup	77
2.3.3. Svijest o pravima, pravnim lijekovima, institucijama i pravna pismenost	77
2.3.4. Ishodi pravosuđa	77
2.4. Integrisanje roda u indikatore pristupa pravdi – nedostatak razvrstavanja i rodno osjetljive analize podataka	78
2.4.1. Geografska i ekonomska pristupačnost	78
2.4.2. Pristup pravnim savjetima, zastupanje i pravna pomoć	78
2.4.3. Obuka o rodним pitanjima za pravnike i pravosuđe	78
2.4.4. Put naprijed – Promjena paradigme u prikupljanju i analizi podataka	78
3 PREDLOŽENI INDIKATORI ZA MJERENJE PRISTUPA PRAVDI, UKLJUČUJUĆI SPECIFIČNE IZAZOVE SA KOJIMA SE SUOČAVAJU ŽENE	80
3.1. Svrha i metodologija	80
3.1.1. Svrha	80
3.1.2. Struktura	81
3.1.3. Mjerenje nedržavnog pravosuđa	81
3.1.4. Izbor indikatora	81
3.2. Korpa predloženih indikatora za mjerjenje pristupa pravdi, uključujući specifične izazove sa kojima se suočavaju žene	83
3.2.1. Povoljno okruženje	83
3.2.2. Strana ponude	85
3.2.3. Strana potražnje	92
OKVIRI	
Okvir 1. Indikatori pristupa pravdi koji se koriste i/ili koji se oslanjaju na podatke koje prikupljaju vlade	75
Okvir 2. Trendovi i nedostaci u korištenim indikatorima i/ili onima koji se oslanjaju na podatke koje prikupljaju vlade	79
ANEKS: OBEĆAVAJUĆI PRISTUPI ZA POBOLJŠANJE PRISTUPA PRAVDI ZA ŽENE	96
LITERATURA	99
ZAVRŠNE NAPOMENE	101

AKRONIMI

CEDAW:	Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena
CEPEJ:	Evropska komisija za efikasnost pravosuđa
CEVI:	Komitet eksperata mehanizma za praćenje Konvencije Belém do Pará
DEMI:	Defensoría de la Mujer Indígena (Kancelarija za pravnu pomoć autohtonim ženama)
DHS:	Demografska i zdravstvena istraživanja
ECLAC:	Ekonomska komisija za Latinsku Ameriku i Karibe
EIGE:	Evropski institut za rodnu ravnopravnost
FRA:	Agencija Evropske unije za osnovna prava
GLSS:	Anketa o životnom standardu Gane
GREVIO:	Grupa eksperata za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija)
LSMS:	Studija o mjerenju životnog standarda
MESECVI:	Mehanizam za praćenje Interameričke konvencije o sprječavanju, kažnjavanju i iskorjenjivanju nasilja nad ženama, „Konvencija Belém do Pará“
MDGs:	Milenijski razvojni ciljevi
HBO:	Nevladina organizacija
OAS:	Organizacija američkih država
OEA:	Organización de los Estados Americanos
OECD:	Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj
PEKKA:	Pemberdayaan Perempuan Kepala Keluarga (Osnaživanje porodice na čelu sa ženama)
SDGs:	Ciljevi održivog razvoja
SIEH:	Sistema Integrado de Encuestas de Hogares (Integrirani sistem anketiranja domaćinstava)
SIGI:	Indeks rodno zasnovane diskriminacije u društvenim institucijama
UNDP:	Program Ujedinjenih nacija za razvoj
UNODC:	Kancelarija Ujedinjenih nacija za drogu i kriminal
UNROLI:	Indikatori vladavine prava Ujedinjenih nacija
USAID:	Agencija Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj
WBL:	Žene, biznis i zakon
WJP:	Projekat Svjetska pravda

UVOD

1.1.

Osnovne informacije

1.1.1. Fokus na pravosudne sisteme

Posljednjih godina, međunarodna zajednica se sve više usredsređuje na unapređenje pravosudnih sistema unutar zemalja. Jačanje pravnih okvira i pravosudnih institucija, u cilju borbe protiv korupcije, privlačenja investicija, ispravljanja nejednakosti, poboljšanja bezbjednosti i širenja pristupa resursima, dobilo je zamah među vladama i međunarodnim akterima. Povećana pažnja i intervencije u ovom sektoru doveli su do potrebe za stvaranjem boljih alata za procjenu pravosudnih sistema, kako bi se identifikovali glavni elementi koji utiču na funkcionisanje pravosudne mašinerije. Naučni centri (eng. „think tanks“) i međunarodne organizacije koje rade na terenu doprinijeli su značajnom broju indikatora koji procjenjuju različite aspekte pravosudnih sistema. Vlade, civilno društvo i međunarodni partneri trenutno koriste postojeće indikatore za procjenu pravosudnih sistema i praćenje napretka ka konkretnim ciljevima, kao i za postavljanje standarda za mjerenje poštovanja vladavine prava i dokumentovanje trendova.

1.1.2. Pristup pravdi

U kontekstu sve većeg interesovanja i angažovanja u reformi i jačanju pravosudnih sistema, mogućnost građana da pristupe pravosudnim institucijama radi rješavanja svojih pritužbi i rješavanja sukoba sve se više smatra suštinskim elementom razvoja, ljudskih prava, demokratije i vladavine prava.

U širokoj definiciji na koju se oslanjamo u ovom izvještaju, pristup pravdi obuhvata sve elemente potrebne da bi se građanima omogućilo da traže obeštećenje za svoje pritužbe i da zahtijevaju da se njihova prava poštuju. Takvi elementi obuhvataju pravni okvir koji daje sveobuhvatna i jednaka prava svim građanima u skladu sa međunarodnim standardima ljudskih prava; rasprostranjenu pravnu svijest i pismenost među populacijom; dostupnost pristupačnih i kvalitetnih pravnih savjeta i zastupanje; dostupnost mehanizama za rješavanje sporova koji su dostupni, pristupačni,

blagovremeni, djelotvorni, efikasni, nepristrasni, bez korupcije i pouzdani, i koji primjenjuju pravila i procese u skladu sa međunarodnim standardima ljudskih prava; i dostupnost efikasnih i nepristrasnih mehanizama za izvršenje sudskih odluka.¹ U pristupu zasnovanom na pravima na koji se oslanja ovaj izvještaj, pristup pravdi se takođe može nazvati kapacitetom „nosioca dužnosti“ (tj. institucija kojima je povjereno ovlašćenje i dužnost da sprovode pravdu) da obezbijede pristup i mogućnost „nosiocima prava“ (tj. pojedinaca i lica koja imaju pravo da traže i ostvare pravdu) da ostvare svoja prava kroz pristup pravosudnim uslugama.²

1.1.3. Mjerenje pristupa

Pristup pravdi bio je u fokusu brojnih studija i procjena, te su osmišljeni i implementirani različiti indikatori za praćenje napretka i prikupljanje podataka o elementima koji ometaju i olakšavaju mogućnost građana da pristupe pravosudnim sistemima. Ogroman broj indikatora obuhvata „mjere učinka institucija i njihove usklađenosti sa međunarodnim normama, istraživanja iskustva i percepcije korisnika, široke indekse i 'korpe' indikatora čiji je cilj da objedine koncepte“ (Berg and Desai 2013). Indikatori mogu obuhvatiti elemente na strani ponude u sektoru pravosuđa (tj. institucije i pojedince koji pružaju pravosudne usluge) ili na strani potražnje (tj. korisnike kojima su takve usluge namijenjene).

1.1.4. Specifičnost pristupa pravdi za žene

Pravo žena i muškaraca na jednakost pred zakonom i jednak pristup mehanizmima za rješavanje sporova sadržano je u nizu međunarodnih instrumenata, koji predviđaju pristup pravdi kao univerzalno ljudsko pravo i garantuju njegovo mjerenje na načine koji obuhvataju rodnu specifičnost pojedinaca.³

U tom kontekstu, brojne studije i izvještaji međunarodnih aktera⁴ – uključujući Ujedinjene nacije, Svjetsku banku, Savjet Evrope i Komitet Ujedinjenih nacija za eliminaciju

svih oblika diskriminacije žena – istakli su jedinstvene izazove sa kojima se suočavaju žene koje žele da pristupe pravdi i važnost njihove procjene. Svi su naveli nedostatak podataka koji bi mjerili pristup žena pravdi i dokumentovali uspješne intervencije kao pitanje koje zahtijeva trenutnu i fokusiranu pažnju. I zaista, bez obzira na povećanu relevantnost pristupa pravdi u razvojnom diskursu, specifičnost pristupa pravu i pravdi za žene kako kao korisnika, tako i kao pružalaca usluga, za sada je slabo dokumentovano u statističkim dokazima.⁵ Međutim, široko je prihvaćena činjenica da je ženama u prosjeku teže da ostvare pristup institucionalnom prostoru za pregovaranje i zaštitu svojih prava i dobijanje pravičnog rješenja za svoje pritužbe. Iako mnoge prepreke koje ograničavaju pristup pravdi potiču od faktora koji nisu zasnovani na pitanjima roda (kao što su siromaštvo, nepismenost, nepoznavanje službenih jezika i nedostatak znanja i svijesti o zakonu), oni često utiču na žene više nego na muškarce. I zaista, kombinacija društvenih i institucionalnih prepreka pogoršava poteškoće sa kojima se žene suočavaju u pristupu pravosuđnim institucijama, a koje se ogledaju u različitim kvintilima prihoda, nivoima obrazovanja i etničkim grupama, što stvara veće barijere pri ulasku u sudski proces i visok nivo odustajanja, ali i čini žene ranjivijim tokom sudskog procesa. Pored toga, prepreke kao što su diskriminatorni zakoni i društvena stigma su rodno specifične, što dramatično povećava jaz u pristupu.

1.2.

Nov razvojni okvir

1.2.1. Agenda održivog razvoja nakon 2015. godine: nov prostor za pravosuđe

Dana 25. septembra 2015. godine, Generalna skupština UN usvojila je Rezoluciju 70/1, „Transformacija našeg svijeta: Agenda za održivi razvoj 2030“. Rezolucija sadrži dogovorenih 17 ciljeva održivog razvoja (SDG) i 169 potciljeva, kroz koje se države članice obavezuju na novi okvir za održivi razvoj koji će biti implementiran do 2030. godine. Novi okvir, koji se zasniva na lekcijama naučenim u protekloj deceniji, uključujući implementaciju Milenijumskih razvojnih ciljeva (MDG), zasniva se na priznanju da samo mirna i pravedna društva mogu doprinijeti održivom razvoju i da je funkcionalan i dostupan pravosuđni sistem suštinski element razvoja sam po sebi i faktor koji omogućava

ostvarivanje drugih razvojnih ciljeva. Ostvarenje pravde za sve ističe se kao prioritet u novoj razvojnoj agendi, a pristup pravdi je postao još važniji. Rodna ravnopravnost i osnaživanje žena su takođe u prvom planu, a preambula Rezolucije 70/1 navodi da „\[17 ciljeva održivog razvoja i 169 potciljeva] nastoje da ostvare ljudska prava svih i da postignu rodnu ravnopravnost i osnaživanje svih žena i djevojčica“⁶

SDG 16, 5 i 17 su od posebnog značaja za ovu studiju. Cilj 16 ističe obavezu „\[u]napređenja mirnih i inkluzivnih društava za održivi razvoj, obezbjeđivanja pristupa pravdi za sve i izgradnje efikasnih, odgovornih i inkluzivnih institucija na svim nivoima“. Konkretno, potcilj 16.3 se fokusira na unapređenje „vladavine prava na nacionalnom i međunarodnom nivou“ i na obezbjeđivanje „jednako pristupa pravdi za sve“. Potciljevi 16.5, 16.6 i 16.7 nastoje da povećaju efikasnost, transparentnost, inkluzivnost i reprezentativnost institucija, fokusiranjem na ciljeve „smanjenja korupcije“ (16.5), razvoj „efikasnih, odgovornih i transparentnih institucija na svim nivoima“ (16.6) i stvaranje procesa „odgovornog, inkluzivnog, participativnog i reprezentativnog donošenja odluka uopšte“ (16.7). Ključni element mogućnosti pojedinaca da traže svoja prava i ostvare pristup pravdi je obezbjeđivanje pravnog identiteta, uključujući registraciju rođenja, kako je navedeno u potcilju 16.9. Naposljetku, potcilj 16.b se fokusira na unapređenje i sprovođenje nediskriminatornih zakona i politika za održivi razvoj. Cilj 5⁷ obuhvata ciljeve koji se bave aspektima rodne ravnopravnosti i osnaživanjem djevojaka i žena, a koji su jasno povezani sa pristupom pravdi, kao što je ukidanje svih oblika diskriminacije žena i djevojaka svuda (potcilj 5.1); eliminisanje svih oblika nasilja nad ženama (5.2); obezbjeđivanje učešća žena i jednakih mogućnosti za rukovodeće pozicije na svim nivoima odlučivanja, ekonomskom i javnom životu (5.5); pokretanje reformi kako bi se ženama dala jednaka prava na ekonomske resurse, imovinu, finansijske usluge, nasljeđe i prirodne resurse (5.a); i, naposljetku, usvajanje i jačanje zdravih politika i primjenljivih zakona za unapređenje rodne ravnopravnosti i osnaživanje svih žena i djevojčica na svim nivoima (5.c).

Kreiranje smislenih, mjerljivih i tehnički ispravnih indikatora za praćenje napretka ka svakom cilju i potcilju je takođe naglašeno u novom okviru, kao i prikupljanje „pouzdatih i pravovremenih skupova podataka, \[kroz] nove i netradicionalne izvore podataka“ (UN 2014), dok se „šire i sistematsko raščlanjivanje podataka“ ističe

kao suštinsko kako bi se otkrile nejednakosti i kako bi intervencije zasnovane na dokazima zaista odgovarale potrebama najugroženijih (Panel eminentnih ličnosti na visokom nivou o razvojnoj agendi posle 2015-2013). Cilj 17, koji utvrđuje načine implementacije agende, obuhvata ove elemente u potcilju 17.18, koji poziva na jačanje kapaciteta zemalja u razvoju da „značajno povećaju dostupnost visokokvalitetnih, pravovremenih i pouzdanih podataka razvrstanih prema prihodu, rodu, starosti... i drugim karakteristikama relevantnim u nacionalnim kontekstima“. Naposljetku, potcilj 17.19 obavezuje međunarodnu zajednicu da „nadogradi postojeće inicijative za razvoj mjerenja napretka u održivom razvoju“.

1.2.2. Opšta preporuka komiteta CEDAW o pristupu pravdi za žene

Kao dodatni doprinos većoj relevantnosti pristupa pravdi za sve u novoj razvojnoj agendi, opšta preporuka br. 33 Komiteta CEDAW fokusira se na pristup žena pravosuđu. U preporuci, Komitet identifikuje šest osnovnih komponenti pristupa pravdi (Komitet CEDAW 2015: 5-6):

- utuživost, odnosno nesmetana mogućnost žena da pristupe pravdi i traže svoja prava prema CEDAW;
- dostupnost, što podrazumijeva postojanje sudova i kvazisudskih tijela na cijeloj nacionalnoj teritoriji, uključujući ruralna i udaljena područja;
- pristupačnost, koja zahtijeva da svi pravosudni sistemi budu sigurni, pristupačni, fizički dostupni ženama i prilagođeni i da odgovaraju potrebama žena;
- dobar kvalitet, koji uključuje elemente kao što su kompetencija, efikasnost, nezavisnost, nepristrasnost i blagovremenost, *između ostalog*;
- obezbjeđivanje održivih i smislenih pravnih lijekova;
- odgovornost pravosudnog/-ih sistema.

Konkretno, prikupljanje podataka i upotreba indikatora su među mjerama koje Komitet CEDAW preporučuje za poboljšanje pristupa žena pravdi. Konkretno, radi poboljšanja odgovornosti, države se podstiču da prikupljaju podatke o aspektima pristupa pravdi, uključujući, između ostalog, broj i geografsku distribuciju mehanizama za rješavanje sporova i advokata; broj i rodnu zastupljenost profesionalaca koji rade u pravosudnim i kvazisudskim organima; i prirodu, broj, dužinu i ishod predmeta koje su podnijeli i kojima se bave sudska i kvazisudska tijela – sve razvrstane prema polu podnosioca pritužbe. Kvalitativne

studije i kritičke rodne analize se takođe preporučuju kako bi se saznalo više o faktorima koji ometaju ili promovišu pristup žena pravdi i da bi se potkrijepile politike čiji je cilj poboljšanje odgovornosti pravosudnih sistema (ibid: 10). Naposljetku, izrada indikatora za mjerenje pristupa žena pravdi istaknuta je u preporukama Komiteta o unapređenju kvaliteta pravosuđa (ibid: 8).

1.2.3. Mjerenje napretka u borbi protiv nasilja nad ženama

Takođe su izrađeni alati za procjenu i mjerenje napretka u odgovorima države na nasilje nad ženama. Organizacija američkih država (OAS) nedavno je, kroz Mehanizam za praćenje Interameričke konvencije o sprečavanju, kažnjavanju i iskorjenjivanju nasilja nad ženama, „Konvenciju Belém do Pará“ (MESECVI), privela kraju izradu skupa indikatora za praćenje napretka država članica u primjeni konvencije. Skup obuhvata strukturne indikatore, koji procjenjuju postojanje nacionalnog pravnog i institucionalnog okvira pogodnog za sprovođenje i zaštitu prava žena u skladu sa konvencijom, fokusirajući se posebno „na domaće zakone koji se odnose na pravo na život bez nasilja i na institucionalne mehanizme koji promovišu i sprovode te zakone“ (OAS 2013: 7); indikatore procesa, koji mjere u kojoj mjeri politike, planovi i strategije promovišu ostvarivanje posebnih prava predviđenih konvencijom; i indikatore ishoda, koji „nastoje da izmjere stvarni uticaj državnih strategija, programa i intervencija u vezi sa garancijama ženskih prava“ (ibid.). Ovaj skup indikatora koriste države potpisnice Konvencije Belém do Pará za praćenje napretka u njenoj implementaciji i za izvještavanje.

Konvencija Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija) stupila je na snagu 1. avgusta 2014. godine i propisuje procedure praćenja kroz koje se ocjenjuje napredak država potpisnica u ostvarivanju prava predviđenih Konvencijom i sprovođenju njenih odredbi. U tu svrhu formirano je tijelo nezavisnih eksperata, Grupa eksperata za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (GREVIO). Konvencija donosi obaveze istraživanja i prikupljanja podataka za države članice. Konkretno, član 11 zahtijeva od država članica da „prikupljaju razvrstane relevantne statističke podatke u redovnim intervalima o slučajevima svih oblika nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom“ i da „nastoje da u redovnim intervalima sprovode istraživanja zasnovana na

populaciji kako bi se procijenila rasprostranjenost i trendovi u svim oblicima nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom” (Savjet Evrope, 2016). Pored toga, države moraju periodično da izvještavaju GREVIO o svom napretku u primjeni konvencije, obezbjeđujući podatke prikupljene u oblastima koje konvencija obuhvata.⁸

1.3.

Svrha i organizacija izvještaja

S obzirom na takvo stanje, ovaj izvještaj nastoji da unaprijedi trenutni diskurs o indikatorima pristupa pravdi tako što će mapirati postojeće napore u prikupljanju podataka i alate za mjerenje i predložiti skup indikatora koje vlade, civilno društvo i međunarodne organizacije mogu da usvoje kako bi procijenile stepen do kojeg su pravosudni sistemi dostupni svima, sa posebnom pažnjom na barijere u pristupu sa kojima se suočavaju žene.

Ostatak izvještaja je strukturiran u dva dodatna dijela. Drugi dio posvećen je mapiranju i analizi postojećih indikatora koji mjere pristup pravdi. Prvi odjeljak objašnjava metodologiju korišćenu u sprovođenju mapiranja i sastavljanja indikatora. Drugi odjeljak sadrži tabele sa indikatorima pristupa pravdi, izvučene iz uzorka izvora. Treći odjeljak analizira nedostatke u postojećim indikatorima, naglašavajući oblasti pristupa pravdi koje bi se mogle dalje istražiti, a četvrti odjeljak se fokusira na pristupe koji bi mogli pomoći da se bolje identifikuju prepreke za pristup ženama i da se adresiraju njihove potrebe.

Naposljetku, treći dio iznosi predlog za korpu indikatora koji mogu da obuhvate aspekte pristupa pravdi koji posebno utiču na žene, rodne razlike u pristupu pravdi i prepreke sa kojima se susrijeću žene koje žele da pristupe pravdi. Prvi odjeljak ovog dijela objašnjava metodologiju koja se koristi za odabir i predstavljanje indikatora, a drugi odjeljak daje listu predloženih indikatora kao i obrazloženje za njihov izbor.

PREGLED POSTOJEĆIH INDIKATORA ZA MJERENJE PRISTUPA PRAVDI: MAPIRANJE I ANALIZA

2.1.

Metodologija

2.1.1. Izvori

Sprovedeno je mapiranje postojećih indikatora koji se koriste za procjenu pristupa pravdi kako bi se sagledao trenutni status pristupa mjerama u pravosuđu i saznalo koje indikatore trenutno koriste međunarodne organizacije, civilno društvo i vlade.

Izvršen je pregled postojećih izvora indikatora pristupa pravdi. Pregled je obuhvatio niz različitih izvora uključujući: skupove globalnih indikatora koji se koriste za procjenu pridržavanja država principa vladavine prava, poslovnu konkurentnost, rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena; nacionalna istraživanja domaćinstava i javnog mnjenja; indikatore koje koriste nacionalni zavodi za statistiku, zavodi za sudsku statistiku i međunarodne konvencije.

S obzirom na ogroman broj postojećih indikatora pristupa pravdi i nepraktičnost navođenja svih, vježba ima za cilj da pruži uzorak postojećih indikatora, a ne sveobuhvatnu listu. Ovi izvori su odabrani u cilju obezbjeđivanja uravnoteženog uzorka indikatora pristupa pravdi koje koriste multilateralne (globalne i regionalne) organizacije, organizacije civilnog društva i nacionalne vlade. Uzorak, uključujući indikatore koje koriste i/ili izrađuju nacionalne vlade (bez obzira na to da li to čine preko svojih nacionalnih statističkih zavoda ili ne), trebalo bi da istakne regionalnu raznolikost. S obzirom na svrhu ovog izvještaja, čiji je sadržaj otvoren za unos i reviziju od strane partnera, u proces mapiranja mogu se dodati još neki izvori, a poželjni su i relevantni predlozi partnera i zainteresovanih strana.⁹

Za mapiranje su korišćeni sljedeći izvori:

- Afrobarometar;
- Konvencija Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i
- nasilja u porodici;
- Demografska i zdravstvena istraživanja (DHS);
- Ekonomska komisija za Latinsku Ameriku i Karibe (ECLAC) i njen odsjek za baze podataka i statističke publikacije, CEPALSTAT;
- Evropska komisija za efikasnost pravosuđa (CEPEJ – Savjet Evrope)
- Evropski institut za prevenciju i kontrolu kriminala, povezan sa UN (HEUNI) – Evropski izvor statistike o kriminalu i krivičnom pravosuđu 5.IZDANJE;
- Mehanizam za praćenje Konvencije Belém do Pará (MESECVI) – „Indikatori napretka za mjerenje sprovođenja Međumeričke konvencije o sprječavanju, kažnjavanju i iskorjenjivanju nasilja nad ženama, ‘Konvencija Belém do Pará’, koju je usvojio Komitet eksperata (CEVI) 21. maja 2013”;
- Agencija Evropske unije za osnovna prava (FRA) – „Anketa o dobrobiti i bezbjednosti žena u Evropi”;
- Globalni integritet – Izvještaj o globalnom integritetu;
- Vlada Mongolije – „Ostvarivanje milenijumskih razvojnih ciljeva, Peti nacionalni izvještaj o napretku” (2013);
- Nacionalni institut za statistiku – “Annuaire statistique du Cameroun” (2013);

- Nacionalni centar za pristup pravdi – Indeks pravde;
- Kenijski nacionalni biro za statistiku – činjenice i brojke o Keniji 2014;
- Svjetska banka – Studija o mjerenju životnog standarda;
- Centralna statistička agencija, Etiopija – Ruralno socioekonomsko istraživanje 2011/12;
- Statistička služba Gane – 6. krug ankete o životnom standardu Gane (2014);
- Nacionalni institut za statistiku, Gvatemala – Nacionalno istraživanje životnih uslova (2000);
- Nacionalna direkcija za statistiku, Istočni Timor – Istraživanje uslova života za Istočni Timor (2007) i Proširenje istraživanja životnih uslova za Istočni Timor (2008);
- Državna agencija za statistiku, Republički zavod za statistiku Republike Srpske, Zavod za statistiku Federacije BiH – Anкета o mjerenju životnog standarda 2004 (panel u okviru 4. talasa);
- Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) – Indeks rodno zasnovane diskriminacije u društvenim institucijama (SIGI);
- Indikatori vladavine prava UN (UNROLI);
- Rodna statistika UN;
- Rodni indikatori Svjetske banke;
- Indikatori projekta Svjetska pravda (WJP);
- Žene, biznis i pravo (WBL).

2.1.2. Identifikacija i organizacija indikatora

Izvršen je pregled izvora obuhvaćenih uzorkom da bi se identifikovali indikatori koji se odnose na pristup pravdi, uključujući one koji se fokusiraju na rodna pitanja i specifične prepreke pristupu za žene. Tako identifikovani indikatori prikazani su u tabelama 2.1. do 2.5.

Tabela 2.1. predstavlja indikatore pristupa pravdi, grupisane tematski oko 15 dimenzija koje odražavaju odvijanje lanca pravosuđa i odražavaju široko razumijevanje pristupa pravdi koje se pretpostavlja u ovoj vježbi, a proteže se od postojanja suštinskih prava i interesa za fizičku, ekonomsku i intelektualnu dostupnost sudova, do poštenih

i djelotvornih procesa, odgovornosti, transparentnosti i nedostatka korupcije u pravosudnim institucijama.

Dimenzije su:

- prava i interesi;
- pravna pomoć i zastupanje;
- pravna svijest i pismenost / mišljenja i percepcije o zakonima i pravosudnim sistemima;
- glavna utuživa pitanja sa kojima se susrijeću građani / preduzete radnje / ishodi / uključenost u krivično pravosuđe;
- povjerenje/zadovoljstvo radom pravosudnih institucija;
- dostupnost pravosudnih institucija;
- procedure;
- žalbeni mehanizmi;
- nezavisnost sudstva;
- korupcija;
- transparentnost i odgovornost;
- izvršenje sudskih odluka;
- kapacitet pravosudnog sistema;
- specijalni sudovi i postupci; alternativno rješavanje sporova.

Tabele pružaju sljedeće informacije o indikatorima:

- lice koje je izradilo/koristilo indikator: organizacija ili vlada koja je osmislila indikator i/ili ga koristi za procjenu dostupnosti pravosudnog sistema;
- izvori podataka: podaci na koje se oslanja svaki indikator, uključujući objektivne podatke (kao što su administrativni i terenski podaci i pregled dokumenata) i subjektivne podatke (kao što su istraživanja domaćinstava i javnog mnjenja, stručni intervjui i ankete);
- sektor pravosuđa koji je obuhvaćen indikatorom: da li indikator pokriva građanske, krivične, upravne ustavne sudove i zakone ili cijeli pravosudni sistem;
- da li indikator opisuje i/ili procjenjuje resurse, rezultate ili ishode pravosudnih sistema: pri čemu su resursi elementi koji omogućavaju da pravosudni sistem funkcionise i pruža usluge (kao što su ljudski i materijalni

resursi, zakoni, propisi, procedure, mehanizmi i institucije); rezultati su neposredni rezultati i usluge koje pruža pravosudni sistem (kao što je broj predmeta koje su sudovi riješili ili broj klijenata koje opslužuju službe pravne pomoći); a ishodi su krajnji rezultat pravosudnih usluga, koji takođe utiču na stavove korisnika i mogućnost pristupa sistemu (kao što je povjerenje javnosti u pravosudni sistem i ukupni troškovi pravosudnih postupaka); da li indikator opisuje i/ili procjenjuje element ponude ili potražnje pravosudnog sistema: pri čemu se „strana potražnje” odnosi na planirane korisnike pravosudnih usluga ili, u pristupu pravdi zasnovanom na pravima, nosioce prava (to je ukupnost građana, bez obzira na to da li su došli u kontakt sa pravosudnim

sistemom ili ne); a „strana ponude” u pravosuđu odnosi se na zakone i propise, mehanizme i institucije koje čine pravosudnu mašineriju.

Tabela 2.2. obuhvata indikatore o pristupu pravdi u vezi sa rodno zasnovanim nasiljem; tabela 2.3. fokusira se na policiju; a tabela 2.4. na državne službe. I najzad, tabela 2.5. navodi one indikatore, među onima obuhvaćenim prethodnim tabelama, koji se oslanjaju na prikupljanje administrativnih podataka.

2.2.

Mapiranje postojećih indikatora za mjerenje pristupa pravdi

Kôd boje: Indikatori koji se fokusiraju na rodne elemente pristupa pravdi
 Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

TABELA 2.1.
Indikatori pristupa pravdi

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
PRAVA I INTERESI					
Međunarodni ugovori su dio nacionalnog pravnog okvira					
Usklađenost domaćih zakona i propisa sa međunarodnim ugovorima i konvencijama o ljudskim pravima	Vlada Mongolije – „Ostvarenje milenijumskih razvojnih ciljeva, Peti nacionalni izvještaj o napretku”. Analiza podataka Državnog zavoda za statistiku i Ministarstva za ekonomski razvoj – Nacionalni sistem za praćenje i procjenu siromaštva i milenijumskih razvojnih ciljeva sa Državnim zavodom za statistiku (Izveštaj o napretku u pogledu milenijumskih razvojnih ciljeva Vlade Mongolije)	Stručna procjena	Ustavno/ građansko/ krivično/ upravno	Resurs	Strana ponude
Dodatne indikatore u ovoj kategoriji vidjeti u tabeli 2.2. (indikator rodno zasnovanog nasilja)					
Ustavna prava					
Postoji li klauzula o nediskriminaciji u ustavu?	Žene, biznis i pravo (WBL)	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Ustavno	Resurs	Strana ponude
Da li u ustavu postoji klauzula o zabrani diskriminacije i da li se u njoj izričito pominje rod?	WBL	Stručno istraživanje	Ustavno	Resurs	Strana ponude
Da li ustav garantuje jednakost pred zakonom?	WBL	Pregled dokumenata	Ustavno	Resurs	Strana ponude

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Da li je običajno pravo po ustavu priznato kao važeći izvor prava?	WBL	Stručno istraživanje	Ustavno	Resurs	Strana ponude
Ako je običajno pravo važeći izvor prava, da li se smatra nevažećim ako krši ustavne odredbe o nediskriminaciji ili jednakosti?	WBL	Pregled dokumenata	Ustavno	Resurs	Strana ponude
Da li je privatno pravo po ustavu priznato kao važeći izvor prava?	WBL	Stručno istraživanje	Ustavno	Resurs	Strana ponude
Ako je privatno pravo važeći izvor prava, da li se smatra nevažećim ako krši ustavne odredbe o nediskriminaciji ili jednakosti?	WBL	Stručno istraživanje	Ustavno	Resurs	Strana ponude
Nacionalni zakoni i propisi					
<i>Pravni identitet / državljanstvo</i>					
Može li udata/neudata žena podnijeti zahtjev za izdavanje nacionalne lične karte na isti način kao i muškarac?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Ustavno	Resurs	Strana ponude
Može li udata/neudata žena podnijeti zahtjev za izdavanje pasoša na isti način kao i muškarac?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Ustavno	Resurs	Strana ponude
Može li udata/neudata žena prenijeti državljanstvo na svoju djecu na isti način kao i muškarac?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Ustavno/ građansko	Resurs	Strana ponude
Može li udata/neudata žena prenijeti državljanstvo svom supružniku koji nije državljanin njene zemlje na isti način kao i muškarac?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Ustavno/ građansko	Resurs	Strana ponude
Može li udata/neudata žena biti „glava domaćinstva” ili „glava porodice” na isti način kao i muškarac?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Ustavno/ građansko	Resurs	Strana ponude
Brak – u zakonu					
Zakonska starost za sklapanje braka – Da li žene i muškarci imaju iste zakonske obaveze u pogledu minimalne starosti za sklapanje braka	OECD SIGI	Nacionalni profil ¹⁰	Građansko	Resurs	Strana ponude
Roditeljska prava u braku – Da li žene i muškarci imaju isto pravo da budu zakonski staratelji djeteta tokom braka	OECD SIGI	Nacionalni profil	Građansko	Resurs	Strana ponude
Roditeljska prava pri razvodu braka – Da li žene i muškarci imaju isto pravo da budu zakonski staratelji i ostvare pravo na starateljstvo nad djetetom nakon razvoda	OECD SIGI	Nacionalni profil	Građansko	Resurs	Strana ponude

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Da li su udate žene po zakonu obavezne da slušaju svoje muževe?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Građansko	Resurs	Strana ponude
Da li bračni parovi zajedno dijele zakonsku odgovornost za finansiranje porodičnih troškova?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Građansko	Resurs	Strana ponude
Kakav je podrazumijevani režim bračne imovine?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Građansko	Resurs	Strana ponude
Ko po zakonu upravlja imovinom tokom braka?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Građansko	Resurs	Strana ponude
Ako muž po zakonu upravlja imovinom tokom braka, da li mu je potrebna saglasnost žene za velike transakcije?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Građansko	Resurs	Strana ponude
Da li postoje posebne odredbe koje regulišu bračnu imovinu (transakcije u vezi sa njom)?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Građansko	Resurs	Strana ponude
Da li zakon predviđa procjenu nenovčanih doprinosa tokom braka?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Građansko	Resurs	Strana ponude
Brak – u praksi					
Rani brak Procenat žena udatih između 15 i 19 godina starosti	OECD SIGI	Sekundarni izvori kvantitativnih podataka	Građansko	Ishod	-
Imovina – u zakonu					
Siguran pristup zemljištu – Da li zakoni garantuju ženama i muškarcima jednak i siguran pristup korišćenju zemljišta, kontroli i vlasništvu nad istim	OECD SIGI	SIGI nacionalni profil	Građansko	Resurs	Strana ponude
Siguran pristup nezemljišnoj imovini – da li zakoni garantuju ženama i muškarcima jednak i siguran pristup korišćenju nezemljišne imovine, kontroli i vlasništvu nad istom	OECD SIGI	SIGI nacionalni profil	Građansko	Resurs	Strana ponude
Da li vjenčani/nevjenčani muškarci i žene imaju jednaka vlasnička prava na imovinu?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Građansko	Resurs	Strana ponude
Imovina – u praksi					
Vlasništvo nad stambenom ili drugom kućom / poljoprivrednim ili nepoljoprivrednim zemljištem samostalno ili zajedno sa drugim licem	DHS	Istraživanja domaćinstava / podaci razvrstani po rodu	Građansko	-	Strana potražnje

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
 Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Postojanje vlasničkog lista za bilo koju kuću / poljoprivredno ili nepoljoprivredno zemljište u vlasništvu	DHS	Istraživanja domaćinstava / podaci razvrstani po rodu	Građansko	-	Strana potražnje
Da li je ime ispitanika na vlasničkom listu	DHS	Istraživanja domaćinstava / podaci razvrstani po rodu	Građansko	-	
Nasljeđe					
Nasljedna prava udovica – Da li udovice i udovci imaju jednaka nasljedna prava	OECD SIGI	SIGI nacionalni profil	Građansko	Resurs	Strana ponude
Nasljedna prava ćerke – da li ćerke i sinovi imaju jednaka nasljedna prava	OECD SIGI	SIGI nacionalni profil	Građansko	Resurs	Strana ponude
Da li ćerke i sinovi imaju jednaka prava nasljedstva na imovinu?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Građansko	Resurs	Strana ponude
Da li preživeli muževi i žene imaju jednaka prava nasljedstva na imovinu?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Građansko	Resurs	Strana ponude
Pristup kreditima					
Pristup finansijskim uslugama – Da li žene i muškarci imaju jednak pristup finansijskim uslugama	OECD SIGI	SIGI nacionalni profil	Građansko	Resurs	Strana ponude
Može li neudata žena da otvori račun u banci na isti način kao i muškarac?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Građansko	Resurs	Strana ponude
Privredno pravo					
Može li udata/neudata žena da potpiše ugovor na isti način kao i muškarac?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Građansko	Resurs	Strana ponude
Može li udata/neudata žena da registruje firmu na isti način kao i muškarac?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Građansko	Resurs	Strana ponude
Sloboda kretanja					
Pristup javnom prostoru – Da li zakoni nameću ograničenja na slobodu kretanja žena i pristup javnom prostoru, kao što je ograničena mogućnost izbora mjesta stanovanja, posjete porodici i prijateljima ili zahtjeva za pasoš	OECD SIGI	SIGI nacionalni profil	Građansko	Resurs	Strana ponude

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Može li udata/neudata žena da putuje na isti način kao i muškarac?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Građansko	Resurs	Strana ponude
Može li udata/neudata žena da putuje izvan zemlje na isti način kao i muškarac?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Građansko	Resurs	Strana ponude
Može li udata/neudata žena da bira gdje će živjeti na isti način kao i muškarac?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Građansko	Resurs	Strana ponude
Pravo na rad i srodni interesi					
Može li udata/neudata žena da dobije posao ili da se bavi zanatom ili profesijom na isti način kao muškarac?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Građansko	Resurs	Strana ponude
Roditeljske naknade ¹¹ Penzionisanje i penzije Radno vrijeme i radna ograničenja Zaštita na radnom mjestu	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Građansko	Resurs	Strana ponude
Nadležnost i proceduralna pravila					
Da li zakon priznaje običajne sudove?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Constitutional/ Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li zakon priznaje privatne sudove?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Constitutional/ Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li svjedočenje žene ima istu dokaznu težinu na sudu kao i svjedočenje muškarca?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Postoji li naknada za žrtve zločina? Za koje vrste krivičnih djela? Od čega se sastoji naknada?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Dostupnost pravne podrške/zastupanje/pravna pomoć					
Vjerovatnoća da siromašna osoba dobije pravni savjet od advokata, advokatskog pomoćnika ili centra za pravnu pomoć	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko/administrative	Rezultat	Strana ponude
Koliko je vjerovatno da pritvorenik koji zatraži pristup advokatu dobije adekvatan pravni savjet od javnog branioca tokom početnog policijskog pritvora / pritvora u prekrivičnom postupku / suđenja?	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Krivično	Rezultat	Strana ponude
Koliko je značajan problem nedovoljnog broja državnih ili „pro bono“ advokata za siromašne okrivljene?	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Krivično	Uticaj	Strana potražnje
Dostupnost besplatne pravne pomoći za siromašne okrivljene	UNROLI (fokus na krivično pravosuđe)	Stručno istraživanje	Krivično	Rezultat	Strana ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
 Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Dostupnost pravne pomoći za djecu u sukobu sa zakonom	UNROLI	Stručni intervju	Krivično	Ishod	Strana ponude
Po zakonu, država pruža pravne savjete okrivljenima u krivičnim predmetima koji to sebi ne mogu priuštiti	Globalni integritet	Stručni intervju	Krivično	Resurs	Strana ponude
U praksi, država pruža adekvatne pravne savjete okrivljenima u krivičnim predmetima koji to sebi ne mogu priuštiti	Globalni integritet	Stručni intervju	Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li su ispitanici (koji su koristili sud u prethodnih pet godina) mogli da dobiju zastupnika ili savjet	Afrobarometar	Istraživanje domaćinstava	Građansko/ Krivično	Ishod	Strana ponude
Broj advokata koji pružaju usluge građanima koji nisu u mogućnosti da ih plate	Izveštaj Vlade Mongolije o napretku u milenijumskim razvojnim ciljevima	Administrativni podaci	Constitutional/ Građansko/Krivično/ administrative	Resurs	Strana ponude
Broj advokata na 10.000 ljudi koji žive u siromaštvu (mjereno u svakoj državi u SAD i upoređeno sa brojem advokata na 10.000 ljudi koji ne žive u siromaštvu).	The Justice Index	Pregled dokumentacije / stručni intervju	Građansko/ Krivično/ administrative	Resurs	Strana ponude
Da li se pravna pomoć koristi za: <ul style="list-style-type: none"> • zastupanje na sudu; • pravne savjete? U: • krivičnim predmetima; • predmetima osim krivičnih? 	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li pravna pomoć uključuje pokriće ili oslobađanje od sudskih taksi?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li se pravna pomoć može dodijeliti za naknade koje se odnose na izvršenje sudskih odluka (npr. naknade izvršitelja)?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li se pravna pomoć može dodijeliti za druge troškove (npr. naknade tehničkih savjetnika ili stručnjaka, troškovi drugih pravnih stručnjaka (notara) ili putni troškovi)?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Broj predmeta upućenih sudu za koje je dodijeljena pravna pomoć	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Rezultat	Strana ponude
Broj predmeta koji nisu upućeni sudu (vanparnični predmeti ili predmeti koji nisu upućeni sudu, kao što su predmeti riješeni pravnim savjetovanjem ili alternativnim rješavanjem sporova, ADR) za koje je odobrena pravna pomoć	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko	Rezultat	Strana ponude

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Kada je riječ o krivičnim predmetima, mogu li optuženi/žrtve koji/koje nemaju dovoljno finansijskih sredstava besplatno dobiti advokata (ili finansiranog iz javnog budžeta) i da li pojedinci mogu izabrati advokata u okviru sistema pravne pomoći?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li se vrši procjena prihoda i imovine podnosiocu zahtjeva u procesu pružanja pravne pomoći?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Kada je riječ o nekrivičnim predmetima, da li je moguće odbiti pravnu pomoć zbog neosnovanosti predmeta (npr. zbog neozbiljne radnje ili zato što nema izgleda za uspjeh) i ko donosi odluku o odobravanju ili odbijanju pravne pomoći?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko	Resurs	Strana ponude
Ukupan broj advokata koji rade u zemlji, uključujući pravne savjetnike koji ne mogu da zastupaju svoje klijente na sudu	CEPEJ	Nacionalni izvještaj/ administrative data	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li advokati imaju monopol na pravno zastupanje?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko	Resurs	Strana ponude
Kako je organizovana advokatura (npr. preko advokatske komore)?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko	Resurs	Strana ponude
Da li postoji posebna početna obuka i/ili ispit za ulazak u advokaturu?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko	Resurs	Strana ponude
Da li postoji obavezan opšti sistem za advokate kojima je potrebna stručna obuka u službi?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko	Resurs	Strana ponude
Da li je specijalizacija u nekim pravnim oblastima povezana sa specifičnom obukom, nivoima kvalifikacija, određenim diplomama ili posebnim ovlaštenjima?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko	Resurs	Strana ponude
Regulisanje advokatskih honorara	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko	Resurs	Strana ponude
Podrška strankama koje same sebe zastupaju	The Justice Index	Pregled dokumentacije / stručni intervju	Građansko/ Krivično/ administrative	Resurs	Strana ponude
Odgovornost advokata					
Regulisanje standarda kvaliteta	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko	Resurs	Strana ponude
Disciplinski postupci	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko	Resurs	Strana ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
 Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Kvalitet pravne pomoći / zastupanja					
Kvalitet pravnog zastupanja generalno dostupnog okrivljenima u krivičnom postupku	UNROLI	Stručno istraživanje	Krivično	Resurs	Strana ponude
Koliko je značajan problem nekompetentnosti državnih ili „pro bono“ advokata za siromašne okrivljene?	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Krivično	Impact	Strana potražnje
Troškovi pravne pomoći/zastupanja					
Koliko bi tipičan advokat naplatio da zastupa klijenta?	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Resurs	Strana ponude
Da li je taj proces skup?	WJP	Upitnik za opštu populaciju	Građansko	Rezultat	Strana potražnje
PРАВNA SVIJEST I PISMENOST / MIŠLJENJA I PERCEPCIJE O ZAKONIMA I PRAVOSUDNIM SISTEMIMA					
Da li su ljudi svjesni dostupnih mjera?	WJP	Nije mjereno	Građansko	-	Strana potražnje
Da li postoje zvanični internet sajtovi/portali (npr. ministarstvo pravde) preko kojih šira javnost može ostvariti besplatan pristup pravnim tekstovima (npr. kodeksi, zakoni, propisi), sudskoj praksi višeg suda i drugim dokumentima (npr. obrasci za preuzimanje, onlajn registracija)?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Znanja o bilo kom mehanizmu za rješavanje sporova po regionima i lokalnim mjestima	Anketa o životnom standardu Gane	Istraživanje domaćinstava	Građansko/ Krivično	-	Strana potražnje
Znanje/percepcija o tome da li je zvanično pravo vlasništva nad zemljištem najjača prednost kada se vodi imovinski postupak u sudskom sistemu	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	Građansko	-	
Znanje/percepcija o tome da li, prema ustavu, adat proces (tradicionalni proces rješavanja sporova) mora da bude u okviru određenih smjernica ili ne podliježe nacionalnim standardima jer je zasnovan na lokalnim običajima	Extension of Timor-Leste Survey of Living Conditions (2008)	Istraživanje domaćinstava	Non-state system (adat)	-	Strana potražnje
Znanje/percepcija o tome da li je, prema nacionalnom zakonu, sva imovina domaćinstva pod kontrolom glave domaćinstva ili imovina koju su muškarci ili žene stekli prije braka ostaje pod njihovom ličnom kontrolom tokom cijelog braka	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	Građansko	-	Strana potražnje

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Znanje/percepcija o tome da li u određenim okolnostima žena može dobiti razvod bez odobrenja muškarca	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	Građansko	-	Strana potražnje
Znanje/percepcija o tome da li muškarci i žene imaju pravo na jednaku dnevnicu za iste poslove	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	Građansko	-	Strana potražnje
Znanje/percepcija o tome da li samo žene koje su doživjele fizičko nasilje mogu prijaviti taj slučaj, ili to mogu učiniti i žene koje su doživjele pritisak i prijetnje	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	Krivično	-	Strana potražnje
Znanje/percepcija o tome da li roditelji pri upisu djece u osnovnu školu moraju dostaviti izvod iz matične knjige rođenih ili krštenicu	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	Građansko/administrative	-	Strana potražnje
Da li ispitanici vjeruju da je prihvatljivo da javni službenici traže dodatne uplate mimo onoga što je zakonom dozvoljeno u zamjenu za dobre usluge	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	Krivično	-	Strana potražnje
Mišljenje o tome da li je glavna odgovornost za održavanje reda i zakona u zajednici na policiji ili na <i>chefe de suco</i> (tradicionalnom vođi) i samoj zajednici	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	-	-	Strana potražnje
Mišljenje o tome da li žene treba da budu u mogućnosti da govore same za sebe u adat procesu (tradicionalni mehanizam za rješavanje sporova)	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	-	-	Strana potražnje
Mišljenje o tome da li bi proces davanja vlasništva nad zemljištem pomogao u smanjenju sukoba u zajednici ili obrnuto, da li bi izazvao stare probleme i pružio mogućnosti za krađu zemljišta putem lažnih tvrdnji	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	Građansko/administrative	-	Strana potražnje
Javno poznavanje institucija (uključujući pravosuđe, javno tužilaštvo i policiju)	Ekvador – Instituto Nacional de Estadísticas y Censos – INEC Gobernabilidad, Pobreza subjective y participacion ciudadana	Sistema Integrado de Encuestas de Hogares (SIEH – Integrisani sistem istraživanja domaćinstava) – 3. krug, mart 2004.	Na nivou sistema	Ishod	Strana potražnje

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
 Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
GLAVNA UTUŽIVA PITANJA SA KOJIMA SE SUSRIJEĆU GRAĐANI/UKLJUČENOST U KRIVIČNO PRAVOSUĐE/PREDUZETE RADNJE/ISHODI					
Glavni uzroci sukoba u zajednici ili susjedstvu po regionima i lokalnim mjestima	Anketa o životnom standardu Gane	Istraživanje domaćinstava	Građansko/ Krivično	-	Strana potražnje
Problemi sa kojima se suočava zajednica (npr. bande, zloupotreba droga, alkohol, prostitucija, sukobi oko zemlje, sukobi oko vode, sukobi na granicama)	Nacionalno istraživanje životnih uslova u Gvatemali (2000)	Upitnik za zajednicu (informisane individualne ankete)	Građansko/ Krivično	-	Strana potražnje
Zločini počinjeni u zajednici	Nacionalno istraživanje životnih uslova u Gvatemali (2000)	Upitnik za zajednicu (informisane individualne ankete)	Krivično	-	Strana potražnje
Zločini počinjeni u zajednici i počinioци	Nacionalno istraživanje životnih uslova u Gvatemali (2000)	Upitnik za zajednicu (informisane individualne ankete)	Krivično	-	Strana potražnje
Da li ispitanici prijavljuju zločine	Nacionalno istraživanje životnih uslova u Gvatemali (2000)	Upitnik za zajednicu (informisane individualne ankete)	Krivično	-	Strana potražnje
Do čega je dovelo prijavljivanje zločina?	Nacionalno istraživanje životnih uslova u Gvatemali (2000)	Upitnik za zajednicu (informisane individualne ankete)	Krivično	-	Strana potražnje
Razlozi neprijavljivanja zločina	Nacionalno istraživanje životnih uslova u Gvatemali (2000)	Upitnik za zajednicu (informisane individualne ankete)	Krivično	-	Strana potražnje
Da li su ispitanici ili je bilo ko u njihovom domaćinstvu imao spor u vezi sa resursima, porodicom, finansijama, kriminalom / sporovima između pojedinaca, razvojnim projektima, donošenjem vladinih odluka ili drugim pitanjima. Napomena: za svaki spor, ispitanicima se postavljaju sljedeća pitanja: <ul style="list-style-type: none"> • Da li je problem prouzrokovao materijalnu štetu? • Da li je problem doveo do povrede bilo kog lica? • Da li je problem doveo do smrti? • Koji je od sporova najviše uticao na domaćinstvo? • Sa kojom se primarnom stranom vodio spor? • Kratak opis spora/-ova. 	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	Građansko/administrativno/ Krivično	-	Strana potražnje

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Gdje su ispitanici prvo tražili pomoć za rješavanje spora (uključujući: člana porodice/komšiju/ prijatelja; sveštenika; grupu za pravnu pomoć / nevladinu organizaciju; chefe de aldeia/chefe de suco; adat proces; policiju; službenika lokalne uprave; službenika pokrajinske/nacionalne vlade; sudskog službenika; drugo) Napomena: anketa uključuje naknadno pitanje da li su ispitanici tražili pomoć od drugog pojedinca/ grupe.	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	Građansko/ krivično/upravno – državni/nedržavni sistem	Ishod	Strana potražnje
Zašto je ispitanik odabrao takvu osobu/grupu?	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	Građansko/Krivično/administrative – State/non-state system	Ishod	Strana potražnje
Da li je spor riješen u vrijeme anketiranja	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	Građansko/Krivično/administrative – State/non-state system	Ishod	Strana ponude
Ko je uspio da riješi spor?	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	Građansko/Krivično/administrative – State/non-state system	Ishod	Strana ponude
Da li je spor riješen u korist ispitanika	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	Građansko/Krivično/administrative – State/non-state system	Ishod	Demand/ Strana ponude
Da li je ispitaniku dodijeljena naknada	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	Građansko/Krivično/administrative – State/non-state system	Ishod	Demand/ Strana ponude
Da li je ispitanik u vrijeme anketiranja podigao naknadu	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	Građansko/Krivično/administrative – State/non-state system	Ishod	Demand/ Strana ponude
Broj ispitanika koji su stupili u kontakt sa sudovima/tribunalima (kao podnosioci tužbe, optuženi/okrivljeni, svjedoci ili iz drugih razloga) među opštom populacijom	Afrobarometar	Istraživanje domaćinstava	Građansko/ Krivično	-	Strana potražnje
Djela koja je policija evidentirala, po vrsti (uključujući seksualni napad, koji uključuje silovanje i seksualno zlostavljanje djeteta)	Evropski izvor statistike o kriminalu i krivičnom pravosuđu, 5.izdanje	Administrativni i anketni podaci i sudska statistika, koje uglavnom pružaju nacionalni dopisnici	Krivično	Ishod	Demand/ Strana ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
■ Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Broj osoba ženskog pola, maloljetnika i stranaca među osumnjičenim počiniocima 2010. godine	Evropski izvor statistike o kriminalu i krivičnom pravosuđu, 5.izdanje	Administrativni i anketni podaci i sudska statistika, koje uglavnom pružaju nacionalni dopisnici	Krivično	-	Strana potražnje/ ponude
Ukupan broj krivičnih predmeta koje vode tužilaštva (uključujući pokrenute predmete, one koje su u toku i riješene predmete)	Evropski izvor statistike o kriminalu i krivičnom pravosuđu, 5.izdanje	Administrativni i anketni podaci i sudska statistika, koje uglavnom pružaju nacionalni dopisnici	Krivično	Resurs/rezultat	Strana potražnje/ ponude
Krivični predmeti koje vode tužilaštva u vezi sa maloljetnicima	Evropski izvor statistike o kriminalu i krivičnom pravosuđu, 5.izdanje	Administrativni i anketni podaci i sudska statistika, koje uglavnom pružaju nacionalni dopisnici	Krivično	Resurs/rezultat	Strana potražnje/ ponude
Broj predmeta koji se odnose na žene i strance među svim krivičnim predmetima koje su vodila tužilaštva u 2010. godini (prema statusu: pokrenuti predmete, oni koji su u toku i riješeni predmeti)	Evropski izvor statistike o kriminalu i krivičnom pravosuđu, 5.izdanje	Administrativni i anketni podaci i sudska statistika, koje uglavnom pružaju nacionalni dopisnici	Krivično	Resurs/rezultat	Strana potražnje/ ponude
Lica u policijskom pritvoru	Evropski izvor statistike o kriminalu i krivičnom pravosuđu, 5.izdanje	Administrativni i anketni podaci i sudska statistika, koje uglavnom pružaju nacionalni dopisnici	Krivično	Rezultat	Strana potražnje/ ponude
Lica u pritvoru u pretkrivičnom postupku	Evropski izvor statistike o kriminalu i krivičnom pravosuđu, 5.izdanje	Administrativni i anketni podaci i sudska statistika, koje uglavnom pružaju nacionalni dopisnici	Krivično	Rezultat	Strana potražnje/ ponude
Ukupan broj osuđenih lica po vrsti djela i dužini neobustavljenih sankcija i izrečenih mjera pritvora	Evropski izvor statistike o kriminalu i krivičnom pravosuđu, 5.izdanje	Administrativni i anketni podaci i sudska statistika, koje uglavnom pružaju nacionalni dopisnici	Krivično	Rezultat	Strana potražnje/ ponude

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Broj lica ženskog pola, maloljetnika i stranaca među osuđenim licima po vrsti djela	Evropski izvor statistike o kriminalu i krivičnom pravosuđu, 5.izdanje	Administrativni i anketni podaci i sudska statistika, koje uglavnom pružaju nacionalni dopisnici	Krivično	Rezultat	Strana potražnje / ponude
Lica koja se nalaze u pritvoru u prekrivičnom postupku (barem privremeno) među osuđenim licima	Evropski izvor statistike o kriminalu i krivičnom pravosuđu, 5.izdanje	Administrativni i anketni podaci i sudska statistika, koje uglavnom pružaju nacionalni dopisnici	Krivično	Rezultat	Strana potražnje / ponude
Zatvorska populacija (uključujući lica koja se nalaze u pritvoru u prekrivičnom postupku): STOCK (zasebno se obračunava za žene, strance, lica koja se nalaze u pritvoru u prekrivičnom postupku, maloletnike)	Evropski izvor statistike o kriminalu i krivičnom pravosuđu, 5.izdanje	Administrativni i anketni podaci i sudska statistika, koje uglavnom pružaju nacionalni dopisnici	Krivično	Ishod	Strana potražnje / ponude
POVJERENJE/ZADOVOLJSTVO RADOM PRAVOSUDNIH INSTITUCIJA					
Nivo povjerenja u mehanizme za rješavanje sporova po regionima i lokalnim mjestima	Anketa o životnom standardu Gane	Istraživanje domaćinstava	Građansko/ Krivično	Ishod	Strana potražnje
Mišljenje građana o tome koji su glavni razlozi za neodlazak na državni sud	Afrobarometar (podaci su razvrstani po rodu)	Istraživanje domaćinstava	Građansko/ Krivično	Ishod	Strana potražnje
Povjerenje građana u sudove	Afrobarometar	Istraživanje domaćinstava	Na nivou sistema	Ishod	Strana potražnje
Povjerenje građana u tradicionalne vođe	Afrobarometar	Istraživanje domaćinstava	Na nivou sistema	Ishod	Strana potražnje
Povjerenje građana u vjerske vođe	Afrobarometar	Istraživanje domaćinstava	Na nivou sistema	Ishod	Strana potražnje
Percepcija javnosti o aktivnostima državnih organizacija i institucija za sprovođenje zakona	Izveštaj o napretku u pogledu milenijumskih razvojnih ciljeva Vlade Mongolije	Istraživanje javnog mnjenja	Na nivou sistema	Ishod	Strana potražnje
Da li vaša zemlja ima ankete namijenjene pravnim stručnjacima i korisnicima suda kako bi se izmjerilo njihovo povjerenje i/ili zadovoljstvo uslugama koje pruža pravosudni sistem? (moguće je više opcija) ¹²	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
■ Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Da li ispitanici smatraju da je bolje da se nenasilni sporovi rješavaju unutar zajednice ili da je formalni sudski sistem pravedan prema svim građanima i da je najbolje mjesto za rješavanje nenasilnih sporova	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	Državni/ nedržavni sistemi	Ishod	Strana potražnje/ ponude
Zadovoljstvo ispitanika lokalnim institucijama (uključujući: adat proces / tradicionalne vođe; <i>chefe de aldeia/chefe de suco</i> ; ustanove za rješavanje konflikata u Provedorovoj kancelariji; nacionalnu policiju; međunarodnu policiju; advokatskog pomoćnika / advokata / nevladine organizacije (NVO) koje pružaju pravnu pomoć; sudove/sudije; vladine službenike na podokružnom nivou)	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	Državni/ nedržavni sistemi	Ishod	Strana potražnje/ ponude
Izbor mehanizama za rješavanje sporova (za hipotetička)	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	Građansko/ krivično – državni/ nedržavni sistemi	Ishod	Strana potražnje
Zadovoljstvo ispitanika procesom rješavanja spora (pitanje se postavlja ispitanicima koji su imali spor)	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	Građansko/ krivično – državni/ nedržavni sistemi	Ishod	Strana potražnje
Povjerenje u institucije (uključujući pravosudne institucije)	Ecuador INEC	Sistema Integra- do de Encuestas de Hogares (SIEH – Integrirani sistem istraživanja domaćinstava) – treći krug, mart 2004.	Na nivou sistema	Ishod	Strana potražnje
DOSTUPNOST PRAVNIH INSTITUCIJA					
Opšte					
Da li su u proteklih pet godina članovi zajednice izrazili potrebu za pokretanjem/unapređenjem sistema za sprovođenje zakona	2011/12 Etiopska ruralna socioekonomska anketa	Upitnik za zajednicu (informisana individualna anketa)	Građansko/ Krivično	Ishod	Strana potražnje
Da li su u proteklih pet godina lideri zajednice organizovali diskusiju o potrebi za pokretanjem/unapređenjem sistema za sprovođenje zakona na nivou zajednice	2011/12 Etiopska ruralna socioekonomska anketa	Upitnik za zajednicu (informisana individualna anketa)	Građansko/ Krivično	-	Strana potražnje/ ponude
Da li su se u proteklih pet godina članovi zajednice sastali kako bi odgovorili na potrebu za pokretanjem/unapređenjem sistema za sprovođenje zakona	2011/12 Etiopska ruralna socioekonomska anketa	Upitnik za zajednicu (informisana individualna anketa)	Građansko/ Krivično	-	Strana potražnje
Šta je zajednica uradila da odgovori na potrebu za pokretanjem/unapređenjem sistema za sprovođenje zakona?	2011/12 Etiopska ruralna socioekonomska anketa	Upitnik za zajednicu (informisana individualna anketa)	Građansko/ Krivično	-	Strana potražnje/ ponude

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Geografska/fizička dostupnost					
Lokacija sudova	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Resurs	Strana ponude
U praksi, da li svi građani imaju pristup sudu, bez obzira na geografsku lokaciju	Globalni integritet	Stručni intervju	Građansko/ Krivično	Ishod	Strana ponude
Broj sudova koji se smatraju pravnim licima (administrativnim strukturama) i geografske lokacije	CEPEJ	Nacionalni izvještaj/ administrative data	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Podrška osobama sa invaliditetom	Indeks pravde	Pregled dokumentacije	Građansko/Krivično/ administrative	Resurs	Strana ponude
Troškovi					
Očekivani troškovi postupka kao procenat postupaka u okviru redovnih građanskih ili privrednih sudskih parnica i sporova male vrijednosti ili pred prekršajnim sudom	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Ishod	Strana ponude
Da li se postupci smatraju preskupim	WJP	Upitnik za opštu populaciju	Građansko	Ishod	Strana potražnje
Naknade za pristup sudovima	UNROLI	Anketiranje javnosti	Krivično	Resurs	Strana ponude
U praksi, građani koji zarađuju srednji godišnji prihod mogu sebi priuštiti da podnesu tužbu	Globalni integritet	Stručni intervju	Građansko	Ishod	Strana potražnje
U praksi, tipično malo maloprodajno preduzeće može sebi priuštiti da podnese tužbu	Globalni integritet	Stručni intervju	Građansko	Ishod	Strana potražnje
Minimalni trošak za spor male vrijednosti u sudu za sporove male vrijednosti / ubrzani postupak za sporove male vrijednosti (kao procenat prihoda po glavi stanovnika)	Žene, biznis i pravo	Stručni intervju/ pregled dokumenata	Građansko	Resurs	Strana ponude
Da li su ispitanici (koji su koristili sud u prethodnih pet godina) bili u mogućnosti da plate potrebne troškove i takse	Afrobarometar	Istraživanje domaćinstava	Građansko/ Krivično	Ishod	Strana potražnje
Koliko je koštao proces rješavanja sporova?	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)	Istraživanje domaćinstava	Građansko/ Krivično	Ishod	Strana potražnje
Jezik					
Značaj jezičkih barijera kao faktora koji utiče na odluku osobe da se obrati sudu radi rješavanja spora	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Uticaj	Strana potražnje
Pristup tumačima za pritvorenike	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Krivično	Rezultat	Strana potražnje

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
■ Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Dostupnost tumača Koliko su dostupne usluge tumača za pomoć okrivljenima i žrtvama zločina?	UNROLI	Stručno istraživanje	Krivično	Resurs	Strana ponude
Oslanjane na „ovlašćene“ tumače i obezbjeđivanje sudskih formulara prevedenih na jezike koji nisu engleski – vidjeti više o tome na: www.justiceindex.org/methodology/ #sthash.oryhxcDm.dpuf	Indeks pravde	Pregled dokumentacije / stručni intervju	Građansko/Krivično/administrativne	Resurs	Strana ponude
Da li je zaštićeno zvanje sudskih tumača?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li je funkcija sudskih tumača regulisana pravnim normama?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Broj akreditovanih ili registrovanih sudskih tumača	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Postoje li obavezujuće odredbe u pogledu kvaliteta sudskog tumačenja u sudskom postupku	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Ko je odgovoran za izbor sudskih tumača?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Proces	Strana ponude
Blagovremenost sudskih postupaka					
Građansko pravosuđe ne podliježe nepotrebnim odlaganjima – Koliko bi vremena u praksi bilo potrebno da se dobije odluka/presuda u redovnim građanskim ili privrednim sudskim postupcima/malim sporovima ili prekršajnim/lokalnim sudovima?	WJP	Anketa podobnih ispitanika	Građansko	Proces	Strana ponude
Koliko je vremena trebalo da se riješi slučaj?	WJP	Anketa za opštu populaciju	Krivično	Proces	Strana ponude
Sposobnost pravosudnog sistema da sasluša i zaključi krivične predmete bez nepotrebnog odlaganja	UNROLI	Stručno istraživanje	Krivično	Proces	Strana ponude
Koliko je trajao proces rješavanja sporova?	Proširenje Istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)				
Percepcija javnosti o nepotrebnom odlaganju					
Važnost trajanja predmeta kao faktora koji utiče na odluke ljudi da se obrate sudu radi rješavanja spora	WJP	Anketa podobnih ispitanika	Građansko	Uticaj	Strana potražnje
Koliko je ozbiljan problem trajanja predmeta pred građanskim i privrednim sudovima?	WJP	Anketa podobnih ispitanika	Građansko	Proces	Strana ponude

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Da li se postupci smatraju presporim	WJP	Anketa za opštu populaciju	Građansko	Proces	Strana ponude
Da li javnost percipira da sudovi završavaju krivične postupke bez nepotrebnog odlaganja	UNROLI	Anketiranje javnosti	Krivično	Proces	Strana ponude
Da li ispitanici (koji su koristili sudove u prethodnih pet godina) navode da je bilo dugih kašnjenja u vođenju ili rješavanju predmeta	Afrobarometer	Istraživanje domaćinstava	Građansko/ Krivično	Proces	Strana ponude
PROCEDURE					
Složenost i dostupnost informacija					
Složenost i glomaznost procedura kao faktor koji utiče na odluke ljudi da se obrate sudu radi rješavanja spora	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Uticaj	Strana potražnje
Nedostatak informacija o sudskim postupcima kao faktor koji utiče na odluke ljudi da se obrate sudu radi rješavanja spora	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Uticaj	Strana potražnje
Da li bi ispitanici (koji su koristili sud u prethodnih pet godina) mogli da razumiju pravne procese i procedure	Afrobarometer	Istraživanje domaćinstava	Građansko/ Krivično	Ishod	Strana potražnje
Da li postoji javni i besplatan poseban informacioni sistem za informisanje i pomoć žrtvama zločina?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li postoji obaveza da se strankama daju informacije o predviđivim vremenskim okvirima postupka?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Responzivnost sudova					
Poteškoće u dobijanju pomoći od sudova	Afrobarometer	Istraživanje domaćinstava	Građansko/ Krivično	Ishod	Strana ponude
Pravo na pokretanje postupka					
Mogućnost grupne tužbe	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Resurs	Strana ponude
Efikasnost i upravljanje tokom predmeta					
Broj pravnih predmeta osim krivičnih, za prvostepene, drugostepene i najviše sudove: Predmeti u toku 1. januara Pristigli predmeti Riješeni predmeti Predmeti u toku 31. decembra	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko	Rezultat	Strana potražnje/ ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
 Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Broj krivičnih predmeta za prvostepene, drugostepene i najviše sudove: Predmeti u toku 1. januara Pristigli predmeti Riješeni predmeti Predmeti u toku 31. decembra	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Krivično	Rezultat	Strana potražnje/ ponude
Broj predmeta parnica za razvod braka, otkaz, nesolventnost, razbojništvo i umišljajno ubistvo primljenih i procesuiranih od strane prvostepenih sudova Predmeti u toku 1. januara Pristigli predmeti Riješeni predmeti Predmeti u toku 31. decembra	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Process	Strana potražnje/ ponude
Prosječna dužina postupka (od gorenavedenih predmeta) u danima (od dana podnošenja zahtjeva za sudsko preispitivanje) procenat odluka koje su predmet žalbe procenat predmeta u toku duže od tri godine Prosječna dužina pred prvostepenim sudom (u danima) Prosječna dužina pred drugostepenim sudom (u danima) Prosječna dužina pred trećestepenim sudom (u danima) Prosječna dužina ukupnog postupka (u danima)	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Process	Strana potražnje/ ponude
Predmeti koje su tužilaštva riješila u 2010. godini (uključujući i one koji su upućeni sudu, koji su odbačeni ili riješeni od strane tužilaštva)	Evropski izvor statistike o kriminalu i krivičnom pravosuđu, 5.izdanje	Administrativni i anketni podaci i sudska statistika, koje uglavnom pružaju nacionalni dopisnici	Krivično	Rezultat	Strana ponude
Predmeti pred sudom po grupama krivičnih djela 2010. (po vrsti, uključujući silovanje i zlostavljanje djece)	Evropski izvor statistike o kriminalu i krivičnom pravosuđu, 5.izdanje	Administrativni i anketni podaci i sudska statistika, koje uglavnom pružaju nacionalni dopisnici	Krivično	Rezultat	Strana ponude
Procenat sprovođenja/izvršenja sudskih odluka	Izveštaj o napretku u pogledu milenijumskih razvojnih ciljeva Vlade Mongolije	Administrativni podaci	Na nivou sistema	Rezultat	Strana ponude
Udio osuđenih lica u odnosu na optužena lica u kalendarskoj godini	Nacionalni institut za statistiku – Annuaire Statistique du Cameroun 2013	Ministarstvo pravde, izvještaj o stanju ljudskih prava u Kamerunu 2011.	Krivično	Rezultat	Strana ponude

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Obračanje sudu po kalendarskoj godini – godišnja promjena Primljeni zahtjevi za obračanje sudu Poništene ili smanjene osuđujuće presude Privremene revidirane osuđujuće presude	Nacionalni institut za statistiku – Annuaire Statistique du Cameroun 2013	Ministarstvo pravde, izvještaj o stanju ljudskih prava u Kamerunu 2011.	Krivično	Resurs/rezultat	Strana potražnje/ ponude
Pravičnost/odsustvo diskriminacije					
Građansko pravosuđe je oslobođeno diskriminacije na osnovu prihoda, roda, etničke pripadnosti, vjeroispovijesti, nacionalnosti, seksualne orijentacije i socijalnog i ekonomskog statusa (marginalizacija)	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Proces	Strana ponude
Nepriistrasnost sudova – Da li stanovništvo smatra da sudovi tretiraju ljude pravično i nepristrasno, bez obzira na njihov prihod, rasu, nacionalno ili socijalno porijeklo, rod i vjeroispovijest	UNROLI	Istraživanje javnog mnjenja	Krivično	Ishod	Strana potražnje
Da li javnost vjeruje da se odluke tužilaštva donose na pravičan, efikasan i djelotvoran način	UNROLI	Stručno istraživanje	Krivično	Ishod	Strana potražnje
Jednaka primjena zakona od strane sudija – da li sudije izriču različite kazne za istu vrstu zločina na osnovu ličnih ili etničkih karakteristika okrivljenog ili žrtve	UNROLI	Stručno istraživanje	Krivično	Proces	Strana ponude
U praksi, presude u krivičnom sistemu prate pisane zakone	Globalni integritet	Stručni intervju	Krivično	Proces	Strana ponude
U praksi, na sudske odluke ne utiče rasna ili etnička pristrasnost	Globalni integritet	Stručni intervju	Građansko/ Krivično	Proces	Strana ponude
U praksi, žene imaju pun pristup pravosudnom sistemu	Globalni integritet	Stručni intervju	Građansko/ Krivično	Ishod	Strana ponude/ potražnje
Da li ispitanici (koji su koristili sudove u prethodnih pet godina) navode da sudija ili sudija za prekršaje nisu saslušali njihovu stranu priče	Afrobarometar	Istraživanje domaćinstava	Građansko/ Krivično	Proces	Strana ponude
Da li postoje posebni povoljni aranžmani koji se primjenjuju u toku sudske postupka za sljedeće kategorije ugroženih lica: • žrtve seksualnog nasilja/silovanja; • žrtve terorizma; • maloljetnici (svjedoci ili žrtve); • žrtve nasilja u porodici; • etničke manjine; • osobe sa invaliditetom; • maloljetni prestupnici?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Proces	Strana ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
 Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Postupanje prema djeci od strane suda					
Da li sudije koje sude u predmetima koji uključuju djecu kao okrivljene primjenjuju postupke posebno dizajnirane za djecu	UNROLI	Stručno istraživanje / administrativni podaci	Krivično	Proces	Strana ponude
Posebni postupci za djecu žrtve ili svjedoke zločina – Da li su sudovi i tužilaštvo usvojili mjere prilagođene djeci za postupanje u slučajevima koji uključuju djecu žrtve ili svjedoke zločina	UNROLI	Pregled dokumenata / administrativni podaci	Krivično	Proces	Strana ponude
Da li su sudovi i tužilaštvo usvojili mjere prilagođene djeci za postupanje u slučajevima koji uključuju djecu žrtve ili svjedoke zločina					
Pretpostavka nevinosti	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Krivično	Resurs	Strana ponude
Hapšenje i pritvor u pretkrivičnom postupku	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Krivično	Resurs	Strana ponude
Mučenje i zlostavljanje osumnjičenih	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Krivično	Resurs	Strana ponude
	WJP	Opšta anketa stanovništva			
Vjerovatnoća da će pritvorenim osumnjičenima biti suđeno i da će biti osuđeni na tajnom suđenju	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Krivično	Resurs	Strana ponude
Osumnjičeni imaju pun pristup dokazima	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Krivično	Resurs	Strana ponude
Osumnjičeni su u mogućnosti da osporavaju dokaze	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Krivično	Resurs	Strana ponude
Zaštita prava okrivljenih i žrtava – Da li su prava žrtava i okrivljenih dovoljno zaštićena tokom krivičnog postupka	UNROLI	Stručno istraživanje	Krivično	Resurs	Strana ponude
Poštovanje prava okrivljenih i žrtava od strane pravosuđa – Percepcija javnosti o tome koliko sudije i tužioci poštuju prava okrivljenih i žrtava	UNROLI	Istraživanje javnog mnjenja	Krivično	Ishod	Strana ponude
Procenat prvostepenih krivičnih presuda u odsustvu	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Krivično	Rezultat	Strana ponude

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
ŽALBENI MEHANIZMI					
Da li u zakonu postoji mehanizam žalbe za pobijanje krivičnih presuda	Globalni integritet	Stručni intervju	Krivično	Resurs	Strana ponude
U praksi, žalbe se rješavaju u razumnom roku	Globalni integritet	Stručni intervju	Krivično	Resurs	Strana ponude
U praksi, građani mogu da koriste žalbeni mehanizam po razumnoj cijeni	Globalni integritet	Stručni intervju	Krivično	Resurs	Strana ponude
NEZAVISNOST PRAVOSUĐA					
Građansko/krivično pravosuđe je oslobođeno neprimjerenog uticaja vlade: procenat slučajeva koji se odnose na vladu i u kojima je ona vršila neprimjeren uticaj	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko/ Krivično	Proces	Strana ponude
Vlada uvijek poštuje odluke viših sudova	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko/ Krivično	Proces	Strana ponude
U praksi, nacionalni i lokalni sudovi su oslobođeni političkog uticaja	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko/ Krivično	Proces	Strana ponude
Vjerovatnoća da će vlasnici kuća koji tuže vladu dobiti pravičnu nadoknadu na sudu	WJP	Anketa za opštu javnost	Građansko	Ishod	Strana ponude
Mišljenje o tome da li većina sudija odlučuje o predmetima na osnovu onoga što im vlada kaže da urade	WJP	Anketa za opštu javnost	Građansko	Process	Strana potražnje / ponude
Sistem (krivičnog) pravosuđa je oslobođen neprimjerenog uticaja vlade	WJP	Anketa za opštu javnost	Krivično	Process	Strana ponude
Nezavisnost sudstva (mandat i disciplina)	UNROLI	Pregled dokumenata / stručno istraživanje	Krivično	Resurs	Strana ponude
Percepcija javnosti o nezavisnosti pravosuđa	UNROLI	Anketiranje javnosti	Krivično	Resurs	Strana ponude
Nezavisnost pravosuđa	Izveštaj o globalnoj konkurentnosti	Ispitivanje mišljenja izvršilaca	Građansko/ Krivično	Resurs/proces	Strana ponude
Zakonom je zagarantovana nezavisnost pravosuđa	Globalni integritet	Stručni intervju	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
U praksi, sudije na nacionalnom nivou su zaštićene od političkog uplitanja	Globalni integritet	Stručni intervju	Građansko/ Krivično	Resurs/proces	Strana ponude
Po zakonu, sudije na nacionalnom nivou su zaštićene od razrješenja bez odgovarajućeg opravdanja	Globalni integritet	Stručni intervju	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
 Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Da li se sudije/tužioc i imenuju na funkciju na neodređeni period (tj. „doživotno“ ili do zvanične starosne dobi za penzionisanje)? Ako je odgovor „da“, da li postoje izuzeci?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li sudija/tužilac može biti premješten u drugi sud bez njegovog pristanka: • iz disciplinskih razloga; • iz organizacionih razloga; • iz drugih razloga?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li postoji probni period za sudije/tužioce i, ako postoji, koliko traje?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Ako mandat sudija nije na neodređeno vrijeme (vidjeti pitanje 121 ankete CEPEJ), kolika je dužina mandata (u godinama)? Da li je obnovljiv?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li je status tužilaštva: • nezavistan? • pod nadležnošću ministra pravde?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
KORUPCIJA					
Podmićivanje					
Podmićivanje sudija, sudskog osoblja, privrednih arbitara i inspektora rada	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Rezultat	Strana ponude
Vjerovatnoća da će sudije, sudije za prekršaje, sudsko osoblje i inspektori rada zatražiti mito	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Rezultat	Strana ponude
Ozbiljnost korupcije sudija i pravosudnih službenika u građanskim i privrednim sudovima	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Rezultat	Strana ponude
Koliko često ljudi moraju da daju mito, neformalna plaćanja ili druge podsticaje da bi ubrzali sudski proces?	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Rezultat	Strana ponude
		Istraživanje domaćinstava	Građansko/ Krivično	Rezultat	Strana ponude
Percepcija korupcije					
Da li stanovništvo vjeruje da ljudi mogu da izbjegnu osudu ili dobiju blažu kaznu ako daju mito sudiji, tužiocu ili drugom sudskom osoblju	UNROLI	Anketiranje javnosti	Krivično	Ishod	Strana potražnje/ ponude

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Značaj korupcije sudija i pravosudnih službenika kao faktora koji utiče na odluku ljudi da li će se obratiti sudu radi rješavanja spora	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Uticaj	Strana potražnje/ ponude
Mišljenje o tome da li većina sudija odlučuje u predmetima prema onome što im nalažu moćni privatni interesi	WJP	Ankete opšteg stanovništva	Građansko	Ishod	Strana potražnje/ ponude
Da li građani misle da su sudije i sudije za prekršaje umiješani u korupciju	Afrobarometar	Istraživanje domaćinstava	Građansko/ Krivično	Proces	Strana potražnje/ ponude
Da li građani misle da je policija umiješana u korupciju	Afrobarometar	Istraživanje domaćinstava	Krivično	Ishod	Strana potražnje
Percepcija korupcije u političkim organizacijama, pravosudnim institucijama i institucijama za sprovođenje zakona	Izveštaj Vlade Mongolije o napretku u milenijumskim razvojnim ciljevima	Istraživanje mišljenja javnosti	Ustavno/građansko/ krivično/ upravno	Ishod	Strana potražnje
Javna percepcija korupcije	Ecuador INEC	Sistema Integrado de Encuestas de Hogares (SIEH – Integrirani sistem istraživanja domaćinstava) – treći krug, mart 2004.	Na nivou sistema	Ishod	Strana potražnje
Neprimjeren uticaj privatnih interesa					
Neprimjeren uticaj moćnih privatnih interesa procenat slučajeva u prošloj godini koji odražavaju poštenu procjenu dokaza i važećeg zakona od strane sudija procenat slučajeva u protekloj godini u kojima je na konačnu odluku uticao neprimjeren pritisak jedne od stranaka ili korupcija	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Upitnik za podobnog ispitanika	Rezultat	Strana ponude
Policija, vojska, tužioc i krivične sudije su oslobođeni neprimjerenog uticaja	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika / Opšta anketa stanovništva	Krivično	Proces	Strana ponude
U praksi, u posljednjih godinu dana nijedan sudija nije fizički povrijeđen/ubijen zbog suđenja u slučajevima korupcije	Globalni integritet	Stručni intervju	Krivično	Ishod	Strana ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
 Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
TRANSPARENTNOST I ODGOVORNOST					
Pristup javnosti krivičnim suđenjima	UNROLI	Stručno istraživanje	Krivično	Resurs	Strana ponude
Javno dostupne informacije o pritužbama protiv sudija	UNROLI	Pregled dokumenata	Krivično	Resurs	Strana ponude
Javno dostupni izvještaji o sudskoj potrošnji	UNROLI	Pregled dokumenata	Krivično	Resurs	Strana ponude
Istraga o navodnom nedoličnom ponašanju tužilaca	UNROLI	Stručno istraživanje	Krivično	Resurs	Strana ponude
Istraga o navodnom nedoličnom ponašanju sudija	UNROLI	Stručno istraživanje	Krivično	Resurs	Strana ponude
Sudije mogu da budu razriješene ili budu predmet drugih disciplinskih mjera za ozbiljno nedolično ponašanje	UNROLI	Stručno istraživanje	Krivično	Resurs	Strana ponude
Tužiocima mogu da budu razriješeni ili budu predmet drugih disciplinskih mjera za ozbiljno nedolično ponašanje	UNROLI	Stručno istraživanje	Krivično	Resurs	Strana ponude
Za tužioce postoji sistem praćenja rada	UNROLI	Pregled dokumenata	Krivično	Resurs	Strana ponude
Za sudije postoji sistem praćenja rada	UNROLI	Pregled dokumenata	Krivično	Resurs	Strana ponude
Pristup obeštećenju za neosnovane osude	UNROLI	Stručno istraživanje	Krivično	Resurs	Strana ponude
Učestalost prijavljivanja slučajeva korupcije	Afrobarometar	Istraživanje domaćinstava	Krivično	Ishod	Strana potražnje
Da li su vlasti preduzele mjere po prijemu prijava o korupciji	Afrobarometar	Istraživanje domaćinstava	Krivično	Rezultat	Strana ponude
Da li su građani koji su prijavili korupciju pretrpjeli odmazdu ili druge negativne posljedice	Afrobarometar	Istraživanje domaćinstava	Krivično	Ishod	Strana potražnje/ ponude
Glavni razlozi neprijavlivanja korupcije sudskih službenika	Afrobarometar	Istraživanje domaćinstava	Krivično	Ishod	Strana potražnje/ ponude
U zakonu postoji transparentan i objektivan sistem za raspodjelu predmeta sudijama na nacionalnom nivou	Globalni integritet	Stručni intervju	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li postoji sistem za obeštećenje korisnika u sljedećim okolnostima: <ul style="list-style-type: none"> • prekomjerna dužina postupka; • neizvršenje sudskih odluka; • nezakonito hapšenje; • pogrešna osuda? 	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Da li postoji nacionalni ili lokalni postupak za podnošenje pritužbi na funkcionisanje pravosudnog sistema i koji organ je nadležan za takav postupak?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Broj uvažanih žalbi i visina naknade korisnicima (u periodu od 12 mjeseci) za pritužbe na funkcionisanje pravosudnog sistema	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Rezultat	Strana ponude
Da li postoji specijalizovana institucija odgovorna za prikupljanje statističkih podataka o funkcionisanju sudova i pravosuđa?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li ova institucija na internetu objavljuje statistiku o funkcionisanju svakog suda?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Ishod	Strana ponude
Da li su pojedinačni sudovi obavezni da pripremaju godišnji izvještaj o radu?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li u sudovima imate redovan sistem praćenja sudskih aktivnosti u vezi sa: <ul style="list-style-type: none"> • brojem pristiglih predmeta; • brojem donijetih odluka; • brojem odloženih predmeta; • dužinom postupka? 	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li postoje indikatori učinka i kvaliteta za aktivnosti suda, i ako postoje, koja su glavna četiri indikatora?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li postoje kvantitativni potciljevi učinka (na primjer, broj predmeta koji se rješavaju u toku jednog mjeseca) definisani za svakog sudiju i ko postavlja takve potciljeve?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li su definisani potciljevi učinka na nivou suda i ko ih postavlja?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Ko je odgovoran za ocjenu rada sudova?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li su utvrđeni standardi kvaliteta za cijeli pravosudni sistem (da li postoje sistemi kvaliteta za pravosuđe i/ili politike kvaliteta pravosuđa)?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li imate specijalizovano sudsko osoblje kome su povjereni ovi standardi kvaliteta?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
 Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Da li pratite zaostale predmete i predmete koji se ne obrade u razumnom vremenskom okviru za: • građanskopravne predmete; • krivičnopravne predmete; • upravne predmete?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično/ administrative	Resurs	Strana ponude
Da li pratite vrijeme čekanja tokom sudskih postupaka?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li postoji sistem za procjenu ukupnog (neometanog) funkcionisanja sudova na osnovu plana evaluacije – plana posjeta koji je unaprijed dogovoren?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li postoji sistem za praćenje i ocjenjivanje rada javnog tužilaštva?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li postoji procedura za djelotvorno osporavanje rada sudije ako stranka smatra da sudija nije nepristrasan?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Broj uspješnih osporavanja u godini	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Rezultat	Strana ponude
Broj predmeta u vezi sa članom 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima o trajanju i ne-izvršenju	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Rezultat	Strana ponude
Ko je ovlašten da pokrene disciplinski postupak protiv sudija/tužilaca (npr. građani, ombudsman, izvršna vlast)?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Koji organ ima disciplinska ovlaštenja nad sudijama/tužiocima?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Broj pokrenutih disciplinskih postupaka protiv sudija / državnih tužilaca / izvršitelja (ukupno i po vrsti prekršaja) i broj izrečenih sankcija (ukupno i po vrsti sankcija)	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Rezultat	Strana ponude
EFIKASNO IZVRŠENJE					
Koliko je ozbiljan problem efikasnog izvršenja?	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Rezultat	Strana ponude
Koliko vremena je potrebno za izvršenje odluke i naplatu ili dobijanje odštete putem redovnog građanskog/trgovinskog suda ili suda za sporove male vrijednosti ili prekršajnog suda?	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Rezultat	Strana ponude

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Koliko je vremena bilo potrebno za izvršenje odluke u praktičnom slučaju?	WJP	Opšta anketa stanovništva	Građansko	Rezultat	Strana ponude
U praksi, sudske odluke sprovodi država	Globalni integritet	Stručni intervju	Građansko/ Krivično	Rezultat	Strana ponude
Funkcionisanje izvršnih postupaka	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Efikasnost izvršnih postupaka	CEPEJ	Nacionalni izvještaj/ administrative data	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Kvalitet izvršenja i odgovornost	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
KAPACITET					
Ljudski resursi					
Procenat sudija koje su žene	UNROLI	Administrativni podaci	Krivično/Građansko	Resurs	Strana ponude
	UNODC		Krivično/Građansko	Resurs	
	Rodna statistika Svjetske banke	Nema dostupnih podataka	Krivično/Građansko	Resurs	Strana ponude
Broj sudija u ustavnom sudu i broj sudija u ustavnom sudu koji su žene	WBL	Stručno istraživanje / administrativni podaci	Ustavno	Resurs	Strana ponude
Da li je glavni sudija žena	WBL	Stručno istraživanje / administrativni podaci	Ustavno	Resurs	Strana ponude
Procenat žena sudija u višem ili vrhovnom sudu	ECLAC	Administrativni podaci / sudska statistika	Ustavno	Resurs	Strana ponude
Kompetentnost (vještine i znanja) sudija	UNROLI	Stručno istraživanje	Krivično	Resurs	Strana ponude
Kompetentnost (vještine i znanja) tužilaca	UNROLI	Stručno istraživanje	Krivično	Resurs	Strana ponude
Kompetentnost (vještine i znanja) branilaca	UNROLI	Stručno istraživanje	Krivično	Resurs	Strana ponude
Broj profesionalnih sudija, prema polu, u: • prvostepenim sudovima • drugostepenim sudovima • vrhovnim sudovima	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
 Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Broj predsjednika sudova (profesionalnih sudija) prema polu	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Broj profesionalnih sudija koji povremeno rade u sudovima i koji su kao takvi plaćeni	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Broj neprofesionalnih sudija koji nisu plaćeni, ali koji eventualno mogu dobiti jednostavnu nadoknadu troškova	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Broj nesudijskog osoblja koje radi u sudovima za sudije, prema polu	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Broj javnih tužilaca, po polu, na: <ul style="list-style-type: none"> • prvostepenom nivou • drugostepenom nivou • nivou vrhovnog suda 	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Krivično	Resurs	Strana ponude
Broj šefova tužilaštava, po polu	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Krivično	Resurs	Strana ponude
Broj osoblja (nedržavnih tužilaca) u službi javnog tužilaštva	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Krivično	Resurs	Strana ponude
Osoblje u tužilaštvu (nerazvrstano)	Evropski izvor statistike o kriminalu i krivičnom pravosuđu, 5. izdanje	Administrativni i anketni podaci i sudska statistika, koje uglavnom pružaju nacionalni dopisnici	Krivično	Resurs	Strana ponude
Raspodjela sudija za prekršaje i sudija u sudovima po kadrovima	Činjenice i brojke o Keniji 2014.	Administrativni podaci	Građansko/ krivično/ ustavno/upravno	Resurs	Strana ponude
Zapošljavanje					
Kako se zapošljavaju sudije/tužioc?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li postoje posebne odredbe za omogućavanje rodne ravnopravnosti u okviru procedure za zapošljavanje sudija/tužilaca?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Koji organ je nadležan da zapošljava i imenuje sudije/tužioce i da li je to: <ul style="list-style-type: none"> • organ koji čine samo sudije; • organ koji čine samo nesudije; • organ koji čine i sudije i nesudije? 	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Koji organ je nadležan za unapređenje sudija/ tužilaca?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li postoje posebne odredbe za omogućavanje rodne ravnopravnosti u okviru procedure za unapređenje sudija/tužilaca?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Koje procedure i kriterijumi se koriste za unapređenje sudija/tužilaca?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li postoji sistem kvalitativne individualne procjene aktivnosti sudija/tužilaca?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Obuka					
Da li je obezbijedena obavezna/fakultativna obuka za sudije/tužioce, kao što su: • početna obuka (npr. pohađanje pravosudne škole, pripravništvo u sudu); • opšte stručno usavršavanje; • stručno usavršavanje za specijalizovane funkcije (npr. sudija za privredna ili upravna pitanja / državni tužilac za organizovani kriminal); • stručno usavršavanje za rukovodeće funkcije suda (npr. predsjednik suda / šef tužilaštva, menadžer); • stručno usavršavanje za korišćenje računarskih sredstava u sudovima?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Učestalost obuke	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li imate javne institucije za obuku sudija i/ ili tužilaca? Ako imate, koliki je budžet takve institucije / takvih institucija?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Ako u takvim institucijama ne postoji početna obuka za sudije i/ili tužioce, kako se oni zapošlja- vaju i obučavaju?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Naknada					
Plate i beneficije sudija / javnih tužilaca	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li sudije/tužioci mogu da kombinuju svoj posao sa drugim funkcijama?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Bonusi za produktivnost: da li sudije dobijaju bonuse na osnovu ispunjenja kvantitativnih ciljeva pri donošenju presuda (npr. broj presuda donijetih u datom vremenskom periodu)?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
■ Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Materijalni resursi					
Budžet sektora pravosuđa – Godišnja promjena	Nacionalni institut za statistiku – Annuaire Statistique du Cameroun 2013	Ministarstvo pravde, izvještaj o stanju ljudskih prava u	Na nivou sistema	Resurs	Strana ponude
Da li su materijalna sredstva koja su dostupna sudu adekvatna	Kamerun 2011.	Stručno istraživanje	Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li tužiocima imaju materijalne resurse da vode evidenciju o svjedočenjima, čuvaju i održavaju dokaze i prate neriješene predmete i datume rasprava	UNROLI	Stručno istraživanje	Krivično	Resurs	Strana ponude
Kvalitet sudskih spisa	UNROLI	Podaci sa terena	Krivično	Resurs	Strana ponude
Kvalitet evidencije tužilaštva	UNROLI	Podaci sa terena	Krivično	Resurs	Strana ponude
Kompjuterska oprema i telekonferencijske usluge koje se koriste u sudovima	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Administrativni i upravljački kapaciteti					
Kapacitet za strateško planiranje i budžetiranje sudova	UNROLI	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Krivično	Resurs	Strana ponude
Kapacitet za strateško planiranje i budžetiranje tužilaštava	UNROLI	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Krivično	Resurs	Strana ponude
Administrativni sistemi sudova	UNROLI	Stručno istraživanje	Krivično	Resurs	Strana ponude
Administrativni sistemi tužilaštava	UNROLI	Stručno istraživanje	Krivično	Resurs	Strana ponude
SPECIJALNI SUDOVI/POSTUPCI					
Da li postoji sud za sporove male vrijednosti ili brzi postupak za sporove male vrijednosti i koji je maksimalni iznos za spor male vrijednosti (kao procenat prihoda po glavi stanovnika)?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Građansko	Resurs	Strana ponude
Number (legal entities) of first instance specialized courts (or specific judicial orders)	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude
Broj prvostepenih sudova (geografskih lokacija) nadležnih za predmet koji se odnosi na: • naplatu duga za sporove male vrijednosti; • otpuštanje; • pljačku. * od ispitanika se traži da daju definiciju sporova male vrijednosti	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko/ Krivično	Resurs	Strana ponude

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Da li postoje posebne procedure za hitna pitanja u vezi sa: • građanskim predmetima • krivičnim predmetima; • upravnim predmetima?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ krivično/ upravno	Resurs	Strana ponude
Postoje li pojednostavljene procedure za: • građanske predmete (sporove male vrijednosti)? • krivičnim predmetima; • upravne predmete (manja djela)?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ krivično/ upravno	Resurs	Strana ponude
Za ove pojednostavljene procedure, da li sudije mogu donijeti usmenu presudu uz pisani nalog i odustati od potpuno obrazložene presude?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ krivično/ upravno	Resurs	Strana ponude
Da li sudovi i advokati imaju mogućnost da zaključe sporazume o aranžmanima za procesuiranje predmeta (tj. predavljanje spisa, odluke o rokovima u kojima advokati moraju dostaviti svoje zaključke i datumima rasprava)?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko/ krivično/ upravno	Resurs	Strana ponude
ALTERNATIVNO RJEŠAVANJE SPOROVA					
Dostupnost (troškovi)					
Očekivani trošak (kao procenat potraživanja) mehanizama komercijalne arbitraže	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Resurs	Strana ponude
Nepriistrasnost					
Alternativno rješavanje sporova je nepristrasno proces	WJP	Nije mjereno	Građansko	Rezultat	Strana ponude
Alternativno rješavanje sporova je proces oslobođen neprimjerenog uticaja					
Vjerovatnoća da će komercijalni arbitri tražiti mito	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Rezultat	Strana ponude
Alternativno rješavanje sporova je djelotvoran proces koji ne podliježe nepotrebnim odlaganjima					
U praksi, koliko bi vremena trebalo da se izvrši (tj. naplati) arbitražna odluka preko lokalnih sudova ako je odluku donijelo nacionalno arbitražno vijeće?	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Process	Strana ponude
U praksi, koliko bi vremena trebalo da se izvrši (tj. naplati) arbitražna odluka preko lokalnih sudova ako je odluku donijelo međunarodno arbitražno vijeće?	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Process	Strana ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
 Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Izvor podataka	Ustavno/ krivično/ građansko pravo	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
U praksi, koliko bi vremena bilo potrebno da se donese odluka korišćenjem mehanizma komercijalne arbitraže?	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Process	Strana ponude
U praksi, nakon što se donese odluka ili postigne sporazum, koliko bi vremena bilo potrebno da bi se došlo do izvršenja korišćenjem mehanizma komercijalne arbitraže?	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Proces	Strana ponude
Da li pravosudni sistem predviđa postupke sudske medijacije?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko	Resurs	Strana ponude
U kojim slučajevima je medijacija obavezna?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko	Resurs	Strana ponude
Da li postoji mogućnost dobijanja pravne pomoći za postupke sudske medijacije?	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko	Resurs	Strana ponude
Broj akreditovanih ili registrovanih medijatora koji se bave sudskom medijacijom	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko	Resurs	Strana ponude
Broj postupaka sudske medijacije, po vrsti predmeta	CEPEJ	Nacionalni izvještaj / administrativni podaci	Građansko	Rezultat	Strana ponude
Da li pravni sistem predviđa sljedeće postupke alternativnog rješavanja sporova: <ul style="list-style-type: none"> • medijacija koja nije sudska medijacija; arbitraža; • pomirenje; • drugi postupak alternativnog rješavanja sporova? 	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Građansko	Proces	Strana ponude
Efikasno izvršenje					
Vjerovatnoća izvršenja arbitražne odluke protiv vladine agencije ako je odluku donijelo nacionalno arbitražno vijeće	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Ishod	Strana ponude
Vjerovatnoća izvršenja arbitražne odluke protiv vladine agencije ako je odluku donijelo međunarodno arbitražno vijeće	WJP	Upitnik za podobnog ispitanika	Građansko	Ishod	Strana ponude

TABELA 2.2.

Rodno zasnovano nasilje – indikatori pristupa pravosuđu

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvori podataka	Ustavno/krivično/ građansko pravo/ sudovi	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
PRAVA I INTERESI					
Da li postoji zakon koji se posebno bavi nasiljem u porodici?	WBL	Stručno istraživanje/ pregled dokumenata	Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li zakon o nasilju u porodici štiti žene u vanbračnim vezama?	WBL	Pregled dokumenata	Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li zakon o nasilju u porodici pokriva emocionalno, fizičko, finansijsko i seksualno zlostavljanje?	WBL	Stručno istraživanje	Krivično	Resurs	Strana ponude
Zakoni o nasilju u porodici – Da li pravni okvir nudi ženama zakonsku zaštitu od nasilja u porodici	OECD SIGI	SIGI nacionalni profil	Krivično	Resurs	Strana ponude
Zakoni o silovanju – Da li pravni okvir nudi ženama zakonsku zaštitu od silovanja	OECD SIGI	SIGI nacionalni profil	Krivično	Resurs	Strana ponude
Zakoni o seksualnom uznemiravanju – Da li pravni okvir nudi ženama zakonsku zaštitu od seksualnog uznemiravanja	OECD SIGI	SIGI nacionalni profil	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje zakona koji kriminalizuju: psihičko i krivično nasilje, uhođenje, seksualno nasilje uključujući silovanje (uključujući i kada ga počini supružnik/partner), prisilni brak, sakaćenje ženskih genitalija, prisilni abortus i prisilnu sterilizaciju, seksualno uznemiravanje, uključujući pokušaj i pomaganje i podržavanje bilo kakvih takvih djela	Konvencija Savjeta Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija) članovi 33–41	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje zakona koji kriminalizuju sve oblike nasilja nad ženama kao što je gore navedeno, bez obzira na prirodu odnosa između žrtve i počinioca	Istanbulska konvencija, član 43	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
PROCESNE ODREDBE ZA SUZBIJANJE I SPRJEČAVANJE NASILJA NAD ŽENAMA					
Obuhvaćene istrage i sudski postupci u vezi sa svim oblicima nasilja u okviru ove konvencije sprovode se bez nepotrebnog odlaganja uzimajući u obzir prava žrtve u svim fazama krivičnog postupka	Istanbulska konvencija, član 48	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postoje zakoni i druge mjere kako bi se osigurala efikasna istraga i krivično gonjenje krivičnih djela utvrđenih u skladu sa Istanbulskom konvencijom	Istanbulska konvencija, član 48	-	Krivično	Resurs	Strana ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
 Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Izvori podataka	Ustavno/krivično/ građansko pravo/ sudovi	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Postoje zakoni ili druge mjere kako bi se osiguralo da odgovorne agencije za sprovođenje zakona reaguju na sve oblike nasilja obuhvaćene Istanbulsom konvencijom brzo i na odgovarajući način nudeći adekvatnu i neposrednu zaštitu žrtvama	Istanbulska konvencija, član 50	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje sudskih postupaka koji obezbjeđuju mehanizme za sprovođenje zaštitnih mjera i garantuju bezbjednost žena žrtava nasilja, njihove djece i njihovih svjedoka. Ovi mehanizmi uključuju: <ul style="list-style-type: none"> • sredstva za preseljenje • mehanizme za spasavanje žena • promjene identiteta • zaštitu svjedoka • bezbjedno napuštanje zemlje • bezbjedne referentne mreže • dugmad za paniku 	Mehanizam za praćenje Konvencije Belém do Pará (MESECVI) Komitet eksperata (CEVI)	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Nadležnost ministarstava ili nadzornih službi za prijem pritužbi korisnika zdravstvenog sistema	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Process	Strana ponude
Postojanje posebnog mehanizma za primanje pritužbi korisnika u vezi sa pravosudnim sistemom	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje ustavnih olakšica (amparos, zaštitne radnje, pritvor)	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postoje zakoni ili druge mjere za zaštitu prava i interesa žrtava, uključujući njihove posebne potrebe kao svjedoka, u svim fazama istrage i sudskog postupka	Istanbulska konvencija, član 56	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Nadležni organi imaju ovlašćenje da izdaju zabrane	Istanbulska konvencija, član 52	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postoje zakoni ili druge mjere prema kojima su u bilo kom građanskom ili krivičnom postupku dokazi koji se odnose na seksualnu istoriju i ponašanje žrtve dozvoljeni samo kada su relevantni i neophodni	Istanbulska konvencija, član 54	-	Krivično i građansko	Istanbulska konvencija, član 53	-
Postoje procedure prema kojima su nadležni organi dužni da uzmu u obzir rizik od smrtnosti, rizik od ponovljenog nasilja i posjedovanje ili pristup vatrenom oružju tokom istraga i postupka, i da obezbijede koordiniranu bezbjednost i podršku	Istanbulska konvencija, član 51	-	Krivično	Resurs	Strana ponude

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Izvori podataka	Ustavno/krivično/ građansko pravo/ sudovi	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Dostupnost procesnih garancija u sudskim postupcima koji uključuju nasilje: <ul style="list-style-type: none"> • nezavisnost i nepristrasnost suda • razuman rok • jednakost stranaka • pravosnažno presuđena radnja • žalbe višim sudovima na presude 	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje protokola o krivičnim istragama o zločinima nasilja nad ženama, femicidu i nasilnoj smrti žena, sa rodnom perspektivom	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postoje zakoni i procedure kako bi se osiguralo da se postupci u vezi sa krivičnim djelima predviđenim Istanbulskom konvencijom mogu nastaviti čak i ako žrtva povuče svoju izjavu ili žalbu	Istanbulska konvencija, član 55	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje zakona koji eksplicitno zabranjuju upotrebu metoda kao što su pomirenje, medijacija, odložene osude, uslovna osuda, primjena oportuniteta, ublažavanje kazne i druge slučajeve kojima se slučajevi nasilja nad ženama rješavaju vansudskim putem	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje odredbi koje zabranjuju obavezne postupke alternativnog rješavanja sporova, uključujući medijaciju i mirenje, u vezi sa svim oblicima nasilja obuhvaćenim Istanbulskom konvencijom	Istanbulska konvencija, član 48	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje zakona o zaštitnim mjerama, na zahtjev žrtve ili trećih lica ili <i>po službenoj dužnosti</i> , prije i tokom upravnog i/ili sudskog postupka	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje zakonodavstva i brzo dostupnih mehanizama za zaštitu autohtonih, ruralnih djevojaka i adolescenata, odraslih žena i starijih žena žrtava nasilja, sa posebnom pažnjom na interkulturalno porijeklo	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje adekvatnih građanskih pravnih lijekova protiv počinitelja nasilja nad ženama i nasilja u porodici	Istanbulska konvencija, član 29	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje procedura koje obezbjeđuju da se, ako se naloži plaćanje novčane kazne, vodi računa o mogućnosti počinioca da preuzme svoje finansijske obaveze prema žrtvi	Istanbulska konvencija, član 48	-	Krivično	Resurs	Strana ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
 Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Izvori podataka	Ustavno/krivično/ građansko pravo/ sudovi	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Postojanje prava na odštetu za žrtve nasilja nad ženama i nasilja u porodici	Istanbulska konvencija, član 30	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje zakona ili drugih mjera koje obezbjeđuju da prilikom dodjele starateljstva i prava na posjetu djece, slučajevi nasilja obuhvaćeni ovom Konvencijom budu uzeti u obzir (kako je definisano Istanbulskom konvencijom)	Istanbulska konvencija, član 31	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje odredbi koje osiguravaju da se brakovi zaključeni na silu mogu porušiti, poništiti ili razvesti bez nepotrebnog finansijskog ili administrativnog tereta za žrtvu	Istanbulska konvencija, član 32	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje odredbi koje osiguravaju široku domaću nadležnost (teritorijalnu i ličnu) nad krivičnim djelima predviđenim Istanbulskom konvencijom	Istanbulska konvencija, član 44	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje odredbi koje osiguravaju da se izručenje lica osuđenih za krivično djelo predviđeno Istanbulskom konvencijom ne odobrava samo na osnovu državljanstva	Istanbulska konvencija, član 44	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje djelotvornih, srazmjernih i odvratajućih sankcija za kažnjavanje krivičnih djela predviđenih Istanbulskom konvencijom	Istanbulska konvencija, član 44	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje odredbi za zaštitu i podršku djece svjedoka	Istanbulska konvencija, član 26	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje mjera za podsticanje prijavljivanja akata nasilja obuhvaćenih područjem primjene Istanbulske konvencije nadležnim organizacijama ili organima	Istanbulska konvencija, član 27	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Predviđene su mjere kako bi se osiguralo da pravila o povjerljivosti koja nameće interni zakon određenim profesionalcima ne predstavljaju prepreku za prijavljivanje akata nasilja obuhvaćenih Istanbulskom konvencijom nadležnim organizacijama ili organima	Istanbulska konvencija, član 28	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
POSTOJANJE INSTITUCIJA I SLUŽBI ZA SPRJEČAVANJE I BORBU PROTIV NASILJA NAD ŽENAMA					
Da li postoji specijalizovani sud ili postupak za slučajeve nasilja u porodici?	WBL	Stručno istraživanje	Krivično	Resurs	Strana ponude
Broj i lokacija organa za prijem pritužbi	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Resurs	Strana ponude

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvori podataka	Ustavno/krivično/ građansko pravo/ sudovi	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Postojanje organa uprave za podnošenje pritužbi na nepoštovanje obaveza u vezi sa pravom na život bez nasilja	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje usluga pravnog zastupanja, bilo javnih ili podržanih od strane države, specijalizovanih za žene pogođene nasiljem	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje besplatnih telefonskih linija za žene žrtve nasilja širom zemlje	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Telefonske linije za pomoć u cijeloj državi koje rade non-stop (24/7) i pružaju besplatne savjete pozivaocima u vezi sa svim oblicima nasilja obuhvaćenim Istanbulskom konvencijom	Istanbulska konvencija, član 24	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Odgovarajuća, lako dostupna skloništa koja obezbjeđuju siguran smještaj i koja proaktivno dopiru do žrtava, posebno do žena i njihove djece	Istanbulska konvencija, član 23	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje besplatnih i sveobuhvatnih pravnih usluga za zaštitu prava na život bez nasilja	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje besplatnih i sveobuhvatnih pravnih usluga namijenjenih autohtonim, seoskim djevojkama i adolescentima, odraslim i starim ženama, uzimajući u obzir interkulturalnost, u skladu sa važećim zakonima	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje kancelarije, ureda izvjestioca ili druge vrste posebne agencije u okviru prvostepenih i apelacionih sudova i pri vrhovnom sudu	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Omogućavanje prava na pravnu podršku i besplatnu pravnu pomoć žrtvama pod uslovima predviđenim unutrašnjim pravom države	Istanbulska konvencija, član 57	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postojanje usluga koje olakšavaju oporavak žrtava nasilja, uključujući, kada je potrebno, usluge kao što su pravno i psihološko savjetovanje, finansijska pomoć, smještaj, obrazovanje, obuka i pomoć u pronalaženju zaposlenja	Istanbulska konvencija, član 20	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Žrtve imaju pristup zdravstvenoj zaštiti i socijalnim uslugama koje imaju adekvatne resurse i osoblje sa stručnjacima koji su obučeni da pomognu žrtvama i upućuju ih u odgovarajuće službe	Istanbulska konvencija, član 20	-	Krivično	Resurs	Strana ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
 Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvori podataka	Ustavno/krivično/ građansko pravo/ sudovi	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Dostupne su trenutne, kratkoročne i dugoročne specijalističke usluge podrške žrtvama, uključujući specijalističke usluge podrške svim ženama žrtvama nasilja i njihovoj djeci	Istanbulska konvencija, član 22	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
Postoje lako dostupni centri za upućivanje žrtava silovanja ili seksualnog nasilja koji pružaju medicinski i forenzički pregled, traumatsku podršku i savjetovanje za žrtve	Istanbulska konvencija, član 25	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
JAVNA SVIJEST					
Svijest žena o organizacijama/službama za prevenciju i borbu protiv nasilja nad ženama	Agencija za osnovna prava – Anketa o dobrobiti i bezbjednosti žena u Evropi	Javna anketa za žene	Krivično	-	Strana potražnje
Svijest žena o reklamnim kampanjama protiv nasilja nad ženama	Agencija za osnovna prava – Anketa o dobrobiti i bezbjednosti žena u Evropi	Javna anketa za žene	Krivično	-	Strana potražnje
Svijest žena o zakonima ili političkim inicijativama u njihovim zemljama za prevenciju nasilja nad ženama ili zaštitu žena u slučajevima nasilja u porodici	Agencija za osnovna prava – Anketa o dobrobiti i bezbjednosti žena u Evropi	Javna anketa za žene	Krivično	-	Strana potražnje
Učestalost kampanja ili programa za podizanje svijesti u cilju podizanja svijesti i razumijevanja šire javnosti o različitim manifestacijama svih oblika nasilja obuhvaćenih Istanbulskom konvencijom, njihovim posljedicama po djecu i potrebi da se takvo nasilje spriječi	Istanbulska konvencija, član 13	Javna anketa za žene	Krivično	-	Strana potražnje
Informacije o dostupnim mjerama za sprječavanje akata nasilja obuhvaćenih Istanbulskom konvencijom se šire u javnosti	Istanbulska konvencija, član 13	Javna anketa za žene	Krivično	-	Strana potražnje
Nastavni planovi i programi na svim nivoima obrazovanja sadrže, prema potrebi, module o rodnoj ravnopravnosti, nestereotipnim rodnim ulogama, međusobnom poštovanju, nenasilnom rješavanju sukoba u međuljudskim odnosima, rodno zasnovanom nasilju nad ženama i pravu na lični integritet; i takvi principi se promovišu kroz neformalne obrazovne objekte, kao i u sportskim, kulturnim i rekreacijskim objektima i medijima	Istanbulska konvencija, član 14	Javna anketa za žene	Krivično	-	Strana potražnje
Žrtve dobijaju adekvatne i blagovremene informacije o dostupnim uslugama podrške i pravnim mjerama na jeziku koji razumiju	Istanbulska konvencija, član 13	Javna anketa za žene	Krivično	-	Strana potražnje

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Izvori podataka	Ustavno/krivično/ građansko pravo/ sudovi	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Žrtve imaju informacije i pristup primjenljivim regionalnim i međunarodnim mehanizmima za individualne/kolektivne pritužbe	Istanbulska konvencija, član 21	Javna anketa za žene	Krivično	-	Strana potražnje
ULOGA CIVILNOG DRUŠTVA / SUBJEKATA ZA PRAĆENJE, KONTROLU I PODRŠKU					
Broj i karakteristike organizacija civilnog društva uključenih u praćenje i kontrolu inicijativa, uključujući posebno organizacije koje rade sa djevojčicama i adolescentkinjama, odraslim ženama i starim ženama različitog etničkog porijekla, afro-potomcima, ženama sa sela, ženama sa invaliditetom, sa različitim seksualnim preferencijama, sa određenim seksualnim identitetom, migrantima, izbjeglicama, raseljenim licima ili onima koja su lišena slobode	MESECVI/CEVI	-	-	Resurs	-
Broj i karakteristike organizacija civilnog društva koje su uključene kao savjetnici ili kao podnosioci žalbe u krivičnim postupcima za nasilje nad ženama i femicid	MESECVI/CEVI	-	-	Resurs	-
Mogućnost da vladine i nevladine organizacije i savjetnici za borbu protiv nasilja u porodici pomognu i/ili podrže žrtve, na njihov zahtjev, tokom istraga i sudskih postupaka u vezi sa krivičnim djelima predviđenim Istanbulskom konvencijom	Istanbulska konvencija, član 55	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
PRISTUP SISTEMU PRAVOSUĐA					
Stopa neprijavljenog nasilja: broj djevojčica i adolescentkinja, odraslih žena i starijih žena koje su bile žrtve različitih oblika nasilja u posljednjih 12 mjeseci i koje nisu prijavile te akte nasilja podijeljen sa ukupnim brojem žena u svojim starosnim grupama	MESECVI/CEVI	-	Krivično	-	Strana potražnje
Broj žena koje su policiji uložile pritužbe na nasilje	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Ishod	Strana potražnje
Broj korisnika pravosuđa koji su koristili usluge telefonskih linija	MESECVI/CEVI	-	-	-	Strana potražnje
Broj pritužbi u vezi sa nasiljem koje su primile, ispitale, i riješile nadležne nacionalne institucije za ljudska prava	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Rezultat/Ishod	Strana potražnje / ponude
Broj korisnika usluga besplatnog pravnog zastupanja, bilo javnih ili privatnih, sa državnim subvencijama ili bez državnih subvencija	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Rezultat	Strana potražnje
Broj i procenat djevojčica i adolescentkinja, odraslih žena i starijih žena koje imaju pristup kompletu za hitne slučajeve u institucijama	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Rezultat/Ishod	Strana potražnje

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
 Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvori podataka	Ustavno/krivično/ građansko pravo/ sudovi	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Da li su žene žrtve seksualnog uznemiravanja rekle za incident ili ga prijavile bilo kome (uključujući, između ostalog, policiju, organizacije za podršku žrtvama i advokate)	Agencija za osnovna prava – Anketa o dobrobiti i bezbjednosti žena u Evropi	Javna anketa za žene	Krivično	Ishod	Strana potražnje
Zadovoljstvo odgovorom dobijenim od pojedinaца/institucija kojima su žene prijavile incidente seksualnog uznemiravanja	Agencija za osnovna prava – Anketa o dobrobiti i bezbjednosti žena u Evropi	Javna anketa za žene	Krivično	Ishod	Strana potražnje
Razlozi za ćutanje/neprijavlivanje incidenata seksualnog uznemiravanja	Agencija za osnovna prava – Anketa o dobrobiti i bezbjednosti žena u Evropi	Javna anketa za žene	Krivično	Ishod	Strana potražnje
Da li je policija saznala za incidente seksualnog nasilja ¹³ koje su pretrpjeli ispitanici	Agencija za osnovna prava – Anketa o dobrobiti i bezbjednosti žena u Evropi	Javna anketa za žene	Krivično	Ishod	Strana potražnje
Razlozi zbog kojih ispitanici nisu kontaktirali policiju u vezi sa incidentima seksualnog nasilja koje su pretrpjeli	Agencija za osnovna prava – Anketa o dobrobiti i bezbjednosti žena u Evropi	Javna anketa za žene	Krivično	Ishod	Strana potražnje
Informacije, savjeti i podrška koje su ispitanici smatrali potrebnim nakon što su doživjeli incident seksualnog nasilja	Agencija za osnovna prava – Anketa o dobrobiti i bezbjednosti žena u Evropi	Javna anketa za žene	Krivično	-	Strana potražnje
Da li su ispitanici koji su doživjeli incidente seksualnog nasilja razgovarali o tome sa bilo kim i/ili kontaktirali određene organizacije, uključujući bolnice, ljekare/zdravstvene ustanove, socijalne službe, skloništa za žene, organizacije za podršku žrtvama, crkve/vjerske organizacije ili pravne usluge/advokate.	Agencija za osnovna prava – Anketa o dobrobiti i bezbjednosti žena u Evropi	Javna anketa za žene	Krivično	-	Strana potražnje
Razlog za netraženje pomoći od takvih organizacija	Agencija za osnovna prava – Anketa o dobrobiti i bezbjednosti žena u Evropi	Javna anketa za žene	Krivično	-	Strana potražnje
Da li je podizanje optužnice na sudu ili izricanje osude pomoglo žrtvama seksualnog nasilja da prevaziđu posljedice nasilja	Agencija za osnovna prava – Anketa o dobrobiti i bezbjednosti žena u Evropi	Javna anketa za žene	Krivično	-	Strana potražnje
Da li su ispitanice koje su iskusile bilo kakvu vrstu rodno zasnovanog nasilja ikada pokušale da potraže pomoć	DHS	Istraživanje domaćinstava/ razvrstani podaci	Krivično	Ishod	Strana potražnje
Ako su ispitanice koje su iskusile bilo kakvu vrstu rodno zasnovanog nasilja pokušale da potraže pomoć, kome su se obratile?	DHS	Istraživanje domaćinstava	Krivično	Ishod	Strana potražnje

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Izvori podataka	Ustavno/krivično/građansko pravo/sudovi	Resurs/rezultat/ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ponude
Žrtve imaju informacije i pristup primjenljivim regionalnim i međunarodnim mehanizmima za individualne/kolektivne pritužbe	Istanbulska konvencija, član 21	Javna anketa za žene	Krivično	-	Strana potražnje
ODGOVOR SISTEMA PRAVOSUĐA NA RODNO ZASNOVANO NASILJE					
Broj pritužbi u vezi sa nasiljem koje su primile, ispitale, i riješile nadležne nacionalne institucije za ljudska prava	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Rezultat/Ishod	Strana potražnje / ponude
Procenat izdatih zaštitnih naloga u slučajevima nasilja nad ženama, srazmjerno broju traženih zaštitnih naloga, raščlanjeno prema vrsti krivičnog djela, i/ili vrsti prijavljenog nasilja	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Rezultat	Strana ponude
Presude i odluke koje koriste i obuhvataju Konvenciju Belém do Pará	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Rezultat	Strana ponude
Broj sudskih kazni ili presuda o nasilju u porodici, ili bilo kom drugom obliku nasilja (fizičkom, seksualnom, psihičkom, porodičnom, ekonomskom, institucionalnom, političkom, nasilju na radnom mjestu, seksualnom uznemiravanju, političkom uznemiravanju, porodijskom, itd.) prema polu, starosti, rasi, etničkom poreklu i socioekonomskom statusu	MESECVI/CEVI	-	Građansko/krivično/ upravno	Rezultat	Strana ponude
Broj presuda ili odluka u vezi sa reparacijom žrtvama i vrsta reparacije	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Rezultat	Strana ponude
Broj i procenat slučajeva prijavljenih istražnom organu za nasilje nad ženama u različitim manifestacijama i nasilnu smrt žena, prema statusu procesa: <ul style="list-style-type: none"> • istraga • optužba • sudska odluka • odbačaj • arhiva 	MESECVI/CEVI	-	Građansko/krivično/ upravno	Rezultat	Strana ponude
Broj i procenat predmeta koje su krivični sudovi (rutinski i specijalizovani) vodili za različita krivična djela (nasilje nad ženama, femicid, pokušaj femicida) u odnosu na broj i procenat presuda (osuđujućih i/ili oslobađajućih) koje su sudovi donijeli (rutinski i specijalizovani)	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Rezultat	Strana ponude
Broj i procenat predmeta poznatih nadležnim tijelima pravosudnog sistema o reparaciji žena pogođenih nasiljem, ili kolateralnim žrtvama u slučaju nasilne smrti žena	MESECVI/CEVI	-	Građansko/krivično	Resurs	Strana potražnje

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
- Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Izvori podataka	Ustavno/krivično/ građansko pravo/ sudovi	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Broj osuđujućih presuda za nasilje nad ženama srazmjerno ukupnom broju prijava	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Rezultat	Strana ponude
Broj žrtava femicida u posljednjih 12 mjeseci, prema starosti, bračnom statusu, uzroku smrti i geografskoj lokaciji	MESECVI/CEVI	-	Krivično	-	Strana potražnje
Broj krivičnog gonjenja femicida sa izrečenom kaznom u proteklih 12 mjeseci srazmjerno ukupnom broju evidentiranih slučajeva	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Rezultat	Strana ponude
Broj riješenih slučajeva koji uključuju autohtone, adolescentkinje, djevojke i adolescentkinje sa sela, odrasle žene i starije žene kao žrtve nasilja	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Rezultat	Strana ponude
Da li su prijave/pritužbe o incidentima seksualnog uznemiravanja bile praćene službenim postupkom	Agencija za osnovna prava – Anketa o dobrobiti i bezbjednosti žena u Evropi	Javna anketa za žene	Krivično	Ishod	Strana potražnje
Opšte zadovoljstvo ili nezadovoljstvo ispitanica kontaktom koji su imale sa policijom u vezi sa incidentima seksualnog nasilja koje su pretrpjele	Agencija za osnovna prava – Anketa o dobrobiti i bezbjednosti žena u Evropi	Javna anketa za žene	Krivično	Ishod	Strana potražnje
Uspostavljeni programi preventivne intervencije i tretmana ili su dobili podršku	Istanbulska konvencija, član 16	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
BLAGOVREMENOST POSTUPKA					
Prosječno vrijeme između početne faze krivičnog postupka za nasilje nad ženama u različitim manifestacijama, i/ili femicida i presude (osuđujuća ili oslobađajuća)	MESECVI/CEVI	-	Krivično	Ishod	Strana ponude
KAPACITET					
Ljudski resursi / obuka					
Da li sva tužilaštva imaju posebno obučene tužioce za porodično i seksualno nasilje?	CEPEJ	Nacionalni izvještaji	Krivično	Resurs	Strana ponude
Da li postoje posebni povoljni aranžmani koji se primjenjuju u toku sudskog postupka za sljedeće kategorije ugroženih lica: Žrtve seksualnog nasilja/silovanja [...] Žrtve nasilja u porodici [...]	CEPEJ	Nacionalni izvještaji	Građansko/ krivično	Process	Strana ponude

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Izvori podataka	Ustavno/krivično/ građansko pravo/ sudovi	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
Politike za obuku sudija, tužilaca, branilaca, advokata i pravosudnih organa o temi nasilja, kao i tematska pokrivenost i obim, i njihovo uključivanje u programe pravnih fakulteta	MESECVI/CEVI	-	Građansko/ krivično/ upravno	Resurs	Strana ponude
Postojanje programa obuke za nosioce pravosudnih funkcija iz perspektive roda i interkulturalnosti	MESECVI/CEVI	-	Građansko/ krivično/ upravno	Resurs	Strana ponude
Broj obučenog osoblja u pravosudnom sistemu sa stanovišta rodni pitanja i interkulturalnosti	MESECVI/CEVI	-	Građansko/ krivično/ upravno	Rezultat	Strana ponude
Broj autohtonih žena, žena sa sela, na pozicijama donošenja odluka za rješavanje sukoba u autohtonim, ruralnim zajednicama	MESECVI/CEVI	-	Građansko/ krivično/upravno – Državni/ nedržavni sistemi	Resurs	Strana ponude
Broj žena na pozicijama odlučivanja u tužilaštvu, sudovima i drugim organima uprave	MESECVI/CEVI	-	Građansko/ krivično/upravno – Državni/ nedržavni sistemi	Resurs	Strana ponude
Broj državnih službenika i javnih funkcionera koji su učestvovali u procesima obuke, podizanja svijesti, i obuke o pitanju nasilja nad ženama	MESECVI/CEVI	-	Građansko/ krivično/upravno – Državni/ nedržavni sistemi	Rezultat	Strana ponude
Broj državnih službenika koji rade na pozicijama koje imaju direktnu interakciju sa ženama pogođenim nasiljem nad ženama u svim njegovim oblicima: <ul style="list-style-type: none"> • broj i procenat službenica u odnosu na broj slučajeva prijavljenih ustanovi; • broj i procenat žena psihologa i psihijataru u odnosu na broj slučajeva prijavljenih institucijama nadležnim za dijeljenje pravde • broj i procenat socijalnih radnika u odnosu na broj slučajeva prijavljenih institucijama nadležnim za dijeljenje pravde; • broj i procenat žena advokata u odnosu na broj predmeta prijavljenih institucijama nadležnim za savjetovanje žena u krivičnom postupku (kao tužioc ili optuženi); • broj prevodilaca sa poznavanjem prava žena. 	MESECVI/CEVI	-	Građansko/ krivično/upravno – Državni/ nedržavni sistemi	Resurs	Strana ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
 Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Izvori podataka	Ustavno/krivično/ građansko pravo/ sudovi	Resurs/rezultat/ ishod/ uticaj/ proces	Strana potražnje/ ponude
	UNROLI	Istraživanje javnog mnjenja Napomena: analiza odgovora na ovo pitanje uključuje poređenje odgovora na osnovu roda	Krivično	Ishod	Strana potražnje
Postojanje programa obuke za relevantne stručnjake koji se bave žrtvama ili počiniocima svih akata nasilja obuhvaćenih Istanbulsom konvencijom, o prevenciji i otkrivanju takvog nasilja, ravnopravnosti žena i muškaraca, potrebama i pravima žrtava, kao i o tome kako spriječiti sekundarnu viktimizaciju	Istanbulska konvencija, član 15	-	Krivično	Resurs	Strana ponude
TRANSPARENTNOST I PRISTUP INFORMACIJAMA					
Evidencija baze podataka sa relevantnim presedanima iz viših saveznih i državnih sudova o nasilju nad ženama, uključujući dokumentaciju o amblematskim slučajevima	MESECVI/CEVI	-	Krivično/ građansko	Rezultat	Strana ponude
Objavlivanje i pristup informacijama o donjetim presudama i odlukama	MESECVI/CEVI	-	Krivično/ građansko	Ishod	Strana ponude
Objavlivanje i pristup informacijama o djevojčicama i adolescentkinjama, odraslim ženama i	MESECVI/CEVI	-	-	Ishod	Strana ponude
STARIJIM ŽENAMA ŽRTVAMA NASILJA, NA RAZLIČITIM JEZICIMA KOJI SE GOVORE U ZEMLJI					
Stavovi prema nasilju: procenat žena koje se slažu da je opravdano da muž/partner tuče svoju ženu/partnerku pod određenim okolnostima	OECD SIGI	DHS MICS Istraživanje svjetskih vrijednosti	-	-	Strana potražnje
Da li ispitanica vjeruje da je opravdano da muž udara ili tuče svoju ženu u sljedećim situacijama: <ul style="list-style-type: none"> • ako izađe a da mu ne kaže • ako zanemari djecu • ako se svađa sa njim • ako odbije da ima seksualne odnose sa njim • ako joj izgore hrana 	DHS	Istraživanje domaćinstava, modul za muškarce i modul za žene	-	-	Strana potražnje

TABELA 2.3.

Policija

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Izvori podataka	Resurs/rezultat/ ishod/uticaj/proces	Strana potražnje/ ponude
PRISTUP/UČINAK				
Broj ispitanika koji su zatražili pomoć od policije	Afrobarometer	Istraživanje domaćinstava	Ishod	Strana potražnje
Da li ispitanici ili bilo koji član domaćinstva normalno koriste policijsku stanicu	Istraživanje životnih uslova u Istočnom Timoru (2007)	Istraživanje domaćinstava	Ishod	Strana potražnje
Koliko je daleko od kuće ispitanika policijska stanica u koju obično idu njegovi/njeni ukućani?	Istraživanje životnih uslova u Istočnom Timoru (2007)	Istraživanje domaćinstava	Resurs	Strana ponude
Kako ispitanik obično putuje u ovu policijsku stanicu?	Istraživanje životnih uslova u Istočnom Timoru (2007)	Istraživanje domaćinstava	Resurs	Strana ponude
Koliko je vremena potrebno za putovanje od kuće ispitanika do ove policijske stanice?	Istraživanje životnih uslova u Istočnom Timoru (2007)	Istraživanje domaćinstava	Resurs	Strana ponude
Postojanje policijske službe u zajednici Napomena: upitnici za zajednice dalje uključuju sljedeća pitanja, koja se mogu odnositi na policiju: • da li zajednica ima zaštitni sistem (nacionalna policija, privatna policija, iz zajednice); • koji su problemi/koristi postojeće zaštitne službe?	Nacionalno istraživanje životnih uslova u Gvatemali	Upitnik za zajednicu (informisana individualna anketa)	Resurs	Strana ponude
Poteškoće u dobijanju pomoći od policije	Afrobarometer	Istraživanje domaćinstava	Ishod	Strana ponude
Percepcija stanovništva o ulozi policije u kontroli kriminala u zajednici	UNROLI	Anketiranje javnosti	Ishod	Strana potražnje
Zadovoljstvo odgovorom policije na prijave krivičnih djela	UNROLI	Anketiranje javnosti	Ishod	Strana ponude
Odgovor policije na zahtjeve za pomoć („U kojoj mjeri se slažete da policija brzo reaguje na zahtjeve javnosti?“)	UNROLI	Stručno istraživanje	Ishod	Strana ponude
Odgovor na incidente nasilja u porodici („U kojoj mjeri se slažete da policija reaguje ozbiljno i kompetentno na slučajeve nasilja u porodici?“)	UNROLI	Stručno istraživanje	Ishod	Strana ponude
Odgovor na seksualne zločine nad ženama i djecom („U kojoj mjeri se slažete da policija ozbiljno i kompetentno reaguje na incidente seksualnih zločina nad ženama i djecom?“)	UNROLI	Stručno istraživanje	Ishod	Strana ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
 Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Izvori podataka	Resurs/rezultat/ ishod/uticaj/proces	Strana potražnje/ ponude
Kontrola vigilantizma – Sposobnost policije da spriječi ljude da uzmu zakon u svoje ruke (npr. vigilantizam, nasilje mafije)	UNROLI	Stručno istraživanje	Ishod	Strana ponude
Slučajevi ubistava sa umišljajem riješenih od strane policije	UNROLI	Administrativni podaci	Rezultat	Strana ponude
Da li su u proteklih pet godina članovi zajednice izrazili potrebu za pokretanjem/poboljšanjem sprovođenja zakona	2011/12 Etiopska ruralna socioekonomska anketa	Upitnik za zajednicu (informisana individualna anketa)	Ishod	Strana potražnje
Da li su u proteklih pet godina lideri zajednice organizovali diskusiju o potrebi za pokretanjem/ unapređenjem sistema za sprovođenje zakona na nivou zajednice	2011/12 Etiopska ruralna socioekonomska anketa	Upitnik za zajednicu (informisana individualna anketa)	-	Strana potražnje / ponude
Da li su u proteklih pet godina lideri zajednice organizovali diskusiju o potrebi za pokretanjem ili unapređenjem sistema za sprovođenje zakona na nivou zajednice	2011/12 Etiopska ruralna socioekonomska anketa	Upitnik za zajednicu (informisana individualna anketa)	Ishod	Strana potražnje
Šta je zajednica uradila da odgovori na potrebu za pokretanjem/unapređenjem sistema za sprovođenje zakona?	2011/12 Etiopska ruralna socioekonomska anketa	Upitnik za zajednicu (informisana individualna anketa)	Ishod	Strana potražnje / ponude
EVIDENCIJA KRIVIČNIH DJELA, PRIJAVLJIVANJE I POVJERENJE U POLICIJU				
Djela koja je policija evidentirala, po vrsti (uključujući seksualni napad, koji uključuje silovanje i seksualno zlostavljanje djeteta)	Evropski izvor statistike o kriminalu i krivičnom pravosuđu, 5.izdanje	Administrativni i anketni podaci i sudska statistika, uglavnom od nacionalnih dopisnika	Rezultat	Strana ponude
Prijavlivanje krivičnih djela policiji – Procenat pojedinačnih žrtava koje su prijavile svoju viktimizaciju policiji u posljednjih 12 mjeseci (pitanja o konkretnom organu kome je krivično djelo prijavljeno i stepenu zadovoljstva postavljaju se ispitanicima koji kažu da su prijavili krivično djelo)	UNROLI	Anketa za populaciju	Resurs	Strana potražnje
Prijavlivanje krivičnih djela od strane žena – Procenat viktimizovanih žena koje su prijavile svoju viktimizaciju policiji u posljednjih 12 mjeseci (dodatno pitanje se postavlja ispitanicima koji nisu prijavili krivično djelo policiji: „Da li ste to prijavili drugim vlastima?“)	UNROLI	Anketa za populaciju	-	Strana potražnje
Policija u službi zajednice – da li stanovništvo smatra da policija čini onoliko koliko može da bude od pomoći zajednici	UNROLI	Anketa za populaciju	-	Strana potražnje

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Izvori podataka	Resurs/rezultat/ishod/uticaj/proces	Strana potražnje/ponude
Rod i povjerenje u policiju – procenat žena i muškaraca ispitanika u javnoj anketi koji kažu da vjeruju policiji	UNROLI	Anketa za populaciju	-	Strana potražnje
Percepcija javnosti o ponašanju policije – da li stanovništvo smatra da je policija nasilna u kontaktu sa ljudima	UNROLI	Anketa za populaciju	-	Strana potražnje
Povjerenje javnosti u policijske vođe	UNROLI	Anketa za populaciju	-	Strana potražnje
Zadovoljstvo policijom	Život u Bosni i Hercegovini (2004), Istraživanje životnog standarda	Istraživanje domaćinstava	Ishod	Strana potražnje
Domaćinstva koja su doživjela krađu ili pokušaj krađe tokom posljednjih pet godina, po uključenom članu, regionu i mjestu I Domaćinstva koja su slučaj krađe prijavila policiji, po regionima i mjestima	Anketa o životnom standardu Gane	Istraživanje domaćinstava	Ishod	Strana potražnje
Članovi domaćinstva koji su doživjeli seksualne delikte, prema regionu i mjestu I Domaćinstva koja su seksualne delikte prijavila policiji, po regionima i mjestima	Anketa o životnom standardu Gane	Istraživanje domaćinstava	Ishod	Strana potražnje
Razlozi za neprijavljanje slučajeva seksualnih delikata policiji, po regionima	Anketa o životnom standardu Gane	Istraživanje domaćinstava	Ishod	Strana potražnje
Zločini počinjeni u zajednici i počiniooci	Nacionalno istraživanje životnih uslova u Gvatemali (2000)	Upitnik za zajednicu (informisana individualna anketa)	-	Strana potražnje
Da li ispitanici prijavljuju zločine	Nacionalno istraživanje životnih uslova u Gvatemali (2000)	Upitnik za zajednicu (informisana individualna anketa)	Ishod	Strana potražnje
Do čega je dovela prijava krivičnog djela?	Nacionalno istraživanje životnih uslova u Gvatemali (2000)	Upitnik za zajednicu (informisana individualna anketa)	Ishod	Strana ponude
Razlozi neprijavljanja zločina	Nacionalno istraživanje životnih uslova u Gvatemali (2000)	Upitnik za zajednicu (informisana individualna anketa)	Ishod	Strana potražnje
Zadovoljstvo policijskim uslugama	Život u Bosni i Hercegovini – Upitnik u okviru 4. talasa 2004. godine	Istraživanje domaćinstava	Ishod	Strana potražnje

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
 Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Izvori podataka	Resurs/rezultat/ishod/uticaj/proces	Strana potražnje/ponude
INTEGRITET, TRANSPARENTNOST I ODGOVORNOST				
Korupcija				
Učestalost – Koliko često su ispitanici morali da plate mito, daju poklon ili učine uslugu policajcu da bi dobili pomoć koja im je bila potrebna, ili da bi izbjegli problem kao što je prolazak kontrolnog punkta ili izbjegavanje novčane kazne ili hapšenja?	Afrobarometar	Istraživanje domaćinstava	-	Strana potražnje / ponude
Percepcija javnosti o tome da li je moguće izbeći hapšenje nuđenjem mita policajcima	UNROLI	Anketa za populaciju	-	Strana potražnje
Učestalost prijavljivanja slučajeva korupcije	Afrobarometar	Istraživanje domaćinstava	Ishod	Strana potražnje
Da li su vlasti preduzele mjere po prijemu prijava o korupciji	Afrobarometar	Istraživanje domaćinstava	Ishod	Strana ponude
Da li su građani koji su prijavili korupciju pretrpjeli odmazdu ili druge negativne posljedice	Afrobarometar	Istraživanje domaćinstava	Ishod	Strana potražnje / ponude
Glavni razlozi neprijavljivanja korupcije policijskih službenika	Afrobarometar	Istraživanje domaćinstava	Ishod	Strana potražnje / ponude
Integritet				
Upotreba policijskih ovlašćenja – da li policija koristi svoja ovlašćenja za sprovođenje zakona (npr. hapšenje, pretres, privremeno oduzimanje i pritvor) strogo u skladu sa zakonom	UNROLI	Stručno istraživanje	Proces	Strana ponude
Upotreba sile za dobijanje priznanja – da li se i u kojoj mjeri smatra da policija koristi silu za dobijanje priznanja	UNROLI	Anketa za populaciju	Proces	Strana potražnje
Odgovornost				
Istraga o nedoličnom ponašanju policije – Sposobnost građana da pokrenu istragu o navodnom nedoličnom ponašanju policije	UNROLI	Stručno istraživanje	-	Strana potražnje / ponude
Procedura za istraživanje nedoličnog ponašanja policije – da li postoji formalna procedura propisana zakonom za nezavisnu istragu ozbiljnih incidenata nedoličnog ponašanja policije	UNROLI	Pregled dokumenata	Resurs	Strana ponude
Broj pokrenutih disciplinskih postupaka protiv sudija / državnih tužilaca / izvršitelja (ukupno i po vrsti prekršaja) i broj izrečenih sankcija (ukupno i po vrsti sankcija)	CEPEJ	Nacionalni izvještaj	Rezultat	Strana ponude

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Izvori podataka	Resurs/rezultat/ ishod/uticaj/proces	Strana potražnje/ ponude
Krivično gonjenje korupcije ili nedoličnog ponašanja policije – da li su navodni incidenti u pogledu policijskog ponašanja ili korupcije ozbiljno istraženi i, kada to zakon zahtijeva, krivično gonjeni	UNROLI	Stručno istraživanje / administrativni podaci (Administrativni podaci će se koristiti, kada su dostupni, za izračunavanje procenta istraga navodnih incidenata u pogledu policijskog ponašanja koji su u datoj godini doveli do disciplinske mjere ili krivičnog gonjenja policijskog službenika)	Process	Strana ponude
Da li policija ima posebna ovlaštenja da odustane od postupka, da ih uslovno riješi ili da izda kazneni nalog koji se računa kao osuđujuća presuda? Ako je odgovor „da”, koja ovlaštenja imaju?	Evropski izvor statistike o kriminalu i krivičnom pravosuđu, 5.izdanje	Administrativni i anketni podaci i sudska statistika, uglavnom od nacionalnih dopisnika	Resurs	Strana ponude
Transparentnost				
Javna dostupnost izvještaja o pritužbama policiji	UNROLI	Pregled dokumenata	Rezultat	Strana ponude
Javni izvještaji o policijskim budžetima i rashodima	UNROLI	Pregled dokumenata	Rezultat	Strana ponude
Javni izvještaji o smrtnim slučajevima u policijskom pritvoru ili kao rezultat policijskih radnji	UNROLI	Pregled dokumenata	Rezultat	Strana ponude
POSTUPANJE SA ČLANOVIMA RANJIVIH GRUPA				
Percepcija diskriminacije od strane policije – da li stanovništvo doživljava policiju kao organ koji pravedno i bez diskriminacije postupa sa ljudima svih grupa	UNROLI	Anketa za populaciju	-	Strana potražnje
Postojanje i primjena politika i procedura prilagođenih djeci	UNROLI	Pregled dokumenata	Resurs/proces	Strana ponude
Postojanje i primjena politika i procedura za odgovor na potrebe djece u sukobu sa zakonom i za zaštitu njihovih prava	UNROLI	Stručno istraživanje	Resurs/proces	Strana ponude
Da li operative politike i procedure pružaju odgovarajuće smjernice policiji koja se bavi mentalno oboljelim osumnjičenim ili počiniocima	UNROLI	Pregled dokumenata	Resurs	Strana ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
 Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Izvori podataka	Resurs/rezultat/ishod/uticaj/proces	Strana potražnje/ponude
KAPACITET				
Materijalni resursi				
Dostupnost opreme za obavljanje osnovnih policijskih dužnosti	UNROLI	Stručno istraživanje	Resurs	Strana ponude
Dostupnost privatnih prostorija za prijem krivičnih prijava i ćelija za zadržavanje	UNROLI	Podaci sa terena	Resurs	Strana ponude
Dostupnost kapaciteta za forenzičko testiranje	UNROLI	Stručno istraživanje	Resurs	Strana ponude
Ljudski resursi				
Policijsko osoblje (nerazvrstano)	European sourcebook of crime and Krivično justice statistics, 5th edition	Administrativni i anketni podaci i sudska statistika, uglavnom od nacionalnih dopisnika	Resurs	Strana ponude
Percepcija praksi zapošljavanja kao pravednih i djelotvornih	UNROLI	Anketa za populaciju	Resurs	Strana ponude
Naknada – da li su početne plate za policajce dovoljne za zapošljavanje i zadržavanje kvalifikovanih pojedinaca	UNROLI	Stručno istraživanje	Resurs	Strana ponude
Da li policija ima neophodne vještine za prikupljanje i zaštitu fizičkih dokaza	UNROLI	Stručno istraživanje	Resurs	Strana ponude
Da li postoji funkcionalan i adekvatan proces provjere	UNROLI	Stručno istraživanje	Resurs	Strana ponude
Percepcija javnosti o efikasnosti procesa provjere	UNROLI	Stručno istraživanje	Resurs	Strana ponude
Ravnoteža polova – Procenat policijskog osoblja koje čine žene	UNROLI	Administrativni podaci	Resurs	Strana ponude
Kompetentnost policijskih službenika na prvim linijama	UNROLI	Stručno istraživanje	Resurs	Strana ponude
Sposobnost policijskih vođa – Percepcija sposobnosti i odlučnosti policijskih vođa da poboljšaju kapacitete, integritet i učinak policije	UNROLI	Stručno istraživanje	Resurs	Strana ponude
Kapacitet vođenja evidencije – Kvalitet i tačnost policijskih evidencija o licima koja se drže u pritvoru	UNROLI	Stručno istraživanje/ podaci sa terena	Resurs	Strana ponude

TABELA 2.4.

Državne usluge

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Resurs/rezultat/ishod/ uticaj/proces	Strana potražnje / ponude
PRISTUP			
Postojanje matične knjige u zajednici	Nacionalno istraživanje životnih uslova u Gvatemali (2000)	Resurs	Strana ponude
Da li su ispitanici u proteklih 12 mjeseci pokušali da dobiju lični dokument kao što su izvod iz matične knjige rođenih, vozačka dozvola, pasoš, biračka karta ili dozvola od vlade	Afrobarometar	-	Strana potražnje
Podnijete prijave za ličnu kartu, obrađene prijave i preuzete lične karte (u datom vremenskom okviru)	Činjenice i brojeke o Keniji 2015	Rezultat	Strana potražnje /ponude
PROCEDURE			
Poteškoće u dobijanju potrebnog dokumenta	Afrobarometar	Rezultat	Strana ponude
KORUPCIJA			
Učestalost – Koliko često su ispitanici dali mito, dali poklon ili učinili uslugu državnom službeniku da bi dobili dokument koji im je bio potreban?	Afrobarometar	Ishod	Strana ponude
Da li su vlasti preduzele mjere po prijemu prijava o korupciji	Afrobarometar	Proces	Strana ponude
Da li su građani koji su prijavili korupciju pretrpjeli odmazdu ili druge negativne posljedice	Afrobarometar	Ishod	Strana potražnje /ponude
Glavni razlozi neprijavlivanja korupcije državnih službenika	Afrobarometar	Ishod	Strana potražnje
Da li su vlasti preduzele mjere po prijemu prijava o korupciji	Afrobarometar	Proces	Strana ponude
Da li su građani koji su prijavili korupciju pretrpjeli odmazdu ili druge negativne posljedice	Afrobarometar	Ishod	Strana potražnje /ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
 Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

TABELA 2.5.
Indikatori pristupa pravdi koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Ustavno/ građansko/ krivično pravo/ sudovi	Resurs/rezultat/ ishod/uticaj/ proces	Strana potražnje / ponude
PRAVNA POMOĆ I ZASTUPANJE				
Dostupnost pravne podrške/zastupanje/pravna pomoć				
Broj predmeta upućenih sudu za koje je dodijeljena pravna pomoć	CEPEJ	Građansko/krivično	Rezultat	Strana ponude
Broj predmeta koji nisu iznijeti pred sud (vanparnični predmeti ili predmeti koji nisu iznijeti pred sud, kao što su pravne konsultacije i alternativno rješavanje sporova) za koje je odobrena pravna pomoć	CEPEJ	Civil	Rezultat	Strana ponude
Ukupan broj advokata koji rade u vašoj zemlji, uključujući pravne savjetnike koji ne mogu da zastupaju svoje klijente na sudu	CEPEJ	Građansko/krivično	Resurs	Strana ponude
Odgovornost advokata				
Broj pokrenutih disciplinskih postupaka protiv advokata Ukupno i po vrsti nedoličnog ponašanja	CEPEJ	Civil/Krivično	Rezultat	Strana ponude
Broj sankcija Ukupno i po vrsti sankcije	CEPEJ	Civil/Krivično	Rezultat	Strana ponude
DOSTUPNOST PRAVNIH INSTITUCIJA				
Prevalencija nasilja / stope prijavljivanja				
Broj žena žrtava seksualnih delikata, prema starosti, rasnom ili etničkom porijeklu i socioekonomskom statusu	MESECVI ¹⁴	Krivično	-	Strana potražnje
Stopa neprijavljenog nasilja – broj djevojčica i adolescentkinja, odraslih žena i starijih žena koje su bile žrtve različitih oblika nasilja u posljednjih 12 mjeseci i koje nisu prijavile te akte nasilja podijeljen sa ukupnim brojem žena u svojim starosnim grupama	MESECVI	Krivično	-	Strana potražnje
Broj žena koje su policiji uložile pritužbe na nasilje	MESECVI	Krivično	Outcome	Strana potražnje
Broj korisnika pravosuđa koji su koristili usluge telefonskih linija	MESECVI	-	-	Strana potražnje
Broj pritužbi u vezi sa nasiljem koje su primile, ispitale i riješile nadležne nacionalne institucije za ljudska prava	MESECVI	Krivično	Rezultat/ishod	Strana potražnje / ponude
Broj korisnika usluga besplatnog pravnog zastupanja, bilo javnih ili privatnih, sa državnim subvencijama ili bez državnih subvencija	MESECVI	Krivično	Rezultat	Strana potražnje

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Ustavno/ građansko/ krivično pravo/ sudovi	Resurs/rezultat/ ishod/uticaj/ proces	Strana potražnje / ponude
Broj i procenat djevojčica i adolescentkinja, odraslih žena i starijih žena koje imaju pristup kompletu za hitne slučajeve u institucijama	MESECVI	Krivično	Rezultat/ishod	Strana potražnje
Geografska dostupnost				
Broj sudova koji se smatraju pravnim licima (administrativnim strukturama), i geografske lokacije	CEPEJ	Građansko/krivično	Resurs	Strana ponude
Jezik				
Broj akreditovanih ili registrovanih sudskih tumača	CEPEJ	Građansko/krivično	Resurs	Strana ponude
BLAGOVREMENOST PROCESA				
Broj pravnih predmeta osim krivičnih, za prvostepene, drugostepene i najviše sudove: Predmeti u toku 1. januara Pristigli predmeti Riješeni predmeti Predmeti u toku 31. decembra	CEPEJ	Civil	Rezultat	Strana potražnje / ponude
Broj krivičnih predmeta za prvostepene, drugostepene i najviše sudove: Predmeti u toku 1. januara Pristigli predmeti Riješeni predmeti Predmeti u toku 31. decembra	CEPEJ	Civil	Rezultat	Strana potražnje / ponude
Broj predmeta parnica za razvod braka, otkaz, nesolventnost, razbojništvo i umišljajno ubistvo primljenih i procesuiranih od strane prvostepenih sudova Predmeti u toku 1. januara Pristigli predmeti Riješeni predmeti Predmeti u toku 31. decembra	CEPEJ	Civil/Krivično	Proces	Strana potražnje / ponude
Prosječna dužina postupka (gorenavedenih predmeta) u danima (od dana podnošenja zahtjeva za sudsko preispitivanje) procenat odluka koje su predmet žalbe procenat predmeta u toku duže od tri godine Prosječna dužina pred prvostepenim sudom (u danima) Prosječna dužina pred drugostepenim sudom (u danima) Prosječna dužina pred trećestepenim sudom (u danima) Prosječna dužina ukupnog postupka (u danima)	CEPEJ	Civil/Krivično	Proces	Strana potražnje / ponude
Prosječno vrijeme između početne faze krivičnog postupka za nasilje nad ženama u različitim manifestacijama i/ili femicida i presude (osuđujuća ili oslobađajuća)	MESECVI	Krivično	Ishod	Strana ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
■ Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Ustavno/ građansko/ krivično pravo/ sudovi	Resurs/rezultat/ ishod/uticaj/ proces	Strana potražnje / ponude
PROCEDURE				
Pravičnost/odsustvo diskriminacije				
<i>Postupanje prema djeci od strane suda</i>				
Da li sudije koje sude u predmetima koji uključuju djecu kao okrivljene primjenjuju postupke posebno dizajnirane za djecu	UNROLI	Krivično	Process	Strana ponude
Posebni postupci za djecu žrtve ili svjedoke zločina – Da li su sudovi i tužilaštvo usvojili mjere prilagođene djeci za postupanje u slučajevima koji uključuju djecu žrtve ili svjedoke zločina	UNROLI	Krivično	Process	Strana ponude
Propisani postupak				
Procenat prvostepenih krivičnih presuda u odsustvu	CEPEJ	Krivično	Rezultat	Strana ponude
ODGOVOR SISTEMA PRAVOSUĐA NA NASILJE NAD ŽENAMA				
Broj pritužbi u vezi sa nasiljem koje su primile, ispitale i riješile nadležne nacionalne institucije za ljudska prava	MESECVI	Krivično	Rezultat/ishod	Strana potražnje / ponude
Procenat izdatih zaštitnih naloga u slučajevima nasilja nad ženama, srazmjerno broju traženih zaštitnih naloga, raščlanjeno prema vrsti krivičnog djela i/ili vrsti prijavljenog nasilja	MESECVI	Krivično	Rezultat	Strana ponude
Presude i odluke koje koriste i obuhvataju Konvenciju Belém do Pará ¹⁵	MESECVI	Krivično	Rezultat	Strana ponude
Broj sudskih kazni ili presuda o nasilju u porodici ili bilo kom drugom obliku nasilja (fizičkom, seksualnom, psihičkom, porodičnom, ekonomskom, institucionalnom, političkom, nasilju na radnom mjestu, seksualnom uznemiravanju, političkom uznemiravanju, porodičnom, itd.) prema polu, starosti, rasi, etničkom porijeklu i socioekonomskom statusu	MESECVI	Građansko/upravno/ krivično	Rezultat	Strana ponude
Broj presuda ili odluka u vezi sa reparacijom žrtvama i vrsta reparacije	MESECVI	Krivično	Rezultat	Strana ponude

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Ustavno/ građansko/ krivično pravo/ sudovi	Resurs/rezultat/ ishod/uticaj/ proces	Strana potražnje / ponude
Broj i procenat slučajeva prijavljenih istražnom organu za nasilje nad ženama u različitim manifestacijama i nasilnu smrt žena, prema statusu procesa: <ul style="list-style-type: none"> • istraga • optužba • sudska odluka • odbačaj • arhiva 	MESECVI	Krivično/upravno/ građansko	Rezultat	Strana ponude
Broj i procenat predmeta koje su krivični sudovi (rutinski i specijalizovani) vodili za različita krivična djela: nasilje nad ženama, femicid, pokušaj femicida u odnosu na broj i procenat presuda (osuđujućih i/ili oslobađajućih) koje su sudovi donijeli (rutinski i specijalizovani)	MESECVI	Krivično	Rezultat	Strana ponude
Broj i procenat predmeta poznatih nadležnim tijelima pravosudnog sistema o reparaciji žena pogođenih nasiljem ili kolateralnim žrtvama u slučaju nasilne smrti žena	MESECVI	Građansko/krivično	Resurs	Strana potražnje
Broj osuđujućih presuda za nasilje nad ženama srazmjerno ukupnom broju prijava	MESECVI	Krivično	Rezultat	Strana ponude
Broj žrtava femicida u posljednjih 12 mjeseci, prema starosti, bračnom statusu, uzroku smrti i geografskoj lokaciji	MESECVI	Krivično	-	Strana potražnje
Broj krivičnog gonjenja femicida sa izrečenom kaznom u proteklih 12 mjeseci srazmjerno ukupnom broju evidentiranih slučajeva	MESECVI	Krivično	Rezultat	Strana ponude
Broj riješenih slučajeva koji uključuju autohtone, adolescentkinje, djevojke i adolescentkinje sa sela, odrasle žene i starije žene kao žrtve nasilja	MESECVI	Krivično	Rezultat	Strana ponude
TRANSPARENTNOST I ODGOVORNOST				
Broj uvažanih žalbi i visina naknade korisnicima (u periodu od 12 mjeseci) za pritužbe na funkcionisanje pravosudnog sistema	CEPEJ	Civil/Krivično	Rezultat	Strana ponude
¹⁶ Da li u sudovima imate redovan sistem praćenja sudskih aktivnosti u vezi sa: <ul style="list-style-type: none"> • brojem pristiglih predmeta; • brojem donijetih odluka; • brojem odloženih predmeta; • dužinom postupka? 	CEPEJ	Civil/Krivično	Resurs	Strana ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
■ Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Ustavno/ građansko/ krivično pravo/ sudovi	Resurs/rezultat/ ishod/uticaj/ proces	Strana potražnje / ponude
¹⁷ Da li postoji specijalizovana institucija odgovorna za prikupljanje statističkih podataka o funkcionisanju sudova i pravosuđa?	CEPEJ	Građansko/krivično	Resurs	Strana ponude
Da li ova institucija na internetu objavljuje statistiku o funkcionisanju svakog suda?	CEPEJ	Građansko/krivično	Resurs	Strana ponude
Da li su pojedinačni sudovi obavezni da pripremaju godišnji izvještaj o radu?	CEPEJ	Građansko/krivično	Resurs	Strana ponude
Da li pratite zaostale predmete i predmete koji se ne obrade u razumnom vremenskom okviru za: • građanskopravne predmete; • krivičnopravne predmete; • upravne predmete?	CEPEJ	Građansko/krivično/ upravno	Resurs	Strana ponude
Da li pratite vrijeme čekanja tokom sudskih postupaka?	CEPEJ	Građansko/krivično/ upravno	Resurs	Strana ponude
Da li postoji sistem za procjenu ukupnog (neometanog) funkcionisanja sudova na osnovu plana evaluacije (plana poseta) koji je unaprijed dogovoren?	CEPEJ	Građansko/krivično/ upravno	Resurs	Strana ponude
Da li postoji sistem za praćenje i ocjenjivanje rada javnog tužilaštva?	CEPEJ	Krivično	Resurs	Strana ponude
Koji je, na nivou od godinu dana, broj uspješnih slučajeva osporavanja rada sudije ako stranka smatra da sudija nije nepristrasan?	CEPEJ	Građansko/krivično	Rezultat	Strana ponude
Broj predmeta u vezi sa članom 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima o trajanju i neizvršenju	CEPEJ	Građansko/krivično	Rezultat	Strana ponude
Broj pokrenutih disciplinskih postupaka protiv sudija / državnih tužilaca / izvršitelja (ukupno i po vrsti prekršaja) i broj izrečenih sankcija (ukupno i po vrsti sankcija)	CEPEJ	Građansko/upravno/ krivično	Rezultat	Strana ponude
EFIKASNO IZVRŠENJE				
Da li postoji sistem za mjerenje dužine izvršnih postupaka: • za građanske predmete; • za upravne predmete?	CEPEJ	Civil/administrative	Process	Strana ponude

Potcijl/indikator	Izradio/koristio	Ustavno/ građansko/ krivično pravo/ sudovi	Resurs/rezultat/ ishod/uticaj/ proces	Strana potražnje / ponude
KAPACITET				
Ljudski resursi				
Procenat sudija koje su žene	UNROLI	Krivično/građansko	Resurs	Strana ponude
Procenat sudija koje su žene	UNODC	Krivično/građansko	Resurs	Strana ponude
Procenat sudija koje su žene	Rodna statistika Svjetske banke (nema dostupnih podataka)	Krivično/građansko	Resurs	Strana ponude
Broj sudija u ustavnom sudu i broj sudija u ustavnom sudu koji su žene	WBL	Ustavno	Resurs	Strana ponude
Da li je glavni sudija žena	WBL	Ustavno	Resurs	Strana ponude
Broj profesionalnih sudija, prema polu, u: <ul style="list-style-type: none"> • prvostepenim sudovima • drugostepenim sudovima • vrhovnim sudovima 	CEPEJ	Krivično/građansko	Resurs	Strana ponude
Broj predsjednika sudova (profesionalnih sudija), prema polu	CEPEJ	Krivično/građansko	Resurs	Strana ponude
Broj profesionalnih sudija koji povremeno rade u sudovima i koji su kao takvi plaćeni	CEPEJ	Krivično/građansko	Resurs	Strana ponude
Broj neprofesionalnih sudija koji nisu plaćeni, ali koji eventualno mogu dobiti jednostavnu nadoknadu troškova	CEPEJ	Krivično/građansko	Resurs	Strana ponude
Broj nesudijskog osoblja koje radi u sudovima za sudije, prema polu	CEPEJ	Krivično/građansko	Resurs	Strana ponude
Broj javnih tužilaca, po polu, na: <ul style="list-style-type: none"> • prvostepenom nivou • drugostepenom nivou • nivou vrhovnog suda 	CEPEJ	Krivično	Resurs	Strana ponude
Broj šefova tužilaštava, po polu	CEPEJ	Krivično	Resurs	Strana ponude
Broj osoblja (nedržavnih tužilaca) u službi javnog tužilaštva	CEPEJ	Krivično	Resurs	Strana ponude
Broj (pravnih lica) prvostepenih specijalizovanih sudova (ili posebnih sudskih naloga)	CEPEJ	Krivično/građansko	Resurs	Strana ponude

- Indikatori koji se odnose na rodno zasnovane elemente pristupa pravdi
- Indikatori koji se oslanjaju na administrativne podatke

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Ustavno/ građansko/ krivično pravo/ sudovi	Resurs/rezultat/ ishod/uticaj/ proces	Strana potražnje / ponude
Broj prvostepenih sudova (geografskih lokacija) nadležnih za predmet koji se odnosi na: <ul style="list-style-type: none"> • naplatu duga za sporove male vrijednosti; • otpuštanje; • pljačku. * od ispitanika se traži da daju definiciju sporova male vrijednosti	CEPEJ	Krivično/građansko	Resurs	Strana ponude
Da li sva tužilaštva imaju posebno obučene tužioce za porodično i seksualno nasilje	CEPEJ	Krivično	Resurs	Strana ponude
Broj obučenog osoblja u pravosudnom sistemu sa stanovišta rodni pitanja i interkulturalnosti	MESECVI	Građansko/krivično/ upravno	Rezultat	Strana ponude
Broj autohtonih žena, žena sa sela na pozicijama donošenja odluka za rješavanje sukoba u autohtonim, ruralnim zajednicama	MESECVI	Građansko/ krivično/ upravno – Državni/ nedržavni sistemi	Resurs	Strana ponude
Broj žena na pozicijama odlučivanja u tužilaštvu, kao i u sudovima i drugim organima uprave	MESECVI	Građansko/krivično/ upravno – državni/ nedržavni sistemi	Resurs	Strana ponude
Broj državnih službenika i javnih funkcionera koji su učestvovali u procesima obuke, podizanja svijesti i obuke o pitanju nasilja nad ženama	MESECVI	Građansko/krivično/ upravno – državni/ nedržavni sistemi	Rezultat	Strana ponude
Broj državnih službenika koji rade na pozicijama koje imaju direktnu interakciju sa ženama pogođenim nasiljem nad ženama u svim njegovim oblicima: <ul style="list-style-type: none"> • broj i procenat službenica u odnosu na broj slučajeva prijavljenih ustanovi; • broj i procenat žena psihologa i psihijataru u odnosu na broj slučajeva prijavljenih institucijama nadležnim za dijeljenje pravde; • broj i procenat socijalnih radnika u odnosu na broj slučajeva prijavljenih institucijama nadležnim za dijeljenje pravde; • broj i procenat žena advokata u odnosu na broj predmeta prijavljenih institucijama nadležnim za savjetovanje žena u krivičnom postupku (kao tužioc ili optuženi); • broj prevodilaca sa poznavanjem prava žena. 	MESECVI	Građansko/krivično/ upravno – državni/ nedržavni sistemi	Resurs	Strana ponude

Potcilj/indikator	Izradio/koristio	Ustavno/ građansko/ krivično pravo/ sudovi	Resurs/rezultat/ ishod/uticaj/ proces	Strana potražnje / ponude
ALTERNATIVNO RJEŠAVANJE SPOROVA				
Broj akreditovanih ili registrovanih medijatora koji se bave sudskom medijacijom	CEPEJ	Civil	Strana ponude	Strana ponude
Broj postupaka sudske medijacije, po vrsti predmeta	CEPEJ	Civil	Rezultat	Strana ponude
POLICIJA				
Ostvareni pristup				
Slučajevi ubistava sa umišljajem riješeni od strane policije	UNROLI		Rezultat	Strana ponude
Odgovornost				
Krivično gonjenje korupcije ili nedoličnog ponašanja policije – da li su navodni incidenti u pogledu policijskog ponašanja ili korupcije ozbiljno istraženi i, kada to zakon zahtijeva, krivično gonjeni	UNROLI		Rezultat/process	Strana ponude
Kapacitet				
Ravnoteža polova – Procenat policijskog osoblja koje čine žene	UNROLI		Resurs	Strana ponude

TABELA 2.6.

Meni indikatora za procjenu sektora pravosuđa u osjetljivim državama koje je obezbijedila g7+¹⁸

Uslovi u pravosuđu	Kapacitet pravosudnih institucija	Učinkan pravosudnih institucija
<ul style="list-style-type: none"> • procenat povjerenja u sistem običajnog pravosuđa, procenat povjerenja u formalni pravosudni sistem • procenat stanovništva koje smatra da ima pristup pravdi • procenat stanovništva koje traži obeštećenje i vjeruje u pravosudni sistem 	<ul style="list-style-type: none"> • Ukupna budžetska izdvajanja za sektor pravosuđa od ukupnog državnog budžeta • procenat ukupnog budžeta izdvojenog za sektor pravosuđa i rashodi • procenat nacionalnog budžeta izdvojenog za sektor pravosuđa • Budžet dodijeljen pravosuđu u posljednjih 5 godina i djelotvorno realizovan 	<ul style="list-style-type: none"> • Percepcija ukupnog učinka pravosudnog sistema • procenat javnosti koji smatra da je pravosudni sistem (pravosuđe) nezavisan
<ul style="list-style-type: none"> • Broj krivično gonjenih i kažnjenih slučajeva korupcije u pravosuđu • Broj dokumentovanih slučajeva korupcije u pravosuđu koji su zakonom sankcionisani. • Broj krivično gonjenih i kažnjenih počinilaca među elitom • Broj predmeta koji uključuju državne aktere i javne ličnosti koji su obrađeni i krivično gonjeni pred sudom • Broj slučajeva proizvoljnosti zabilježenih u posljednjih 5 godina 	<ul style="list-style-type: none"> • Postojanje zakona kao što su: * Zakon o seksualnom nasilju, Zakon o zaštiti djece • Postojanje strukture odgovorne za dostupnost specifičnih zakona (potcilj) / broj zakona koji su dostupni. • Uključivanje tradicionalnih pravnih normi u pravni kodeks (potcilj) • Broj običajnih pravnih pitanja/predmeta koja/koji dopunjuju ili su usklađena/usklađeni sa zakonskim sistemom i procenat slučajeva riješenih pred tradicionalnim/običajnim pravosudnim sistemima 	<ul style="list-style-type: none"> • Izvještaj Vrhovnog savjeta sudstva kojim se ponovo potvrđuje nezavisnost pravosuđa • Broj tužbi sudu od strane pojedinaca ili organizacija protiv države zbog kršenja međunarodnih normi • Broj/procenat zaposlenih u pravosuđu koji su krivično gonjeni i osuđeni za korupciju • Spisak kažnjenih elitnih počinilaca • Broj izvršenih proizvoljnih hapšenja • Broj lica u nezakonitom pritvoru po okrugu
<ul style="list-style-type: none"> • Broj počinilaca krivičnih djela odgovornih za silovanja i zvjerstva koji su krivično gonjeni i kažnjeni • Broj slučajeva kršenja ljudskih prava koji se rješavaju • Broj siromašnih koji primaju besplatne pravne usluge • Broj/procenat slučajeva kršenja ljudskih prava koji su bili predmet suđenja i u kojima je donijeta osuđujuća presuda 	<ul style="list-style-type: none"> • Postojanje plana i programa reformi. Budžet za reforme. • Dostupnost godišnjeg izvještaja Visokog savjeta sudstva • Postojanje plana i programa zapošljavanja i penzionisanja • Poboljšanje statusa i platnih skala sudija (potcilj) 	<ul style="list-style-type: none"> • Procenat riješenih predmeta od ukupnog broja prijavljenih slučajeva na godišnjem nivou • Broj primljenih i krivično gonjenih slučajeva korupcije • Broj krivično gonjenih predmeta zemljišnih sporova • Broj žrtava koje su obeštećene • Broj izvršenih sudskih odluka • Broj i obuhvat konsultacija u zakonodavstvu od javnog interesa • Broj krivično gonjenih slučajeva seksualnog nasilja • Dužina kazni seksualnih prestupnika • Postojanje sudova za maloljetnike širom zemlje • Broj sudija postavljenih u sudove za maloljetnike

Uslovi u pravosuđu	Kapacitet pravosudnih institucija	Učinkak pravosudnih institucija
<ul style="list-style-type: none"> Spisak preduzetih koraka ka približavanju pravosudnog sistema i građana. Broj zatvorenih „pro bono“ slučajeva 	<ul style="list-style-type: none"> Distribucija pravosudnih struktura po pokrajinama, okrugu i teritoriji (potcilj) Raspodjela sudija za prekršaje / višeg suda u okrugu i regionima Udio javnih branilaca u ukupnom stanovništvu po okrugu Odnos advokata na 100.000 zatvorenika Broj sudija na 100.000 stanovnika Odnos zatvorenika i zatvorskih odjeljenja po regionima Odnos zatvorenika i ćelijskog prostora 	<ul style="list-style-type: none"> Sprovedene su mjere kako bi se pomoglo siromašnima da ostvare pristup formalnom pravosuđu (potcilj) Procenat stanovništva sa sviješću o zakonskim i ljudskim pravima
<ul style="list-style-type: none"> Postojanje programa obuke za ljude koji sprovode tradicionalnu pravdu Broj posjeta zvaničnika iz formalnog pravosudnog sistema tradicionalnim pravosudnim institucijama. 	<ul style="list-style-type: none"> Broj potpuno obučenog i dodijeljenog pravosudnog osoblja (sudije i sudije za prekršaje, tužioci, javni branioci, službenici u popravnim institucijama, advokati i osoblje) Broj žena angažovanih u pravosuđu Broj primljenih sudija godišnje Broj sudija i drugog sudskog osoblja koje odlazi u penziju godišnje Broj obučenih sudija i drugog pravosudnog osoblja godišnje Broj moralnih razgovora koje je održao šef pravosudne institucije pred sudskim osobljem i sudijama 	
	<ul style="list-style-type: none"> Broj izgrađene i obnovljene pravosudne infrastrukture u posljednjih 5 godina. Broj potpuno opremljenih sudova. Broj vojnih sudova koji su uspostavljeni i rade Broj izgrađenih mirovnih sudova Broj lokalnih sudova osnovanih za razmatranje slučajeva silovanja 	
	<ul style="list-style-type: none"> Dostupnost odvojenog pritvora za žene i djecu Postojanje posebne odjeće, kreveta i posteljine za zatvorenike Obroci koji se služe zatvorenicima su dovoljni, raznovrsni i izbalansirani Postojanje unutrašnjih dvorišta / biblioteka / soba za posjetioce / radionica za obuku u zatvorima 	

OKVIR 1.

Indikatori pristupa pravdi koji koriste i/ili se oslanjaju na podatke koje prikupljaju vlade

Iako su većinu indikatora u gornjim tabelama izradile i koriste ih međunarodne organizacije i organizacije civilnog društva (kao što su UN, Svjetska banka, OECD, OAS, Savjet Evrope, Globalni integritet i Projekat svjetske pravde), vlade koriste određena mjerila kojim direktno prikupljaju podatke na koje se ti indikatori oslanjaju.

1. Evropska komisija za efikasnost pravosuđa.

Evropska komisija za efikasnost pravosuđa Savjeta Evrope (CEPEJ) osmislila je sveobuhvatan skup indikatora koje koristi za procjenu pravosudnih sistema država članica. Od država članica se traži da pripreme izvještaje kao odgovor na upitnik CEPEJ-a, na osnovu administrativnih i drugih podataka koje redovno prikuplja vlada. Kao što pokazuju tabele 2.1 do 2.5, CEPEJ traži od vlada da dostave podatke o brojnim dimenzijama pristupa pravdi, uključujući sljedeće:

- pravna pomoć i zastupanje;
- pristup pravosudnim institucijama;
- blagovremenost procesa;
- procedure;
- nezavisnost sudstva;
- transparentnost i odgovornost;
- prava žrtava krivičnih djela;
- izvršenje;
- kapacitet;
- specijalni sudovi i postupci;
- alternativno rješavanje sporova;
- nasilje u porodici.

Države članice daju pisani odgovor na upitnik, dajući tražene podatke, osim ako podaci nisu dostupni ili specifična dimenzija obuhvaćena indikatorom nije primjenljiva na pravosudni sistem zemlje. Podaci koje prikupljaju i obezbjeđuju države uključuju

administrativne podatke, kao što su broj sudija i tužilaca (uključujući broj sudova i geografsku lokaciju, broj sudija i tužilaca koji su žene), tok predmeta, trajanje predmeta, broj predmeta za koje je dodijeljena pravna pomoć, između ostalog, i druge „objektivne podatke“ o postojanju zakona, institucija i procedura.

2. Istraživanja životnog standarda. Studija mjerenja životnog standarda (LSMS) jeste program koji se sprovodi u okviru Grupe za istraživanje razvoja Svjetske banke. Na zahtjev nacionalnih vlada, timovi LSMS rade sa nacionalnim statističkim zavodima na osmišljavanju i implementaciji istraživanja domaćinstava koja se fokusiraju na pitanja identifikovana kao nacionalni prioriteti, kao što su obrazovanje, zdravstvo, poljoprivrede, rad, pristup finansijama i migracija. Uzorkovan je mali broj istraživanja životnog standarda za potrebe ovog mapiranja. Iako u (veoma) različitom stepenu, istraživanja životnog standarda uključuju indikatore vezane za pravosuđe – neki se posebno fokusiraju na elemente pristupa pravdi.

Uopšteno govoreći, ovi indikatori nastoje da obuhvate specifične aspekte pristupa pravdi, koji pokrivaju pravne potrebe (tj. glavne uzroke sukoba u zajednici), postupke ispitanika kada je došlo do sukoba ili spora, razloge za neprijavlivanje sukoba/spora i zadovoljstvo pravosudnim institucijama. Prošireno istraživanje životnih uslova u Istočnom Timoru (2008) ima najsveobuhvatniji skup indikatora pristupa pravdi među upitnicima koji su uzorkovani. Uključuje, naročito, odjeljke o „mišljenjima o pravosuđu“ i „percepcijama o pravosuđu“ koji nastoje da obuhvate stavove ispitanika prema određenim pitanjima (npr. da li ženi treba dati mogućnost da govori sama za sebe u tradicionalnom adat procesu) kao i percepcijama/poznavanju zakona (npr. da li žena može da dobije razvod bez odobrenja muškarca).

3. Demografska i zdravstvena istraživanja. Uz finansijsku pomoć Agencije Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj (USAID), Demografska i

zdravstvena istraživanja (DHS) imaju za cilj prikupljanje podataka o zdravlju i demografskim trendovima u zemljama u razvoju. Uz tehničku pomoć timova USAID-a, dizajn istraživanja i prikupljanje podataka predvodi država. Bez obzira na njihov fokus, istraživanja u okviru DHS-a uključuju nekoliko pitanja vezanih za pravosuđe. Od posebnog interesa su pitanja o iskustvu ispitanika sa rodno zasnovanim nasiljem i izbor foruma za žrtve koje su preduzele određene korake. Ostala pitanja obuhvataju stavove prema nasilju u porodici i vlasništvu nad kućom, uključujući postojanje vlasničkog lista i uvrštavanje imena ispitanika u taj list – sve razvrstano po polu.

4. Mehanizam za praćenje Konvencije Belém do Pará (MESECVI) – „Indikatori napretka za mjerenje sprovođenja Međuameričke konvencije o sprječavanju, kažnjavanju i iskorjenjivanju nasilja nad ženama, Konvencija ‘Belém do Pará’, koju je usvojio Komitet eksperata (CEVI) 21. maja 2013“. Ovi indikatori, osmišljeni kroz opsežan i inkluzivan konsultativni proces među državama članicama Organizacije američkih država (OAS/OEA) koje su vezane Konvencijom Belém do Pará, nastoje da obezbijede set standardizovanih alata za mjerenje napretka ka primjeni konvencije. Set uključuje dio koji se fokusira na pristup pravdi i pokriva aspekte kao što su: postojanje zakonodavstva koje priznaje pravo žena na život bez nasilja; postojanje zakonodavstva koje obezbjeđuje prava žrtava na pravično suđenje i na obezbjeđenje zaštitnih mjera; prisustvo institucija i procedura za prijavljivanje, istragu, gonjenje i kažnjavanje nasilja nad ženama; rasprostranjenost nasilja među ženama; stopa prijavljivanja; i odgovor pravosudnog sistema na slučajeve nasilja nad ženama – uključujući ljudske resurse i pružanje posebne obuke za profesionalce u pravosuđu. Slično mehanizmu CEPEJ, od vlada se traži da odgovore na zahtjev MESECVI za podacima. Iako tek treba da budu završeni i implementirani, indikatori napretka za mjerenje implementacije Konvencije Belém do Pará će katalizovati napore vlada da prikupe relevantne podatke.

5. Konvencija Savjeta Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija). Konvencija donosi obaveze istraživanja i prikupljanja podataka za države članice. Konkretno, član 11 zahtijeva od država članica da „prikupljaju razvrstane relevantne statističke podatke u redovnim intervalima o slučajevima svih oblika nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom“ i da „nastoje da u redovnim intervalima sprovede istraživanja zasnovana na populaciji kako bi se procijenila rasprostranjenost i trendovi u svim oblicima nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom“. Pored toga, države moraju periodično da izvještavaju Grupu eksperata za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (GREVIO) o svom napretku u primjeni konvencije, obezbjeđujući podatke prikupljene u oblastima koje konvencija obuhvata.^{19 20}

6. Administrativni podaci koje prikupljaju vladine agencije i nacionalni statistički zavodi. Državne agencije obično prikupljaju i ažuriraju podatke koji se odnose na pravosuđe. Ministarstva pravde, preko kancelarija za sudsku statistiku, kada postoje, vode evidencije o broju zaposlenih u pravosuđu i isplaćenim platama i prikupljaju podatke o toku predmeta, prijavljivanju krivičnih djela, istrazi, krivičnom gonjenju i izricanju kazni. Nacionalni statistički zavodi takođe prikupljaju i objavljuju podatke koji se odnose na pravosuđe, kao što je odnos sudija i broja stanovnika ili broj korisnika usluga pravne pomoći.

Pored indikatora uključenih u alate za prikupljanje podataka kao što su izvještaj CEPEJ, LSMS i DHS, mapiranje uključuje indikatore koje koriste nacionalni statistički zavodi Gane, Kenije, Mongolije i Kameruna. Ovi indikatori su uključeni u mapiranje da bi se obezbijedio pregled vrste podataka koje vlade i nacionalni statistički zavodi redovno prikupljaju. Izbor pruža primjere iz različitih regiona i ni u kom slučaju nije kompletan.

2.3.

Nedostaci u postojećim mjerama za pristup pravdi

2.3.1. Fokus na stranu ponude i ulazne indikatore

Kratak pogled na gornje tabele pokazuje da je univerzum postojećih mjera pristupa pravdi ogroman i raznolik, i da pokriva većinu dimenzija lanca pravosuđa. Lista uključuje indikatore koji se razlikuju po prirodi, koji obuhvataju aspekte pristupa pravdi iz različitih uglova i sa različitim nivoima granularnosti. Neki, kao što su indikatori Globalnog integriteta, širi su u svojoj formulaciji i pokušavaju da obuhvate složene situacije koje odražavaju interakcije različitih elemenata i aktera pravosudnih sistema. Drugi, poput indikatora koje koristi CEPEJ, konkretniji su i nude detaljan portret pristupa pravnoj mašineriji, zumirajući njegove različite elemente. Bez obzira na ovu raznolikost, postoje oblasti pristupa pravdi koje su zanemarene, neistražene i neizmjerene. Jasan trend koji je naglašen mapiranjem je fokus na aspekte pristupa pravdi sa strane ponude, dok su elementi na strani potražnje daleko manje dokumentovani. Štaviše, većina indikatora mjeri resurse u sistemu, kao što je postojanje određenih institucija ili propisa, a manji broj se bavi krajnjim rezultatima pravosudnog procesa i uticajem koji neki od njegovih elemenata imaju na korisnike.

2.3.2. Pravne potrebe i prepreke za pristup

Postoji nekoliko primjera²¹ prikupljanja i analize podataka koji imaju za cilj da izgrade bazu znanja na strani potražnje u pravosudnom sistemu; odnosno o potrebama i izazovima sa kojima se susrijeću namjeravani korisnici i krajnji korisnici usluga pravosuđa. Podaci o glavnim izazovima sa kojima se suočavaju žene i muškarci u pristupu pravdi bili bi najkorisniji za kreiranje politika i intervencija, kao i za mjerenje napretka ka pristupačnijem pravosudnom sistemu. Pored toga, bilo bi korisno saznati više o glavnim utuživim pitanjima (ili pitanjima koja se mogu riješiti pravnim sredstvima) sa kojima se susrijeću građani. Iako postoje indikatori i prikupljeni podaci o novim predmetima, sistematska analiza takvih podataka razvrstanih po

polu i vrsti predmeta doprinijela bi razumijevanju glavnih pitanja zbog kojih žene i muškarci traže pravdu. Iako nisu indikator sami po sebi, takvi podaci bi trebalo da predstavljaju bazu dokaza za osmišljavanje smislenih indikatora specifičnih za kontekst i pol.

2.3.3. Svijest o pravima, pravnim ljevovima, institucijama i pravna pismenost

Iako je priznat kao suštinski element pristupa pravdi,²² malo je podataka o tome koliko žene i muškarci znaju o svojim pravima i o tome šta predstavlja utuživo pitanje, koje su institucije zadužene za rješavanje kontroverzi i pritužbi, kao i procedure i mehanizmi putem kojih se njihova prava mogu zaštititi i ostvariti. Dokumentovanje nivoa pravne pismenosti i svijesti je zaista veliki izazov. Zahtijeva osmišljavanje pitanja tako da ispitanici razumiju šta im se postavlja; administriranje anketa na način koji minimizira rizik od navođenja ispitanika na jedan odgovor u odnosu na drugi; tumačenje podataka i razumijevanje šta je zapravo nedostatak znanja a koji se može pripisati ukorijenjenim stavovima, društvenim vrijednostima i određenim percepcijama pravosudnog sistema, a ništa od toga nije lak zadatak. Međutim, učenje o nivoima pravne svijesti i pismenosti, kao i prazninama u takvom znanju između muškaraca i žena, od suštinskog je značaja za usmjeravanje intervencija i kreiranje politika.²³

2.3.4. Ishodi pravosuđa

Postojeći indikatori ukazuju na efikasnost i pravičnosti sudskog procesa. Ali takođe je važno znati kakvi su trendovi u pogledu ishoda slučajeva i, upotpunjujući takve informacije, kako se ljudi osjećaju kada se suoče sa tim ishodima. Razvrstavanje podataka o ishodima prema polu (tužioca, okrivljenog, počinioca i žrtve) i vrsti predmeta moglo bi da pruži dragocjene informacije o stavovima i pristrasnostima sudija, kao i o percepciji javnosti o radu pravosuđa.

2.4.

Integrisanje roda u indikatore pristupa pravdi – nedostatak razvrstavanja i analize rodno osjetljivih podataka

Izazovi sa kojima se žene suočavaju u pristupu pravdi rijetko se otkrivaju postojećim alatima za procjenu i mjerenje. Dok se mnogi indikatori pristupa pravdi bave oblastima u kojima su žene u zaostatku u odnosu na muškarce, nedostatak razvrstanih podataka i neuspjeh kombinovanja različitih skupova podataka (npr. prosječna udaljenost sudova od korisnika zajedno sa dostupnošću prevoznih sredstava ženama) čine situaciju neravnomjernog pristupa nejasnom. Neke oblasti pristupa pravdi su posebno relevantne za žene i trebalo bi da budu predmet rodno osjetljive analize.

2.4.1. Geografska i ekonomska dostupnost

Geografska distribucija sudova je suštinski element pristupa pravdi, a različiti akteri²⁴ su osmislili i koriste brojne indikatore da bi je izmjerili. Udaljenost sudova i vrijeme putovanja jasno utiču i na muškarce i na žene i to u različitom stepenu, u zavisnosti od toga da li žive u urbanim ili ruralnim sredinama ili imaju pristup prevoznim sredstvima, kao i od njihove ekonomske situacije. Međutim, žene su često u nepovoljnijem položaju u poređenju sa muškarcima, a to je u vrlo maloj mjeri obuhvaćeno postojećim indikatorima. Žene će vjerovatno imati manji pristup prevoznim sredstvima i ekonomskim sredstvima da plate svoja putovanja; veća je vjerovatnoća da će imati ograničenu pokretljivost, a posebno su pogođene nedostatkom vremena. Nedostatak ustanova za brigu o djeci do kojih žene mogu lako doći u blizini njihove kuće ili u zgradama suda takođe je važan element koji utiče na sposobnost žena da pristupe pravdi. Pored toga, specijalizovani sudovi koji se bave pitanjima od posebnog značaja za žene, kao što su porodični sudovi ili sudovi za sporove male vrijednosti, kao i specijalne jedinice policije i tužilaštva (kao što su one koje se bave rodno zasnovanim nasiljem i nasiljem u porodici) obično se nalaze u urbanim područjima, često u glavnom gradu okruga ili pokrajine. Troškovi procedura takođe mogu predstavljati veću prepreku pristupu za žene nego za muškarce, s obzirom na neravnomjernu raspodjelu resursa domaćinstva

i prosječno niže prihode domaćinstava koja vode žene u poređenju sa domaćinstvima koja vode muškarci.

2.4.2. Pristup pravnim savjetima, zastupanje i pravna pomoć

Isto tako, dostupnost pravnih stručnjaka koji pružaju pristupačne savjete i usluge zastupanja u sudskim postupcima je od suštinskog značaja za garantovanje pristupa pravdi za sve. Međutim, žene mogu imati više koristi od dostupnosti pravne pomoći, a, s druge strane, nesrazmjerno trpe zbog nedostatka iste. Niže stope pismenosti i znanja službenih jezika od muškaraca, ograničen pristup medijima i, često, javnom životu, vjerovatno će dovesti do niže svijesti o pravima, procedurama i dostupnim mehanizmima za rješavanje sporova. Iako postoje indikatori koji mjere dostupnost i kvalitet pravne pomoći i zastupanja i usluga pravne pomoći, nedostaju mjere i podaci koji bi objasnili kako žene i muškarci doživljavaju takve usluge i na koje specifične načine su pogođeni njihovim nedostatkom.

2.4.3. Obuka o rodnom pitanjima za pravnike i pravosuđe

Mjerenje stručnog usavršavanja za sudije i tužioce rijetko je uključeno u korpu indikatora za mjerenje kapaciteta pravosudnog sistema. Od osam pregledanih izvora, samo izvještaj CEPEJ pokriva ovu oblast. Još manje pažnje se pridaje specifičnoj obuci o rodnoj ravnopravnosti – usmjerenoj na izgradnju kapaciteta pravosudnih stručnjaka da identifikuju rodno specifične potrebe i izazove u pravosudnom procesu i na odgovarajući način odgovore na njih, kao i na jačanje njihovog znanja o konkretnim zakonima, propisima i procedurama za rješavanje oblasti kao što su rodno zasnovano nasilje i nasilje u porodici. Samo jedan od indikatora CEPEJ o obuci bavi se rodno povezanim aspektima pravosuđa: prati da li sva tužilaštva imaju posebno obučene tužioce za porodično i seksualno nasilje.

2.4.4. Put naprijed – Promjena paradigme u prikupljanju i analizi podataka

Kao što je navedeno, sa izuzetkom indikatora o rodno zasnovanom nasilju i nasilju nad ženama, samo mali broj indikatora navedenih u gornjim tabelama bavi se izazovima sa kojima se suočavaju žene u pristupu pravdi. Takvi indikatori su grupisani oko specifičnih oblasti, uključujući

postojanje pravnog okvira koji daje jednaka prava ženama i muškarcima i jednaku zastupljenost u pravnim i pravosudnim profesijama. Međutim, opšti indikatori koji procjenjuju aspekte pristupa pravdi koji utiču i na muškarce i na žene mogu pružiti dragocjene informacije o rodnim razlikama u pristupu ako se podaci na koje se oslanjaju sistematski razvrstavaju i analiziraju zajedno sa demografskim podacima koji ističu rodne razlike u određenim oblastima.

I zaista, da bi pravosudni sistem osigurao pristup svima, mora biti u mogućnosti da otkrije i odgovori na potrebe i izazove svih korisnika. Suštinski korak u tom pravcu je upotreba mjernih alata koji mogu da obuhvate složenu prirodu strane potražnje u sektoru pravosuđa i objasne različite načine na koje žene i muškarci doživljavaju pravdu

i različite prepreke sa kojima se suočavaju. Na primjer, da bi se obuhvatio stepen i specifični načini na koje prepreke geografskoj i ekonomskoj pristupačnosti utiču na žene i muškarce, podatke treba sistematski razvrstati i prikupljati i podatke o percepciji kako bi dopunili administrativne i terenske podatke o lokaciji sudova i troškovima postupaka. Pored toga, analiza podataka treba da uključi korelaciju sa razvrstanim podacima o raspodjeli resursa unutar domaćinstva, pristupu prevoznim sredstvima, rodnim ulogama u društvu i domaćinstvu, stopama pismenosti i nivou pravne svijesti.

OKVIR 2.

Trendovi i nedostaci u indikatorima pristupa pravdi koji koriste i/ili se oslanjaju na podatke koje prikupljaju vlade

Indikatori namijenjeni vladama i podaci koji se kao rezultat toga prikupljaju razlikuju se po prirodi i služe različitim svrhama. Neki, kao što su indikatori CEPEJ, oni koje prikupljaju administrativna ili statistička tijela unutar sektora pravosuđa i, u određenoj mjeri, indikatori MESECVI, nastoje da procijene strukturne i funkcionalne aspekte pravosudne mašinerije – kao što su odzivnost, efikasnost, djelotvornost i odgovornost. Drugi, kao što su indikatori uključeni u neka od istraživanja životnog standarda, obuhvataju aspekte pristupa pravdi sa strane potražnje, uključujući glavna utuživa pitanja, izbor foruma i povjerenje u pravosudne institucije. Stoga ne nedostaje primjera napora vlada da procijene i prikupe informacije o svojim pravosudnim sistemima. Međutim, potrebno je navesti nekoliko zapažanja. Prvo, indikatori CEPEJ, na primjer, pozivaju zemlje da izvještavaju o određenim pitanjima, ali vlade nisu u obavezi da prikupljaju tražene podatke i mogu ukazati na njihovu nedostupnost. Drugo, potrebno je više istraživanja da bi se procijenilo u kojoj mjeri zemlje prikupljaju podatke o pristupu pravosuđu i da li sve zemlje prikupljaju bar neke podatke. Što se tiče identifikacije nedostataka u indikatorima koji se koriste i podacima koje prikupljaju vlade, to je zadatak koji se mora obavljati od slučaja do slučaja. I zaista, izbori vlada da mjere određene aspekte pristupa pravdi zavisice od identifikovanih nacionalnih prioriteta, koji mogu, ali ne moraju biti u skladu sa globalnim trendovima. S druge strane, fleksibilna korpa indikatora, kao što je ona predložena u ovom izvještaju, mogla bi da bude korisna i da obezbijedi državama skup mjerila za procjenu osnovnih elemenata na strani ponude i potražnje koja moraju biti prisutna da bi pravosudni sistem bio dostupan svima.

PREDLOŽENI INDIKATORI ZA MJERENJE PRISTUPA PRAVDI, UKLJUČUJUĆI SPECIFIČNE IZAZOVE SA KOJIMA SE SUOČAVAJU ŽENE

Indikatori daju sliku statusa i napretka društvenog, ekonomskog ili drugog fenomena kroz procjenu njegovih konstitutivnih elemenata ili njihovih ovlaštenja. Pristup pravdi je složen fenomen koji, u širokoj definiciji koja podupire ovaj čin, obuhvata postojanje prava i obaveza sadržanih u zakonima i propisima, svijest javnosti o takvim pravima i mogućnost ostvarivanja i traženja tih prava putem mehanizama za rješavanje sporova koji su pravični, efikasni i odgovorni.

Prostor koji je dijalog o novoj razvojnoj agendi nakon 2015. otvorio za mjerenje kvaliteta pravosuđa, uključujući pristup pravdi, pruža jedinstvenu priliku da se prošire indikatori predloženi u takvom kontekstu i kreiraju sveobuhvatan skup indikatora koji mjere pristupačnost, dostupnost, prihvatljivost i kvalitet pravosuđa i sistema koji podržavaju njeno ostvarenje. Pored toga, opšta preporuka CEDAW o pristupu žena pravdi i dobre prakse koje proizilaze iz ove oblasti (vidjeti Aneks 1) predstavljaju dragocjenu odskočnu dasku za dizajn i primjenu indikatora koji mogu da objasne specifične izazove sa kojima se suočavaju žene koje žele da pristupe pravdi. Ono što slijedi je okvir za pravljenje korpe takvih indikatora.

3.1.

Svrha i metodologija

3.1.1. Svrha

Nadovezujući se na mapiranje i analizu indikatora, slijedi lista indikatora za procjenu stepena pristupačnosti pravosudnog sistema, sa posebnim fokusom na prepreke pristupa za žene. Glavna svrha koja pokreće dizajn takvih

indikatora je da se vladama, civilnom društvu i međunarodnim organizacijama obezbijede alati za:

- usmjeravanje zakonskih reformi, kreiranje politika i intervencija za poboljšanje pristupa žena i muškaraca pravdi;
- procjenu postojećih nedostataka u ponudi i potražnji za pravosudnim uslugama koje utiču na pristup žena i muškaraca pravdi;
- olakšavanje praćenja i izvještavanja o napretku u poboljšanju pristupa žena i muškaraca pravdi i sprovođenju ženskih prava i interesa;
- omogućavanje poređenja trendova u pristupu žena i muškaraca pravdi, tokom vremena i unutar i između zemalja;
- podsticanje prikupljanja rodno razvrstanih podataka o oblastima koje direktno ili indirektno utiču na pristup žena i muškaraca pravdi;
- podizanje svijesti o statusu žena i muškaraca u pristupu pravdi i o preprekama koje utiču na to.

3.1.2. Struktura.

Predloženi indikatori su organizovani oko tri dimenzije: 1) povoljno okruženje, koje obuhvata pravni okvir koji propisuje prava i interese, propise i zaštitne mjere kojima se definiše prostor u kome građani i država mogu pregovarati o pristupu pravdi i ishodima pravosuđa; 2) strana ponude u pravosuđu, uključujući elemente koji čine pravosudnu mašineriju, kao što su institucije i ljudski resursi, od suštinskog značaja za pružanje pravosudnih usluga; i 3) strana potražnje u pravosuđu, koja se fokusira na elemente koji omogućavaju građanima da traže pravne lijekove kroz pravosudni sistem.

Indikatori u svim tim dimenzijama i unutar njih grupisani su oko glavnih elemenata pristupa pravdi koji odražavaju korake duž lanca pravosuđa, uključujući: zaštitu prava sadržanih u zakonima i propisima; pojavu pritužbi ili krivičnih djela; alate potrebne pojedincima za pristup i navigaciju u pravosudnom sistemu; i mehanizme i zaštitne mjere koje garantuju da su procesi i ishodi prihvatljivi za uključene strane. Ovi elementi obuhvataju:

- pravni okvir;
- potrebe pravosuđa;
- pravnu svijest, pristup pravnim savjetima i zastupanju (pravna pomoć);
- pristup sudovima;
- pravičan proces i ishod;
- povjerenje u pravosudni sistem.

Detaljnija diskusija o svakom elementu je data u nastavku.

U nastavku su kriterijumi koji se koriste pri izboru predloženih indikatora:

- indikatori su mjerljivi;
- indikatori su laki za razumijevanje i prenošenje javnosti;
- indikatori obuhvataju elemente pristupa pravdi koji su posebno relevantni za žene.

3.1.3. Mjerenje nedržavnog pravosuđa

Nedržavni pravosudni sistemi – to su običajni i vjerski pravni sistemi koji postoje pored državnog pravnog i pravosudnog sistema, a čiji legitimitet leži u običajima i tradiciji ili ima vjersku konotaciju – igraju suštinsku ulogu

kao mehanizam za rješavanje sporova u nizu zemalja koje karakterišu pluralni pravni sistemi. Oni su često preferirani – ili jedini – izbor za žene koje traže pravdu. Iako priznajemo takvu ulogu nedržavnih pravosudnih sistema, ova studija se fokusira na državne pravosudne sisteme, a pokazatelji koje smo razvili uključuju samo nekoliko mjerila koja se izričito odnose na nedržavne pravosudne sisteme (kao što su oni koji mjere povjerenje u pravosudne sisteme i dužinu postupaka), dok se drugi mogu primijeniti i na državni i na nedržavni pravosudni sistem. Oni treba da pruže primjere mogućih mjera elemenata nedržavnih pravosudnih sistema koji se lako mogu obuhvatiti standardnim indikatorima. Odluka da ne uključimo nedržavno pravosuđe u fokus našeg rada djelimično je posljedica činjenice da je mjerenje aspekata nedržavnih pravnih sistema putem kvantitativnih metoda izazovno i da dobijena mjerenja mogu biti veoma pogrešna osim ako se pravilno ne kontekstualizuju. Međutim, shvatamo da bi trebalo razviti indikatore koji ciljaju takve nedržavne sisteme, kako bi se dobila sveobuhvatna slika o normativnim i pravosudnim sistemima dostupnim ženama i muškarcima u zemlji. S obzirom na izrazito idiosinkratičan i lokalni karakter običajnih i vjerskih pravnih sistema, takvi indikatori se najbolje osmišljavaju kroz konsultativni proces koji vodi država, uključujući zainteresovane strane iz državnog i nedržavnog pravosudnog sistema.

3.1.4. Izbor indikatora

Indikatori u nastavku odabrani su sa ciljem da odgovore na institucionalne potrebe organizacije UN Women, po čijem nalogu je izrađena ova studija, i Savjeta Evrope. U tom okviru, sljedeći principi su vodili naš izbor. Iako vjerujemo da indikatori ne bi trebalo da preopterećuju vlade kompleksnim zahtjevima za prikupljanje podataka, mišljenja smo da bi indikatori takođe trebalo da igraju ulogu u pokretanju novih napora ka prikupljanju podataka i izgradnji kapaciteta, sve u sklopu potrage za „revolucijom podataka“. Ukratko, indikatori treba da budu realni, ali i aspirativni po prirodi. Predložena korpa pokušava da postigne takav balans. U mjeri u kojoj je to moguće, svaka dimenzija uključuje indikatore koji se oslanjaju na objektivne/administrativne podatke i subjektivne podatke/percepciju, kako bi se obezbijedila što kompletnija slika o statusu pristupa pravdi. Naposljetku, neke od predloženih mjera su izvučene iz postojećih indikatora uključenih u mapiranje u prilogu; neki su pozajmljeni iz predloga

učesnika u dijalogu o razvojnoj agendi nakon 2015, dok drugi nastoje da popune praznine identifikovane u postojećim alatima za mjerenje.

Sljedeća lista ima za cilj da pruži okvir za mjerenje stepena do kojeg žene i muškarci imaju jednak pristup pravosudnom sistemu. Unutar svake dimenzije, zainteresovane strane mogu izabrati, ili dizajnirati iznova, specifične indikatore u skladu sa svojim potrebama i okolnostima. Da bi se obezbijedila detaljna procjena pristupa žena pravdi

širog pravosudnog lanca, preporučuje se da se usvoji sveobuhvatan pristup odabirom najmanje jednog indikatora u okviru svake dimenzije.

3.2.

Korpa predloženih indikatora za mjerenje pristupa pravdi, uključujući specifične izazove sa kojima se suočavaju žene

3.2.1. Povoljno okruženje

i. Pravni okvir

Sudovi i efikasni sudski procesi su besmisleni ako se građanima ne daju sigurna prava koja mogu tražiti i sprovesti putem takvih sudova i procesa. Pravni okvir je taj koji definiše koja su pitanja utuživa i koja se potencijalno mogu riješiti pravnim sredstvima. Postojanje pravnog okvira koji garantuje jednaka prava građanima je osnova pravosudnog sistema dostupnog svima. Nejednaki zakoni, ili zakoni slijepi na rodna pitanja koji formalno daju jednaka

prava ženama i muškarcima, ali praktično kažnjavaju žene, narušavaju sposobnost žena da ostvare pravedne ishode pravosuđa. Zakoni koji definišu poslovnu sposobnost i pravo na pokretanje postupka, imovinska i nasljedna prava, brak i razvod su među onima koji će najvjerojatnije održavati diskriminaciju i ometati osnaživanje žena.

Indikator	Izvor podataka / sredstvo verifikacije	Koristio/ predložio/komentari
U kojoj mjeri su nacionalni zakoni u skladu sa obavezujućim međunarodnim ugovorima o ljudskim i ženskim pravima	Stručni intervju / pregled pravnih dokumenata	MESECVI
U kojoj mjeri je sudska praksa međunarodnih i regionalnih tijela za ljudska prava u skladu sa obavezujućim međunarodnim ugovorima o ljudskim i ženskim pravima	Stručni intervju / pregled sudske prakse	Ovaj indikator treba da dopuni prethodni praćenjem korpusa sudskih odluka o ljudskim pravima, koji, kao sudska praksa, predstavlja dodatni izvor prava
U kojoj mjeri su nacionalni zakoni u skladu sa obavezujućim međunarodnim ugovorima o nasilju nad ženama	Stručni intervju / pregled pravnih dokumenata	MESECVI
U kojoj mjeri je sudska praksa međunarodnih i regionalnih tijela za ljudska prava u skladu sa obavezujućim međunarodnim ugovorima o nasilju nad ženama	Stručni intervju/ pregled sudske prakse i dokumenata	Ovaj indikator treba da dopuni prethodni praćenjem korpusa sudskih odluka u vezi sa pravima i interesima koji proizilaze iz obavezujućih međunarodnih ugovora o nasilju nad ženama
U kojoj mjeri nacionalni zakoni zabranjuju direktnu i indirektnu diskriminaciju u sljedećim oblastima (zainteresovane strane treba da izaberu jedno ili više od sljedećeg u zavisnosti od svojih potreba i prioriteta): 1) poslovna sposobnost / pravo na pokretanje postupka 2) imovinska prava 3) nasledna prava 4) prava u braku 5) prava na razvod i starateljstvo nad djecom 6) mogućnost otvaranja bankovnog računa 7) prava na sticanje, promjenu, zadržavanje ili prenos državljanstva 8) prava na obrazovanje 9) prava na zaposlenje	Stručni intervju / pregled pravnih dokumenata	Oblasti kojima se bavi CEDAW i WBL indeks

Indikator	Izvor podataka / sredstvo verifikacije	Koristio/ predložio/komentari
<p>Da li nacionalni zakoni daju ženama i muškarcima jednak tretman u sljedećim oblastima (zainteresovane strane treba da izaberu jedno ili više od sljedećeg u zavisnosti od svojih potreba i prioriteta):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) poslovna sposobnost / pravo na pokretanje postupka 2) imovinska prava 3) nasledna prava 4) prava u braku 5) prava na razvod i starateljstvo nad djecom 6) mogućnost otvaranja bankovnog računa 7) prava na sticanje, promjenu, zadržavanje ili prenos svog državljanstva 8) prava na obrazovanje 9) prava na zaposlenje 	<p>Stručni intervju / pregled pravnih dokumenata</p>	<p>Oblasti kojima se bavi CEDAW i WBL indeks</p>
<p>Postojanje zakona koji kriminalizuju (zainteresovane strane treba da izaberu jedno ili više od sljedećeg u zavisnosti od svojih potreba i prioriteta):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) psihičko i krivično nasilje 2) uhođenje 3) seksualno nasilje uključujući silovanje (uključujući kada ga počini supružnik/partner) 4) prinudni brak 5) sakaćenje ženskih genitalija 6) prisilni abortus i prisilna sterilizacija 7) seksualno uznemiravanje i pokušaj, kao i pomaganje i podržavanje takvih krivičnih djela 8) seksualizovani oblici korupcije 	<p>Pregled pravnih dokumenata</p>	<p>Konvencija Savjeta Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulka konvencija) članovi 33–41</p> <p>Sličan indikator koristi MESECVI UNODC je predložio indikator (bez navođenja krivičnih djela koja treba da budu uključena u zakon) u kontekstu dijaloga o razvojnoj agendi nakon 2015.</p>
<p>Pravna lica (npr. NVO, sindikati) imaju pravo na pokretanje sudskog postupka</p>	<p>Stručni intervju / pregled dokumentacije</p>	<p>Mogućnost koja se pruža pravnim licima da pokrenu slučajeve pred sudom je dragocjena prednost za djelotvoran pristup žena pravdi. I zaista, u velikom broju slučajeva su NVO, kroz strateške parnice, uspjele da donesu značajna poboljšanja u pravima žena. Štaviše, organizacije koje se zalažu za ženska prava mogu biti u mogućnosti da preuzmu slučajeve koji utiču na pojedince koji, iz drugih razloga, možda neće biti u mogućnosti ili htjeti da lično vode slučajeve, ili mogu da udruže snage sa pogođenom osobom dodajući težinu (u smislu ekonomskih sredstava i vidljivosti) slučaju.</p>
<p>Postojanje zakona koji predviđaju nekrivične sankcije, kao što su zaštitni nalozi, u slučajevima rodno zasnovanog nasilja, silovanja i nasilja u porodici</p>	<p>Stručni intervju / pregled dokumentacije</p>	<p>Krivične sankcije same po sebi možda neće pružiti adekvatan odgovor u slučajevima nasilja nad ženama, uključujući silovanje. U određenim slučajevima, na primjer, žene zavise od svog muža i za sebe i za svoju djecu, tako da sankcije kao što su zaštitni nalozi mogu predstavljati adekvatniji pravni lijek od zatvorske kazne.</p>

3.2.2. Strana ponude

i. Kapacitet

Mjerenje kapaciteta znači mjerenje sposobnosti pravosudnog sistema da odgovori na potrebe građana za ostvarenje pravde. Kapacitet se odnosi na složenu pojavu, koja obuhvata cio pravosudni lanac. I objektivni (ljudski resursi, obuka) i subjektivni (zadovoljstvo korisnika, stručno mišljenje) aspekti kapaciteta su relevantni, a mjerenje oba omogućava uravnoteženu procjenu. Dolje predloženi indikatori obuhvataju elemente pozicionirane na suprotnim krajevima pravosudnog lanca. Mjerenje resursa, kao što je broj sudija i sudija za prekršaje na 100.000 stanovnika, daje čvrste podatke o stvarnom kapacitetu sistema (relevantnost indikatora se zasniva na pretpostavci da je adekvatan izbor osoblja, iako nije dovoljan, neophodan da bi se obezbijedilo

pružanje usluga u okviru građanskog, upravnog i krivičnog pravosuđa). Razvrstavanje podataka prema polu omogućava procjenu raznolikosti i reprezentativnosti pravosudnog sistema – kao suštinskog elementa kapaciteta sistema – s obzirom da je „\češće žena u pravosuđu... važno kako bi ... pravosudni sistem odražavao društvo kojem služi. Žene sudije... mogu da promovišu jačanje vladavine prava doprinoseći nepristrasnom pravosuđu... kao i kroz svoju ulogu u primjeni zakona (uključujući pristup pravdi za žene i djevojčice)” (UNODC 2013: 59).

Indikator	Izvor podataka / sredstvo verifikacije	Koristio/ predložio/komentari
Broj sudija / sudija za prekršaje na 100.000 stanovnika, po polu	Administrativni podaci	Slični indikatori: Statistička služba Gane CEPEJ
Broj sudija, prema polu, koji rade u: • prvostepenim sudovima • drugostepenim sudovima • vrhovnim sudovima	Administrativni podaci	Preporuka komiteta CEDAW o pristupu pravdi za žene (2015: 10). Napomena: postoje slični indikatori koji su formulisani na rodno specifičan način, eksplicitno mjereći učešće žena u pravosudnoj profesiji. Takvi indikatori su: procenat sudija koji su žene (UNROLI, UNODC, Rodna statistika Svjetske banke, MESECVI); broj sudija u ustavnom sudu; i broj sudija u ustavnom sudu koji su žene i da li je glavni sudija žena (WBL).
Broj podnijetih predmeta po sudiji, razvrstano po polu i vrsti predmeta		Ovaj indikator nastoji da izmjeri stvarni kapacitet pravosudnog sistema, izraženo brojem predmeta kod određenog sudije. Razvrstavanje podataka po polu i vrsti predmeta može istaći moguće trendove u broju i tipologiji predmeta koji se dodjeljuju muškim i ženskim sudijama.
Udio ženskog osoblja upravnog suda (nesudije), razvrstano po položaju	Administrativni podaci	CEPEJ; Opšta preporuka komiteta CEDAW o pristupu pravdi za žene
Pružanje obavezne početne obuke / obuke u službi za pravosudno osoblje (policija/sudije/tužioc) o rodnim pitanjima	Stručno istraživanje/ intervju/podaci sa terena	Obuhvaćeno Opštom preporukom komiteta CEDAW o pristupu pravdi za žene Slični indikatori: MESECVI CEPEJ
Koliko je ozbiljan problem nedostatak kapaciteta pravosudnog osoblja (policija/sudije/tužioc)?	Stručno istraživanje / ankete pravosudnog osoblja	Slični indikatori: WJP
Procenat (od ukupnog broja kvalifikovanih pojedinaca) državnih službenika i javnih funkcionera koji su pristupili procesima obuke, podizanja svijesti i obuke o pitanju nasilja nad ženama	Administrativni podaci	MESECVI Komitet eksperata (CEVI)

ii. Dostupnost i kvalitet pravne pomoći

Postojanje besplatnih ili pristupačnih pravnih savjeta i pomoći za krivične i građanske predmete je od suštinskog značaja za podsticanje jednakog pristupa pravdi za sve. Intervencije koje se fokusiraju na pružanje pravnih savjeta i pomoći pokazale su pozitivan uticaj na pristup žena pravdi, u situacijama koje se kreću od prijavljivanja

silovanja ili zloropotreba za dobijanje izvoda iz matične knjige rođenih, vjenčanih ili razvoda. Vlada može ponuditi besplatnu ili pristupačnu pravnu pomoć i zastupanje, ali je često dopunjuju privatni advokati koji rade pro bono i organizacije civilnog društva preko advokata, studenata prava ili pomoćnih pravnika.

Indikator	Izvor podataka / sredstvo verifikacije	Koristio/ predložio/komentari
Broj pružalaca pravne pomoći ²⁵ za građanske i krivične predmete na 100 000 stanovnika, prema polu	Administrativni podaci / podaci sa terena	Prilagođeno prema izvoru Vlada Mongolije – „Ostvarivanje milenijumskih razvojnih ciljeva, Peti nacionalni izvještaj o napretku”
Postojanje zakonskih odredbi ili tradicije koje zahtijevaju od advokata da pruže pro bono usluge siromašnim pojedincima	Stručni intervju / pregled dokumentacije	Ovaj indikator pokriva alternativni metod pružanja pravnih usluga siromašnima. Razvoj pro bono usluga može biti dragocjeno sredstvo u povećanju kapaciteta pravnog sistema da proširi pristup pravdi na siromašne u nepovoljnom položaju.
Dostupnost besplatne pravne pomoći za siromašne okrivljene	Stručno istraživanje / pregled dokumentacije	UNROLI (fokus na krivično pravosuđe)
Procenat pravnih troškova koje pokriva država u slučajevima gdje se pruža besplatna pravna pomoć	Administrativni podaci	Da bi usluga pravne pomoći bila djelotvorna i kvalitetna, potrebno je da raspolaže odgovarajućim resursima. Ovaj indikator nastoji da utvrdi da li su usluge pravne pomoći obezbjeđene sa odgovarajućim budžetom.
Da li pravna pomoć uključuje programe oslobađanja od taksi	Stručno istraživanje / pregled dokumentacije Ankete administrativnog i stručnog osoblja subjekata koji pružaju usluge pravne pomoći Anketa korisnika	CEPEJ ²⁶
Postojanje procjene prihoda i imovine za pružanje pravne pomoći podnosiocu zahtjeva na osnovu realnih prihoda ili raspoloživih sredstava koja su na raspolaganju licu koje traži pomoć	Stručni intervju / administrativni podaci / intervju sa sudskim službenikom	CEPEJ Opšta preporuka komiteta CEDAW o pristupu pravdi za žene
Kvalitet pružene usluge pravne pomoći	Stručno istraživanje	WJP i UNROLI uključuju slične indikatore
Broj pružalaca pravne pomoći koji su žene	Administrativni podaci / podaci sa terena	MESECVI
Procenat okrivljenih koji su imali advokata tokom suđenja, prema polu	Administrativni podaci	Prilagođeno prema indikatoru WJP

iii. Geografska dostupnost

Udaljeni pravosudni forumi su još jedna velika prepreka pristupu pravdi, a opet, ovo utiče nesrazmjerno na siromašne i ugrožene, uključujući žene i stanovnike sela sa lošim pristupom prevoznim sredstvima. Udaljenost utiče na sposobnost ljudi da pristupe pravdi na mnogo načina – putovanje na velike udaljenosti je dugotrajno i skupo. To može prouzrokovati gubitak prihoda, zbog sati ili dana koje osoba treba da provede van posla da bi otputovala na sud i učestvovala u sudskim postupcima. Siromašne žene su u posebno nepovoljnom položaju, jer one možda

imaju ograničen pristup resursima domaćinstva i uživaju ograničenu mobilnost, zbog tradicije ili jednostavno nedostatka vremena, obaveza čuvanja djece i nedostatka prevoznih sredstava. Mjere zarad lakoće pristupa u smislu udaljenosti foruma treba da se oslanjaju i na objektivne/ administrativne podatke i na podatke o percepciji, kako bi se obuhvatila ne samo stvarna fizička udaljenost, već i činjenica koliko ona utiče na percepciju ljudi o pristupačnosti pravosudnog sistema.

Indikator	Izvor podataka / sredstvo verifikacije	Koristio/predložio/komentari
Broj pravosudnih foruma na 100.000 stanovnika i geografska lokacija	Administrativni podaci	Prilagođeno prema CEPEJ
Procenat ljudi koji žive unutar (H vremenskog perioda) od foruma pravosuđa, prema polu	Administrativni podaci / podaci sa terena	Prilagođeno iz indikatora koji su predložile Fondacije za otvoreno društvo i Namati, u kontekstu dijaloga o razvojnoj agendi nakon 2015.
Procenat ljudi koji su prijavili da je fizički pristup forumima pravosuđa pogodan u smislu udaljenosti, prema polu	Istraživanje domaćinstava	Ovaj indikator pristupa pitanju geografske pristupačnosti sa stanovišta pojedinca koji traži pravdu i nastoji da dopuni objektivne podatke o udaljenosti foruma pravosuđa. Subjektivni podaci o geografskom pristupu su od suštinskog značaja za evidenciju okolnosti specifičnih za određene oblasti ili pojedince, kao što su teškoća putovanja određenim putevima, nedostatak prevoznih sredstava i društveno-kulturne prepreke koje ograničavaju mobilnost. U Indoneziji, na primjer, samo manjina ispitanika u istraživanju koje su sproveli UNDP i Vlada Indonezije izjavila je „da se sudovi nalaze na pristupačnoj udaljenosti od njihove kuće“ (UN Women 2011: 54).
Postojanje procedura i objekata koji pružaju privatnost (npr. odvojene sobe) za prijavljivanje krivičnih djela, prikupljanje svjedočenja, čekaonice (navedite sve postojeće procedure i objekte)	Stručni intervju / podaci sa terena	Postojanje procedura i objekata koji obezbjeđuju privatnost i povjerljivost je suštinska komponenta dostupnosti pravosudnog sistema. U slučajevima silovanja, na primjer, dostupnost odvojenih prostorija za žrtve i svjedoke za davanje iskaza može da umanjiti traumu i strah i da bude podsticaj za prijavljivanje. ²⁷
Dostupnost lako dostupnih centara za pomoć u krizi usljed silovanja ili seksualnog nasilja za žrtve koji pružaju medicinski i forenzički pregled, traumatsku podršku i savjetovanje za žrtve	Stručni intervju / podaci sa terena	Konvencija Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija), član 25

Podaci o vremenu putovanja i percepciji udaljenosti mogu biti dopunjeni razvrstanim podacima o dostupnosti javnog prevoza (postojanje i cijena) i pristupu privatnom prevozu, kao i postojanje neformalnih barijera, kao što je potreba za dobijanjem dozvole od lidera zajednice.

iv. Troškovi

Zvanični i nezvanični troškovi takođe predstavljaju destimulaciju za pristup pravdi, posebno za siromašne i ugrožene – uključujući žene – koji imaju ograničen pristup ekonomskim resursima. Troškovi pravnog zastupanja, sudske

takse, putovanja i gubitak prihoda zbog odsustva sa posla mogu biti povezani sa zahtjevima za mito – a to donosi dodatno kažnjavanje ugroženih grupa.

Indikator	Izvor podataka / sredstvo verifikacije	Koristio/ predložio/komentari
Prosječan trošak sudskog postupka (uključujući pravnu pomoć / zastupanje) za tužbe u vezi sa (zainteresovane strane da izaberu jedno ili više od sljedećeg u zavisnosti od svojih potreba i prioriteta): <ul style="list-style-type: none"> • razvodom braka • izvršenjem ugovora • otkazom iz radnog odnosa • nepokretnom imovinom • nesolventnošću • nasljedstvom • starateljstvom nad djecom • pljačkom • ubistvom s umišljajem • silovanjem • nasiljem u porodici • seksualnim nasiljem (osim silovanja i nasilja u porodici) • zabranom prilaska u slučajevima nasilja u porodici, uključujući silovanje 	Administrativni podaci / podaci sa terena / istraživanje domaćinstava / stručno istraživanje	Prilagođeno na osnovu UNROLI i Proširenog istraživanja životnih uslova u Istočnom Timoru (2008)
Procenat ljudi koji navode da je pristup sudovima pristupačan, prema polu	Istraživanje domaćinstava	Prilagođeno prema WJP
Procenat ljudi koji su prijavili da im je zatraženo da plate mito, neformalna plaćanja ili druge podsticaje, uključujući seksualne usluge, da pokrenu ili ubrzaju sudski proces ili da dobiju povoljnu odluku, prema polu	Stručno istraživanje / intervju / istraživanje domaćinstava	Predložio UNODC u kontekstu dijaloga o razvojnoj agendi nakon 2015, uključeno u „Prioritetne indikatore za cilj 16“, koje je predložio Tim za tehničku podršku razvojnoj agendi nakon 2015.

v. Vrijeme

Neopravdano odugovlačenje u sudskim postupcima otežava pristup pravdi uskraćivanjem tužiocu pravovremenog pravnog lijeka za njegovu pritužbu, žrtvama krivičnih djela zaštite (putem, na primjer, zabrane prilaska ili zaštitne mjere) i pritvorenim osumnjičenima u ubrzanom postupku utvrđivanja njegove/njene odgovornosti.

Pored toga, ponovljena i duga putovanja na sud mogu predstavljati prevelik teret. Poput udaljenosti i troškova, dužina postupka će vjerovatno uticati na različite pojedince i grupe na različite načine, što garantuje prikupljanje razdvojenih administrativnih podataka, podataka o mišljenju i percepciji.

Indikator	Izvor podataka / sredstvo verifikacije	Koristio/ predložio/komentari
<p>Prosječna dužina postupka u predmetima koji se odnose na (zainteresovane strane da izaberu jedno ili više od sljedećeg u zavisnosti od svojih potreba i prioriteta):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) razvodom braka 2) izvršenjem ugovora 3) otkaz iz radnog odnosa 4) nepokretnom imovinom 5) nesolventnošću 6) nasljedstvom 7) starateljstvom nad djecom 8) pljačkom 9) ubistvom s umišljajem 10) Silovanjem 11) nasiljem u porodici 12) seksualnim nasiljem (osim silovanja i nasilja u porodici) 13) zabranom prilaska u slučajevima nasilja u porodici, uključujući silovanje <p>Vrijeme potrebno za rješavanje predmeta, razvrstano po polu tužioca/okrivljenog/žrtve/počinioca i prema vrsti predmeta.</p>	Administrativni podaci	CEPEJ
Koliko je vremena trebalo da se riješi predmet – razvrstano po polu ispitanika?	Anketa korisnika	Prilagođeno prema WJP
Koliko je ozbiljan problem trajanje predmeta u krivičnim, građanskim i privrednim sudovima / na forumima tradicionalnog/vjerskog pravosuđa?	Stručno istraživanje / intervju / anketa korisnika	Prilagođeno prema WJP (indikator WJP se odnosi samo na mehanizme za rješavanje predmeta u državnom pravosuđu)
Postojanje privremenih mjera (navedite sve postojeće mjere, kao što su pritvor ili zabrana pristupa)	Stručni intervju / pregled dokumentacije	Postojanje privremenih mjera značajno utiče na blagovremenost odgovora pravosudnog sistema na potrebe pojedinaca u pravosuđu. Dostupnost privremenih mjera, kao što su pritvor ili zabrana prilaska, posebno je važna, na primjer, u slučajevima nasilja u porodici.
Broj osumnjičenih u pritvoru dužem od 12 mjeseci, razvrstano po polu	Administrativni podaci	Uključeno u „Prioritetne indikatore za cilj 16“, koje je predložio Tim za tehničku podršku razvojnoj agendi nakon 2015.

vi. Specijalizovani sudovi

Postojanje specijalnih sudova sa pojednostavljenim i jeftinijim procedurama, kao što su porodični sudovi ili sudovi za sporove male vrijednosti, može značajno smanjiti prepreke pristupu. Određene grupe, kao što su vlasnici malih

preduzeća (kategorija koja uključuje većinu žena vlasnica preduzeća) ili supružnici koji traže razvod ili se suočavaju sa plaćanjem alimentacije, mogu imati posebne koristi od jeftinijih, jednostavnijih i bržih sudskih postupaka.

Indikator	Izvor podataka / sredstvo verifikacije	Koristio/ predložio/komentari
Postojanje suda za sporove male vrijednosti ili brzog postupka za sporove male vrijednosti i maksimalni iznos za spor male vrijednosti (kao procenat prihoda po glavi stanovnika)	Stručno istraživanje/ intervju	WBL
Postojanje specijalizovanog suda ili postupka za slučajeve nasilja u porodici	Stručno istraživanje	WBL
Broj sudova za sporove male vrijednosti / porodičnih sudova na 100.000 stanovnika i geografska lokacija	Administrativni podaci	Prilagođeno prema CEPEJ
Procenat ljudi koji žive (H vremenskog perioda) od (specijalizovanog suda)	Administrativni podaci / podaci sa terena	Prilagođeno iz indikatora koji su predložile Fondacije za otvoreno društvo i Namati u kontekstu dijaloga o razvojnoj agendi nakon 2015.
Procenat ljudi koji su prijavili da je fizički pristup (specijalizovanom sudu) pogodan u smislu udaljenosti, prema polu	Istraživanje domaćinstava	Novi indikator Visokog panela eminentnih ličnosti o razvojnoj agendi nakon 2015.
Broj predmeta primljenih i obrađenih od strane specijalnih sudova u kalendarskoj godini, uključujući: predmete u toku 1. januara pristigle predmete riješene predmete odbačene predmete / predmete koji su izašli iz sistema (odustajanje) predmete u toku 31. decembra	Administrativni podaci	Prilagođeno prema indikatorima CEPEJ

vii. Pravičnost procesa (uključujući prava žrtava) i ishoda

Sposobnost pravosudnog sistema da osigura pravičan i nediskriminatoran proces i ishod je suštinski element pristupa pravdi. Pristup pravdi znači više od mogućnosti podnošenja tužbe sudu: takođe uključuje pravo na proces pravičnog rješavanja sporova bez pristrasnosti i diskriminacije; to dovodi do ishoda koji obje strane smatraju

prihvatljivim rješenjem svog spora; koji se sprovodi/izvršava; i to pruža adekvatnu zaštitu i podršku žrtvama zločina, uključujući izbjegavanje sekundarne viktimizacije.

Indikator	Izvor podataka / sredstvo verifikacije	Koristio/ predložio/komentari
Građansko i krivično pravosuđe je oslobođeno diskriminacije na osnovu roda	Stručno istraživanje	WJP
Postojanje usluga i procedura za podršku žrtvama (navesti sve postojeće usluge i procedure kao što je pravo žrtava zločina da budu u pratnji osoba za podršku) tokom suđenja	Stručni intervju / pregled dokumentacije	Pored pravičnog suđenja, usluge podrške su od suštinskog značaja za garantovanje djelotvornog pristupa pravdi za žrtve zločina. Skloništa, traumatska podrška i savjetovanje, savjeti o finansijskim pitanjima u vezi sa krivičnim djelom, savjeti o riziku i prevenciji sekundarne viktimizacije, sve su to mjere predviđene Direktivom 2012/29/EU, 25. oktobar 2012. (Direktiva o žrtvama) za zaštitu osnovnih prava žrtava, uključujući pristup pravdi (FRA 2014).
Ishodi predmeta, razvrstani po vrsti spora i polu žrtve/ počinioaca, tužioca/okrivljenog	Pregled sudskih spisa	Opšta preporuka komiteta CEDAW o pristupu pravdi za žene

3.2.3. Strana potražnje

i. Najčešći problemi u pravosuđu sa kojima se suočavaju građani i radnje koje se preduzimaju za pristup pravdi

Saznanja o potrebama i izazovima građana u pristupu pravdi su ključna kako bi se politike i intervencije efikasno fokusirale na relevantna pitanja. Međutim, malo je indikatora koji se fokusiraju na ovu oblast. Dokazi o vrsti sporova koje žene i muškarci doživljavaju i počinjenim krivičnim djelima, preduzetim radnjama od strane građana, i o preprekama

u pristupu – doživljenim ili percipiranim – treba prikupiti putem različitih izvora, uključujući ankete domaćinstava i korisnika, intervju stručnjaka, administrativne podatke i pregled sudskih spisa, kako bi se podaci dopunili i kako bi se izvršila unakrsna validacija prikupljenog.

Indikator	Izvor podataka / sredstvo verifikacije	Koristio/ predložio/komentari
Vrste i broj pritužbi podnijetih sa mehanizmima za rješavanje sporova, razvrstanih po polu	Administrativni podaci / pregled sudskih spisa	Opšta preporuka komiteta CEDAW o pristupu pravdi za žene
Glavna utuziva pitanja sa kojima se susrijeću građani, razvrstano po polu	Anketa korisnika / stručni intervju	Istrazivanja životnog standarda Afrobarometar
Radnje koje su preduzete za rješavanje spora (uključujući mehanizam za rješavanje sporova) i zasto, razvrstano po polu	Anketa korisnika / stručni intervju / pregled sudskih spisa	Istrazivanja životnog standarda
Stopa neprijavljenog nasilja: broj djevojčica i adolescentkinja, odraslih žena i starijih žena koje su bile žrtve različitih oblika nasilja u posljednjih 12 mjeseci i koje nisu prijavile te akte nasilja podijeljen sa ukupnim brojem žena u svojim starosnim grupama (razvrstavanje podataka po godinama starosti, uključujući djevojčice starije od uzrasta seksualne saglasnosti i mlade od njih)	Istrazivanje domaćinstava	MESECVI Komitet eksperata (CEVI)
Glavne prepreke u pristupu pravdi, razvrstane prema polu	Istrazivanje domaćinstava (pitanja za ispitanike koji su se suočili sa sporom, bez obzira na to da li su preduzeli nešto ili ne) / anketa korisnika / stručni intervju	Ovaj indikator treba da izgradi znanje iz prve ruke o preprekama (uocnim ili stvarnim) sa kojima se žene i muškarci susrijeću kada pokušavaju da pristupe pravdi. Takve barijere se kreću od nedostatka ekonomskih resursa, nedostatka povjerenja u sistem do nedostatka svijesti o pravima i dostupnim pravnim lijekovima. Sposobnost preciznog određivanja jednog ili više pitanja je od vitalnog značaja za kreiranje uspješnih politika i intervencija koje treba da povećaju pristup pravdi za sve (Komitet CEDAW 2015: 4, 11–13).

ii. Pravna svijest

Nedostatak svijesti o pravima i dostupnim mehanizmima za rješavanje sporova i nemogućnost kretanja pravosudnim sistemom ozbiljno ograničavaju pristup pravdi za mnoge - posebno među grupama u nepovoljnom položaju, uključujući žene, čija sposobnost razumijevanja zakonskih odredbi i učešća u sudskim postupcima može

biti narušena niskom opštom i pravnom pismenošću (ili nedostatkom iste), nedostatkom vremena i oskudnim ekonomskim resursima. Iako predstavlja izazov, mjerenje pravne svijesti je ključno za procjenu kapaciteta na strani potražnje za pristup pravdi.

Indikator	Izvor podataka / sredstvo verifikacije	Koristio/ predložio/komentari
Mjera u kojoj su žene i muškarci svjesni specifičnih zakona / prava relevantnih u nacionalnom kontekstu	Istrazivanje domaćinstava	Prilagodeno prema indikatoru koji je predložio Međunarodni dijalog o izgradnji mira i izgradnji države
U kojoj mjeri su žene i muškarci svjesni pet glavnih dostupnih mehanizama za rješavanje sporova	Istrazivanje domaćinstava	Prilagodeno prema Anketi o životnom standardu Gane (6. krug)
U kojoj mjeri muškarci i žene vjeruju da je opravdano da muž udara ili tuče svoju ženu u sljedećim situacijama: a) ako izade a da mu ne kaze b) ako zanemari djecu c) ako se svada sa njim d) ako odbije da ima seksualne odnose sa njim e) ako joj izgori hrana	Istrazivanje domaćinstava / Modul za muškarce i modul za žene	DHS
Broj žena i muškaraca koji su koristili pravnu pomoć, prema polu i prihodima	Administrativni podaci	Ovaj indikator nastoji da izmjeri stvarni pristup žena pravnoj pomoći. Čak i kada sistemi pravne pomoći postoje i kada su pravilno utemeljeni, žene mogu naići na prepreke u pristupu, kao što su kulturne i društvene vrijednosti koje ih obeshrabruju da traže pomoć. Podaci o stvarnom korišćenju pravne pomoći od strane žena mogu rasvijetliti barijere pristupa na strani potražnje koje bi inače bile zanemarene.
Postojanje i uticaj programa pravne pismenosti i pravne svijesti za žene i muškarce, sa fokusom na rodnu ravnopravnost, nediskriminaciju, rodno zasnovano nasilje i druge oblasti od posebnog interesa za žene. Broj i sadržaj programa u posljednjoj kalendarskoj godini Broj žena i muškaraca koji su učestvovali u programima Mjerljiv uticaj programa u smislu povećanja pravne pismenosti i svijesti	Terenski i administrativni podaci / istraživanje učesnika (pocetni podaci i evaluacija)	Ovaj indikator nastoji da izmjeri i katalizuje napore (i vlade i civilnog društva) da poboljšaju sposobnost žena da zaštite svoja prava i učestvuju u pravnim i pravosudnim sistemima, kao i uticaj takvih napora. Takvi programi obično donose nesrazmjernu korist ženama s obzirom na njihovu nizu opštu i pravnu pismenost i svijest u poređenju sa muškarcima, i od sustinskog su značaja da pristup pravdi bude efikasan za sve.

Podaci o pismenosti, svijest o pravima i mobilnosti (uključujući pristup prevoznim sredstvima) razvrstani prema polu mogu pomoći u boljem razumijevanju potreba žena i muškaraca, čime se omogućava prilagođavanje intervencija koje se fokusiraju na pravnu podršku / usluge pravne pomoći.

iii. Odustajanje

Čak i kada se spor ili prekršaj nađe u pravosudnom sistemu,²⁸ nije sigurno da će sudski proces dostići završnu fazu i da će biti donijeta konačna odluka o predmetu. Kretanje u lancu pravosuđa je složen poduhvat koji zahtijeva resurse, vještine i volju kako građana, tako i pravosudnih stručnjaka. Tužioc i žrtve (kada zakon dozvoljava) mogu odustati od slučaja zbog nedostatka pravnog znanja i sposobnosti da se snalaze u sistemu, ili nedostatka ekonomskih resursa, vremena ili interesa. To mogu učiniti zbog društvenih ili porodičnih pritisaka, ili straha od odmazde. Policija, tužioc ili sudije mogu odbaciti slučajeve zbog

nemogućnosti pronalaženja počinioca, nedostatka dokaza ili drugih procesnih pitanja.²⁹ Ova pojava, poznata kao odustajanje, posebno je akutna u slučajevima silovanja, gdje je stopa odustajanja od slučaja visoka i samo mali procenat slučajeva završava se osudom počinitelaca.³⁰ Prikupljanje podataka o stopama odustajanja je od suštinskog značaja za bolje identifikovanje prepreka i „rupa“ koje ograničavaju mogućnost pojedinaca da ostvare pravne ishode u sistemu pravosuđa – i da osmisle strategije za rješavanje problema.

Indikator	Izvor podataka / sredstvo verifikacije	Koristio/ predložio/komentari
Godišnja stopa odustajanja u slučajevima silovanja, prema fazi postupka i razlogu odustajanja, razvrstano prema tome da li je žrtva maloljetna ili ne	Administrativni podaci / stručni intervju	Odustajanje je posebno akutno u slučajevima silovanja i drugih oblika seksualnog nasilja, uključujući nasilje u porodici. Međutim, podaci o odustajanju su oskudni. Ovi indikatori nastoje da izmjere fenomen odustajanja i da katalizuju prikupljanje relevantnih podataka. Pored toga, društveni pritisak da se odustane od slučaja obično je jači za žene i punoljetne djevojke nego za djecu (maloljetnice). Stoga će odvojeno mjerenje odustajanja za ove dvije grupe ukazati na stvarnu dimenziju problema.
Godišnja stopa odustajanja u slučajevima nasilja u porodici, prema fazi postupka i razlogu odustajanja, razvrstano prema tome da li je žrtva maloljetna ili ne	Administrativni podaci / stručni intervju	
Godišnja stopa odustajanja u slučajevima seksualnog nasilja, prema fazi postupka i razlogu odustajanja, razvrstano prema tome da li je žrtva maloljetna ili ne	Administrativni podaci / stručni intervju	

iv. Povjerenje u pravosudni sistem / pravosudne sisteme

Percepcija javnosti o pravičnosti sudskih procesa i ishoda takođe određuje stepen pristupačnosti pravosudnog sistema. Nedostatak povjerenja u pravosudni sistem otežava pristup pravdi građana koji nemaju povjerenja da će njihove pritužbe biti riješene na pravičan i djelotvoran način. Kulturna distanca, konfliktne vrijednosti, percepcije korupcije, neefikasnost i diskriminacija su svi elementi koji

mogu doprinijeti da građani budu oprezni prema pravosudnoj mašineriji. Mjerenje nivoa povjerenja u pravosudni sistem ukazuje na to kako pravosudne službe odgovaraju na potrebe ljudi.³¹ Razvrstani podaci o percepciji pružaju vrijedne informacije o tome kako žene i muškarci doživljavaju pravosudne procese.

Indikator	Izvor podataka / sredstvo verifikacije	Koristio/ predložio/komentari
Da li građani izražavaju uvjerenje da mogu da pristupe pristupačnoj i kvalitetnoj pravnoj pomoći i zastupanju, po polu	Istraživanje domaćinstava	Prilagođeno iz indikatora koji su predložile Fondacije za otvoreno društvo i Namati, u kontekstu dijaloga o razvojnoj agendi nakon 2015.
Procenat ljudi koji su izrazili uvjerenje da će policija / sudije / tužioci / tradicionalne vođe / vjerske vođe prema njima postupati pravično i bez diskriminacije, prema polu	Istraživanje domaćinstava	UNROLI Afrobarometar
Procenat ljudi koji su učestvovali u sporu i koji su prijavili pristup zadovoljavajućem mehanizmu za rješavanje sporova, prema polu ³²	Istraživanje domaćinstava	Uključeno u „Prioritetne indikatore za cilj 16“, koje je predložio Tim za tehničku podršku razvojnoj agendi nakon 2015.

ANEKS: OBEĆAVAJUĆI PRISTUPI ZA POBOLJŠANJE PRISTUPA PRAVDI ZA ŽENE³³

Prepreke koje ograničavaju mogućnost žena da pristupe pravdi su brojne i različite su prirode. One obuhvataju institucionalne forme, funkcije i kulturu; ekonomske i geografske barijere; i sociokulturne vrijednosti i stavove koji sprječavaju žene da se uključe u mehanizme za rješavanje javnih sporova i obrate organima za sprovođenje zakona. Pošto je to složen i višestruk proces, rješavanje prepreka pristupu žena pravdi pokazalo se izazovnim. Međutim, postoje obećavajući pristupi koji su se pokazali uspješnim u olakšavanju pristupa ženama pravosudnom sistemu.

To uključuje intervencije koje ciljaju neke od elemenata pravosudnog lanca koji najviše utiču na mogućnost žena da pristupe pravdi – kao što su ograničena mobilnost, ograničen pristup ekonomskim resursima, nedostatak pravne svijesti i znanja, rodne predrasude i nedostatak rodne osjetljivosti među pravosudnim stručnjacima, kao i poteškoće u snalaženju u složenosti pravosudnog lanca, što često rezultira visokim stopama odustajanja.

Dostupna pravna podrška i pravna pomoć

Lako dostupni i pristupačni pravni savjeti i zastupanje su od suštinskog značaja za obezbjeđivanje pristupa pravdi za sve. Čak i kada su na snazi pravični zakoni i sistemi, pojedinci možda neće moći da ostvare i zaštite svoja prava u praksi jer im nedostaju znanje ili resursi za pristup pravosudnom sistemu i snalaženje u njemu. Žene su u nepovoljnijem položaju u odnosu na muškarce, s obzirom na to da su njihova stopa pismenosti, pristup informacijama, pravna svijest i pristup ekonomskim resursima u prosjeku niži i da društveno-kulturne barijere često guše njihovu sposobnost da se obrate pravosuđu za zaštitu svojih prava. Ovaj „jaz u kapacitetima“ na strani potražnje u pravosudnom sistemu može se riješiti pružanjem kvalitetne, pristupačne i rodno osjetljive pravne pomoći i drugih oblika pravne podrške, uključujući formalne (državne) programe pravne pomoći, klinike za pravnu pomoć koje su osnovale

organizacije civilnog društva i pravne savjete i programe pravne pomoći koji se oslanjaju na rad pomoćnika pravni-ka. Programi pravne pomoći i pravne podrške sa fokusom na pristup žena pravdi implementirani su u nizu zemalja i dali su pozitivne rezultate. U Gvatemali je vlada osnovala Defensoría de la Mujer Indígena (DEMI, Kancelarija za pravnu pomoć autohtonim ženama) nakon mirovnog sporazuma iz 1996. godine. DEMI ima zaposlene advokaticice i socijalne radnice autohtone zajednice, a fokusira se na slučajeve nasilja i diskriminacije nad autohtonim ženama. Podaci iz 2007. pokazuju da je DEMI te godine preuzela 2600 slučajeva, od kojih je 85% bilo nasilje u porodici, 11% slučajeva silovanja i 4% etničke diskriminacije (DEMI 2007; Sieder and Sierra 2010). Slično tome, Komitet za ruralni napredak Bangladeša pruža pravno obrazovanje i pravne savjete ženama, i pomogao je ženama da podnesu i pokrenu zahtjeve za nasljedstvo i da ponište nezakonit brak, poligamiju i slučajeve miraza (UN Women 2012: 57). Pemberdaayan Perempuan Kepala Keluarga (PEKKA, Osnaživanje domaćinstva na čelu sa ženama) u Indoneziji obezbjeđuje pravno osnaživanje žena glava domaćinstava. Tokom 2007. godine, kroz zagovarački rad koji je uključivao forume sa više zainteresovanih strana koji okupljaju sudije, policiju, lokalne samouprave i nevladine organizacije, PEKKA je omogućila promjenu politike koja je dovela do povećanja budžetskih izdvajanja za vjerske sudove, što je omogućilo uspostavljanje programa pravne pomoći uz oslobođanje od naknada za siromašne. Između 2007. i 2010.

godine, broj siromašnih koji su pristupili vjerskim sudovima porastao je više od 10 puta, dok se broj žena koje su se obratile (vjerskim) okružnim sudovima učetvorostručio (Sumner, Zurstrassen and Lister 2011).

Programi koji uključuju pomoćnike pravnika dugo su bili karakteristika pravnog osnaživanja i programa pravne pomoći. Pomoćnici pravnika su obično članovi zajednice obučeni o osnovama zakona, dio su lokalnog sociokulturnog konteksta i sposobni da komuniciraju sa pojedincima koji traže pravni savjet i podržavaju ih pod sopstvenim uslovima. Konkretno, dokazi pokazuju da su žene pomoćnice pravnika efikasne u odgovaranju na potrebe žena, uključujući slučajeve seksualnog nasilja, nasilja u porodici i silovanja – pitanja o kojima žene mogu biti oprezne ili o kojima ne mogu zbog sociokulturnih barijera da razgovaraju sa muškarcima.³⁴

Sve na jednom mjestu

Iznošenje predmeta pred sud uključuje niz koraka, kao što je prikupljanje niza dokumenata, poput dokaza identiteta i dokaza koji potkrepljuju slučaj. Ovo zauzvrat uključuje posetu različitim kancelarijama, koje se često nalaze u različitim djelovima grada, ako ne i u različitim gradovima. Nemaju svi pojedinci koji žele da iznesu slučaj pred sud ili prijave krivično djelo mogućnost da se snađu u onome što je često lavirint kancelarija i procedura – zato što im oduzima previše vremena, nemaju pristup prevoznom sredstvu ili jednostavno ne znaju gdje da idu. Kao posljedica toga, predmeti se odbacuju (odustajanje od predmeta) ili se nikada ne predaju nadležnim organima i gube se u pukotinama sistema. S obzirom na veće institucionalne i društvene barijere sa kojima se žene suočavaju, one posebno odustaju od slučajeva. Odustajanje i neprijavlivanje su posebno visoki u slučajevima silovanja i seksualnog nasilja, zbog veoma osjetljive prirode pitanja, važnosti blagovremenog prikupljanja dokaza i pritiska koje žrtve često doživljavaju da odustanu ili ne pokrenu slučaj pred sudom (UN Women 2011: 50). Pristup za rješavanje ovog problema koji obećava je uspostavljanje integrisanih usluga, ili „sve na jednom mjestu” – a to su objekti koji nude brojne usluge i smanjuju broj koraka u procesu, a istovremeno olakšavaju koordinaciju između različitih kancelarija. Objekti „sve na jednom mjestu” su se pokazali posebno efikasnim u pružanju pomoći ženama žrtvama seksualnog nasilja i nasilja u porodici. Obično se nalaze u bolnicama ili zdravstvenim centrima, često su prva tačka kontakta sa javnim institucijama za žrtve seksualnog

nasilja, a popunjeni su medicinskim osobljem, socijalnim radnicima i policijskim službenicima koji su prošli posebnu obuku za rad kao jedno integrisano tijelo. Centri za zaštitu Thuthuzela u Južnoj Africi primjer su objekata „sve na jednom mjestu” za žrtve seksualnog nasilja. Uvedeni kao dio nacionalne strategije za borbu protiv silovanja, smješteni su u državnim bolnicama, i pružaju žrtvama silovanja fizičku i psihološku zaštitu, usmjeravajući ih ka procesu prijavljivanja krivičnog djela, dok posmatrači obezbjeđuju urednost kartona žrtava, koordinaciju rada službi i izbjegavanje sekundarne viktimizacije. Podaci pokazuju da su centri bili efikasni u skraćivanju vremena završetka suđenja: za slučajeve kojima se centri bave to je u prosjeku sedam i po mjeseci, u poređenju sa nacionalnim prosjekom od dvije godine. Model centara za zaštitu Thuthuzela usvojile su druge zemlje kao što su Etiopija i Čile (UN Women 2011: 47). Slično tome, integrisana podrška žrtvama nasilja u porodici pruža se u malezijskim kriznim centrima sa svim uslugama na jednom mjestu u državnim bolnicama (Svjetska banka 2011: 312).

Policijske jedinice samo za žene, pružateljke pravosudnih usluga i obuka o rodnim pitanjima za pravosudne stručnjake

Rodne pristrasnosti među policijskim i pravosudnim stručnjacima predstavljaju glavnu prepreku za pristup žena pravdi, uskraćujući im pravičan tretman, procese i ishode. Sa svoje strane, žene se često ne osjećaju prijatno da prijavljuju muškarcima krivična djela počinjena nad njima, ili ih društveno-kulturne norme sprječavaju u tome. Ovo je posebno slučaj sa epizodama seksualnog nasilja, ali se može primijeniti i na rasprave o razvodu ili porodičnim pitanjima sa muškarcima. Tokom fokus grupa sprovedenih 2013. godine u okviru istraživanja o pristupu žena pravdi u Avganistanu (Marchiori 2014), policijsko zlostavljanje žena žrtava silovanja ili drugih oblika seksualnog nasilja i nasilja u porodici ukazalo je na malo povjerenja u tu instituciju, pa čak i strah od nje. Pristup koji je uspješno riješio ovo pitanje je uspostavljanje policijskih jedinica samo za žene – čime su smanjene barijere za pristup na samom početku cijelog procesa. Korišćen u Brazilu od 1985. godine, ovaj pristup je primijenjen sa pozitivnim rezultatima u Peruu, Gvatemali i Argentini (Svjetska banka 2011: 313). Nedavno je uspostavljeno 188 policijskih jedinica samo za žene u urbanim i ruralnim područjima u Tamil Naduu,

Indija. Jedinice, koje se fokusiraju na krivična djela nad ženama, povećale su pristup žena i prijavljivanje incidenta seksualnog i porodičnog nasilja (Jubb and Izumino 2003). Povećanje učešća žena u pravosuđu takođe ima potencijalno pozitivan uticaj na pristup žena pravdi. Iako ne postoje dosljedni dokazi koji pokazuju da je veća vjerovatnoća da će žene sudije odlučivati u korist žena ili da su imune na rodne predrasude, učešće žena u pravosuđu rezultira uravnoteženijom i raznolikijom institucijom, u kojoj se diskurs o pravima i interesima može obogatiti različitim glasovima. Papua Nova Gvineja je implementirala nove politike za uključivanje žena među seoske sudije počevši od 2000. godine. U 2004. godini bilo je 10 žena seoskih sudija; do 2011. broj se povećao na 700, dok je 300 žena radilo kao sudske službenice i službenice za mir, sa obećavajućim efektima na pristup žena pravdi. Konkretno, žene sudije su bile u mogućnosti da usmjere pažnju muških sudija na potrebu primjene rodno osjetljivog pristupa pitanjima koja su pokrenuli predmeti kojima su se bavili.³⁵ Naposljetku, obavezna obuka o rodnoj ravnopravnosti, nediskriminaciji i nasilju nad ženama takođe povećava šanse žena da dobiju pravičan tretman i ishode pravosuđa. Stručnjaci za pravosuđe i sprovođenje zakona koji su učestvovali u takvoj obuci navode da su stekli drugačiju perspektivu u pristupu osjetljivim slučajevima koji uključuju žene (Svjetska banka 2011: 313).

Mobilni sudovi

U nastojanju da se pravosuđe približi ženama, posebno u ruralnim i udaljenim oblastima, mobilni sudovi su korišćeni u brojnim zemljama, uključujući Somalilend, Sijera Leone, Pakistan, Peru i Demokratsku Republiku Kongo. Opremljeni redovnim sudijama i sudskim osobljem, mobilni sudovi putuju u zajednice sa nedostatkom usluga zakazanih dana i održavaju ročišta. Obično se bave manjim imovinskim sporovima, pitanjima alimentacije i starateljstva i drugim porodičnim sporovima – a to su obično pravna pitanja koja najviše pogađaju žene. U Pešavaru, u Pakistanu, mobilni sudovi koje podržava UNDP ne naplaćuju parnične takse i nude opciju rješavanja pitanja posredovanjem, umjesto da čekaju zvaničnu odluku. U Sijera Leoneu, Somalilendu i Demokratskoj Republici Kongo mobilni sudovi su korišćeni da pomognu u obnovi pravosudne mašinerije nakon perioda sukoba tokom kojeg su institucije propale, fizička infrastruktura uništena, ljudski resursi postali oskudni i vladavina prava razbijena. Konkretno, u Demokratskoj Republici Kongo mobilni sudovi su uspješno raspoređeni

kako bi se suočili sa raširenim seksualnim nasiljem, kojim već preopterećeni redovni sudovi sa nedovoljnim brojem osoblja nisu mogli da se pozabave (UNDP 2014).

Specijalizovani sudovi i specijalni postupci

Naposljetku, stvaranje adekvatno finansiranih specijalizovanih sudova sa adekvatno obučanim specijalizovanim osobljem za rješavanje pitanja od posebnog interesa za žene je još jedno sredstvo za povećanje pristupa žena pravdi i poboljšanje njihovog iskustva u pravosuđu. Pojednostavljene procedure, niže ili nikakve takse i posebne odredbe za ubrzanje procesa (brzi proces) čine ove sudove lakše dostupnim i prilagodljivim potrebama žena. Druge prednosti specijalizovanih sudova uključuju mogućnost razvoja visokih kompetencija među pravosudnim stručnjacima koji se fokusiraju na određenu oblast, kao i vidljivost ovih sudova, jer dokazi pokazuju da su u nekim slučajevima njihove funkcije javnosti poznatije od funkcija običnih sudova. Porodični sudovi su vjerovatno najčešći primjer specijalizovanih sudova i postoje (bilo kao poseban sud ili kao odjeljenja redovnih sudova) u različitim zemljama kao što su Avganistan, Maroko³⁶ i Amerika. Nedavno je jedan broj zemalja uspostavio sudove, kancelarije ili posebne procedure za odgovor na nasilje nad ženama. U Velsu (Ujedinjeno Kraljevstvo) brzi postupci su prepolovili prosječno vrijeme obrade slučajeva nasilja u porodici, a u Južnoj Africi sudovi za seksualne delikte imaju veću stopu osuda (70%) od redovnih sudova, i osoblje, porodice žrtava i same žrtve ih smatraju u velikoj mjeri korisnim.³⁷

LITERATURA

- Berg, L.-A. and D. Desai. 'Background Paper: Overview on the Rule of Law and Sustainable Development for the Global Dialogue on Rule of Law and the Post-2015 Development Agenda.' UNDP, 2013. Available from <http://bit.ly/1rqf5fR>
Accessed 12 February 2016.
- Berenschot, W. and T. Rinaldi. 'Paralegalism and legal aid in Indonesia. Enlarging the shadow of the law.' Van Vollenhoven Institute for Law, Governance, and Development, Open Society Institute and UNDP, 2011.
- CEDAW Committee. General recommendation on women's access to justice, CEDAW/C/GC/33, 2015.
- Chiongson, R. A., et al. 'Role of law and justice in achieving gender equality', 2011. Background paper for the World Development Report 2012.
- Council of Europe. Administrative data collection on domestic violence in Council of Europe member states. EG-VEW-DC (Study), 2008.
- Feasibility study: Equal access of women to justice. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2013.
- Council of Europe's Gender Equality Strategy 2014-2017. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2014a.
- 'Tackling the gaps in research and the lack of data disaggregated by sex concerning women's equal access to justice'. Seminar of the Council of Europe Gender Equality Commission, 26 and 27 June 2014. Paris, 2014b. Available from www.coe.int/equality-Paris2014.
Accessed 12 February 2016.
- 'Ensuring data collection and research on violence against women and domestic violence', Article 11 of the Istanbul Convention. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2016.
- Dale, P. 'Delivering Justice to Sierra Leone's Poor. An Analysis of the Work of Timap for Justice'. Justice for the Poor research report. Washington, D.C.: World Bank, 2009.
- Dinnen, S. and N. Hailey. 'Evaluation of the community officer project in Solomon Islands'. Justice for the Poor research report. Washington, D.C.: World Bank, 2012.
- Dugard, J. and K. Drage. 'To Whom Do the People Take Their Issues? The Contribution of community-based paralegals to access to justice in South Africa'. Justice for the Poor research report. Washington, D.C.: World Bank, 2013.
- European Institute for Gender Equality. 'Mapping administrative data sources on gender-based violence in the EU-28: current status and potential'. Studies on gender-based violence, 2014.
- Franco, J., H. Soliman and M.R. Cisnero. 'Community based paralegalism in the Philippines'. Justice for the Poor research report. Washington, D.C.: World Bank, 2014.
- High-Level Panel of Eminent Persons on the Post-2015 Development Agenda. 'A new global partnership: eradicate poverty and transform economies through sustainable development'. Report of the High-Level Panel of Eminent Persons on the Post-2015 Development Agenda, New York: United Nations, 2013.
- Himelein, K., N. Menzies and M. Woolcock. 'Surveying justice: a practical guide to household surveys'. Justice and Development Working Paper Series. Washington, D.C.: World Bank, 2010.
- International Development Law Organization. 'Accessing justice: models, strategies and best practices on women's empowerment'. Rome: International Development Law Organization, 2013.
- 'Women's professional participation in Afghanistan's justice sector: challenges and opportunities'. Rome: International Development Law Organization, 2014.
- Jubb, N. and W.P. Izumino. 'Women and policing in Latin America. A revised background paper'. Paper presented at the meeting of the Latin American Studies Association in Dallas, Texas, 2 March 2003.
- Marchiori, T. 'Women's access to justice in Afghanistan'. Mimeo. Washington, D.C.: World Bank, 2014.

- Open Society Justice Initiative. Community-based paralegals: a practitioners' guide. New York: Open Society Foundations, 2010.
- Organization of American States 'Progress indicators for measuring the implementation of the Inter-American Convention on the Prevention, Punishment and Eradication of Violence against Women Belém do Pará Convention'. Washington, D.C.: Organization of American States, 2013.
- 'Guía práctica para la aplicación del sistema de indicadores de progreso para la medición de la implementación de la Convención de Belém do Pará'. Washington, D.C.: Organization of American States, 2015.
- Rule of Law Initiative. Access to justice assessment tool. Washington, D.C.: American Bar Association, 2012.
- Sumner, C., M. Zurstrassen and L. Lister. 'Increasing access to justice for women, the poor and those living in remote areas: an Indonesian case study'. Justice for the Poor Briefing Note, Volume 6, Issue 2. Washington, D.C.: World Bank, 2011.
- UN. 'Indicators to measure violence against women'. Report of the Expert Group Meeting. Geneva: United Nations, 2007.
- 'The road to dignity by 2030: ending poverty, transforming all lives and protecting the planet'. Synthesis report of the Secretary-General on the post-2015 sustainable development agenda., 2014. Available from <http://bit.ly/1XXqoKU>
Accessed 12 February 2016.
- UN DESA-DAW. Handbook for legislation on violence against women. New York: United Nations, 2009.
- UN Women. Progress of the world's women. In pursuit of justice. New York: UN Women, 2011.
- A transformative stand-alone goal on achieving gender equality, women's rights and women's empowerment: imperatives and key components. New York: UN Women, 2013.
- UN Women/UNICEF/UNDP. Informal justice systems. Charting a course for human-rights based engagement, 2009.
- UNDP. 'Access to justice'. Practice note, 2004. Available from <http://bit.ly/1Pu4NBq>
Accessed 12 February 2016.
- Programming for justice: access for all – A practitioner's guide to a human rights-based approach to access to justice. Bangkok: UNDP, 2005.
- Evaluation of UNDP's support to mobile courts in Sierra Leone, Democratic Republic of the Congo, and Somalia. New York: UNDP, 2014.
- UNODC. Accounting for security and justice in the post-2015 development agenda. New York: UNODC, 2013.
- Vetten, L., R. Jewkes, R. Sigsworth, N. Christofides, L. Loots and O. Dunseith. 'Tracking Justice: The Attrition of Rape Cases through the Krivično Justice System in Gauteng. Johannesburg: Tshwaranang Legal Advocacy Centre, the South African Medical Research Council and the Centre for the Study of Violence and Reconciliation, 2008. Available from <http://bit.ly/1UV1jJB>
Accessed 12 February 2016.
- World Bank. Engendering development – Through gender equality in rights, resources and voice. Washington, D.C.: World Bank, 2001.
- World Development Report 2012: gender equality and development. Washington, D.C.: World Bank, 2011.
- Women, Business and the Law 2014 – Removing restrictions to enhance gender equality. Washington, D.C.: World Bank, 2013.

ZAVRŠNE NAPOMENE

- 1 Ne postoji jedinstvena definicija pristupa pravdi. Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) široko ga definiše kao „sposobnost ljudi da traže i dobiju pravni lijek putem formalnih ili neformalnih pravosudnih institucija i u skladu sa standardima ljudskih prava“, vidjeti UNDP (2005). Prema Opštoj preporuci br. 33 Komiteta Ujedinjenih nacija za eliminaciju diskriminacije žena (CEDAW), pravo žena na pristup pravdi, obuhvata utuživost, dostupnost, pristupačnost, dobar kvalitet i odgovornost pravosudnih sistema, i obezbjeđivanje pravnih lijekova za žrtve“, vidjeti Komitet CEDAW (2015).
- 2 Analiza pristupa pravdi i njegovih konstitutivnih elemenata sprovedena u ovom izvještaju je zasnovana na pristupu zasnovanom na pravima, zasnovanih na shvatanju da pojedinci imaju pravo da dobiju rješenja za svoje pritužbe preko pravosudnih institucija. U tom kontekstu, utvrdili smo elemente pravosudnog lanca koji su ključni za procjenu pristupačnosti pravosudnog sistema kao korake ili komponente lanca pravosuđa koji najviše utiču na sposobnost pojedinaca da ostvare takvo pravo. Ovi elementi, kada ih nema ili ne funkcionišu, glavne su prepreke pristupu pravdi, baš kao što predstavljaju primjere najbolje prakse koji povećavaju dostupnost pravosudnog sistema onda kada su pravilno osmišljeni i sprovedeni. Vidjeti, na primjer, UNDP (2004); UN Women (2011); Svjetska banka (2011); Inicijativa za vladavinu prava (2012).
- 3 Član 2 CEDAW stvara obavezu za države da garantuju „efikasnu zaštitu žena od bilo kakvog akta diskriminacije“ kroz uspostavljanje „nadležnih nacionalnih sudova i drugih javnih institucija“. Član 15 predviđa da su žene i muškarci jednaki pred zakonom. Naposljetku, niz opštih preporuka koje je izdao Komitet CEDAW su tumačenjem odredbi CEDAW dodatno obavezale države da obezbijede „svim ženama pristup obrazovanju i informacijama o njihovim pravima, kompetentnim, rodno osjetljivim sistemima rješavanja sporova, kao i jednak pristup djelotvornim pravnim lijekovima“, vidjeti Komitet CEDAW (2015).
- 4 Vidjeti, na primjer, UN Women (2012); Svjetska banka (2012); Savjet Evrope (2014a); Savjet Evrope (2014b); Komitet CEDAW (2015); i UN Women/UNICEF/UNDP (2009).
- 5 Jedna oblast pristupa žena pravdi kojoj je posvećena veća pažnja je rodno zasnovano nasilje i nasilje nad ženama. Na primjer, „Smjernice za izradu statističkih podataka o nasilju nad ženama: statistička istraživanja“ Ujedinjenih nacija pružaju vladama alate za mjerenje i analizu podataka o nasilju nad ženama; Kancelarija Ujedinjenih nacija za borbu protiv droge i kriminala (UNODC) prikuplja podatke o krivičnom pravosuđu, uključujući i nasilje nad ženama. Organizacija američkih država (OAS), preko Mehanizma za praćenje konvencije Belém do Pará, pruža smjernice o implementaciji konvencije i priprema set indikatora za mjerenje nacionalnog napretka u primjeni konvencije. Konvencija Savjeta Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija) postavlja obavezujuće zahtjeve za države da prikupljaju podatke o nasilju nad ženama. Mehanizam za praćenje će procijeniti implementaciju konvencije od strane uključenih strana. Evropski institut za rodnu ravnopravnost pripremio je izvještaj o statusu prikupljanja vladinih administrativnih podataka o rodno zasnovanom nasilju (Evropski institut za rodnu ravnopravnost, 2014) i naglasio nedostatke i mogućnosti. Savjet Evrope je 2008. godine objavio izvještaj „Prikupljanje administrativnih podataka o nasilju u porodici u državama članicama Savjeta Evrope“.
- 6 Vidjeti Rezoluciju Ujedinjenih nacija A/RES/70/1, str. 1.
- 7 Organizacija se zalagala za uključivanje samostalnog cilja o rodnoj ravnopravnosti, uključujući cilj o pristupu žena pravdi. Iako razvojna agenda nakon 2015 u svojoj trenutnoj formulaciji uključuje takav samostalan cilj (cilj 5), ne uključuje potcilj koji treba da „[o]sigura bezbjednost, usluge podrške i pravdu za žene i djevojčice“, za šta se zalagala organizacija UN Women (vidjeti UN Women 2013). Takav predloženi potcilj, čija je namjena bila da mjeri pristup pravdi, trebalo je da uključi indikator koji eksplicitno prati „udio žena stručnjaka za sprovođenje zakona (uključujući sudije i policiju)“.
- 8 Proces praćenja će početi 2016. godine.
- 9 Dodatni skupovi indikatora, uključujući mjerenje pristupa pravdi, koji nisu uzorkovani u ovoj studiji, su, između ostalog: Izvještaj o globalnoj konkurentnosti; Izvještaj o globalnom rodnom jazu; Indeks percepcije korupcije Transparency International; Izvještaj Freedom House-a „Sloboda u svijetu“; Doing Business; Istraživanje svjetskih vrijednosti; UNICEF-ova istraživanja višestrukih indikatora; Latinobarómetro. Što se tiče indikatora koje koriste nacionalne vlade, većina zemalja prikuplja podatke koji se odnose na pravosuđe o sudskom osoblju, toku predmeta i percepciji javnosti o bezbjednosti i institucijama.
- 10 OECD SIGI indikatori se oslanjaju na profile zemalja koje su pripremili stručnjaci, kao i na različite sekundarne izvore kvantitativnih i kvalitativnih podataka (DHS, MICS, Svjetski indikatori razvoja Svjetske banke, itd.). Profile zemalja pripremaju stručnjaci za svaku zemlju u SIGI indeksu oslanjajući se na sekundarne izvore podataka i postojeću literaturu.
- 11 S obzirom na veliki broj indikatora grupisanih pod ovim „dimenzijama“, mi ih ne uključujemo u matricu. Kompletnu listu indikatora pogledajte na veb-stranici WBL na <http://wbl.worldbank.org/data/exploretopics/getting-a-job>, pristupljeno 11. februara 2016.
- 12 Ovo se, u stvari, može nazvati meta-indikatorom; odnosno indikatorom koji prati postojanje prikupljanja podataka o određenoj pojavi, umjesto podataka koji obuhvataju samu pojavu. Uključen je na listu pošto odgovori država pružaju dragocjene informacije o tome da li prikupljaju podatke koje navodi indikator.
- 13 Seksualno nasilje uključuje nasilje nad ženama koje počinu njihov trenutni partner. Vidjeti Agencija za osnovna prava (2012: 33 i dalje).
- 14 Indikatori MESECVI nisu završeni, a diskusije o njihovim izvorima podataka

- su još uvijek u toku među državama članicama. Međutim, indikatori uključeni u tabelu 2.5 će najvjerojatnije biti zasnovani na administrativnim podacima koje prikupljaju vlade.
- 15 Interamerička konvencija o sprječavanju, kažnjavanju i iskorjenjivanju nasilja nad ženama, „Konvencija Belém do Pará“. Usvojena u Belemu, Brazil, 9. juna 1994. i stupila na snagu 5. marta 1995.
- 16 Ovaj indikator se sam po sebi ne oslanja na administrativne podatke. Međutim, odgovori država pružaju dragocjene informacije o tome da li prikupljaju podatke pomenute u njima.
- 17 Ovaj i neki od sljedećih indikatora, kao što je navedeno u prethodnoj fusnoti, ovdje se pominju jer odgovori relevantnih država pružaju informacije o tome kakvu statistiku koja se odnosi na pravosuđe zemlje prikupljaju.
- 18 g7+ je dobrovoljno udruženje zemalja koje jesu ili su bile pogođene sukobom i koje su sada u tranziciji u sljedeću fazu razvoja. Glavni cilj zemalja g7+ je da razmjenjuju iskustva i uče jedne od drugih, kao i da se zalažu za reforme u zemljama pogođenim sukobom gdje se međunarodna zajednica može uključiti. Da biste saznali više o g7+, posjetite www.g7plus.org.
- 19 Proces praćenja će početi 2016. godine.
- 20 Vidjeti takođe Savjet Evrope (2016).
- 21 Afrobarometar, UNROLI i neka od istraživanja životnog standarda su među izvorima koji uključuju indikatore na strani potražnje pravosuđa. Na primjer, Anketa o životnom standardu u Gani (6. krug), Nacionalna anketa o životnim uslovima Gvatemale (2000) i Prošireno istraživanje o životnim uslovima u Istočnom Timoru (2008) uključuju pitanja o glavnim sukobima do kojih se došlo u zajednici ili odgovore dobijene direktno od ispitanika ili članova njihovog domaćinstva. Prošireno istraživanje o životnim uslovima Istočnog Timora takođe uključuje detaljna pitanja o tome šta su ispitanici koji su učestvovali u sporu uradili po tom pitanju, i zašto. Pored toga, Anketa o životnom standardu u Gani, Prošireno istraživanje o životnim uslovima u Istočnom Timoru, Afrobarometar i UNROLI uključuju pitanja o povjerenju ispitanika u pravosudne institucije.
- 22 Vidjeti, na primjer, Inicijativu za vladavinu prava (2012); Savjet Evrope (2013); Komitet CEDAW (2015).
- 23 Indikator o „znanju javnosti o glavnim dostupnim mehanizmima za rješavanje sporova“ koristi se, na primjer, u Anketi o životnom standardu u Gani.
- 24 Tabela 2.1. u prethodnom odjeljku daje primjere indikatora koji mjere fizičku dostupnost. Skup indikatora WJP uključuje indikator lokacije suda, dok Globalni integritet pita stručnjake da li svi građani imaju pristup sudovima, bez obzira na geografsku lokaciju“. CEPEJ prati broj i lokaciju sudova.
- 25 Izraz „pravna pomoć“ obuhvata, za potrebe formulacije ovog indikatora, advokate i nepravnike, pružanje pravnih savjeta, pomoći ili zastupanja, bez obzira na to da li je to dio vladinih programa pravne pomoći ili ne i da li to finansira vlada, kao i pravno osnaživanje.
- 26 Dok pružanje besplatne ili subvencionisane pravne pomoći i zastupanja svakako umanjuje ekonomske prepreke pristupu pravdi, sudske takse i dalje mogu biti previsoke za veliki dio onih koji traže pravdu, a posebno za žene sa ograničenim ili nimalo autonomnim pristupom ekonomskim resursima kao što su, na primjer, kategorije u nepovoljnom položaju poput žena glava domaćinstva, onih koje traže alimentaciju nakon razvoda ili onih koje bježe od nasilja u porodici. U Kambodži, naknade za forenzička ispitivanja u slučajevima silovanja bile su jednake prosječnom prihodu od oko dvije nedjelje rada u ruralnim oblastima (podaci iz 2007); u Indoneziji, gdje je prosječna cijena razvoda bila oko 10 puta veća od mjesečnog prihoda siromašne žene, oslobađanje od taksi je pomoglo da se poveća pristup žena sudovima i državnim beneficijama. Vidjeti UN Women (2011: 54); Svjetska banka (2011: 168, 367); Chiongson et al. (2011).
- 27 Vidjeti Komitet CEDAW (2015: 8), koji je među svoje preporuke o pristupačnosti uključio „stvaranje rodni jedinica kao komponenti pravosudnih institucija“.
- 28 Istraživanje o nasilju nad ženama u Evropskoj uniji, objavljeno u martu 2014. godine, pokazalo je da je samo 14% najozbiljnijih incidenata partnerskog nasilja prijavljeno policiji (a 13% u slučaju nepartnerskog nasilja) FRA (2014).
- 29 Odustajanje je višestruki fenomen koji obuhvata aspekte i na strani potražnje pravosuđa, kao što su društveni pritisci ili strah od odmazde, i na strani ponude pravosuđa, kao što su duge i skupe procedure. Odlučili smo da ga uvrstimo u dimenziju pravosuđa na strani potražnje jer postoje aspekti odustajanja od posebnog interesa za rodnu analizu pristupa pravdi.
- 30 Podaci iz provincije Gauteng u Južnoj Africi pokazuju da je samo 17% prijavljenih slučajeva silovanja stiglo do suda, a samo 4% je rezultiralo osuđujućom presudom. Vidjeti UN Women (2012: 49); Vetten et al. (2008); Savjet Evrope (2013: 12).
- 31 S obzirom na to da je povjerenje samo po sebi subjektivni element, koji može ukazati na interpretacije činjenica od strane pojedinaca, korpe indikatora treba koristiti za stvaranje konteksta za ispravnu analizu podataka. Ankete korisnika ili administrativni podaci mogu poslužiti svrsi: na primjer, postavljanje pitanja korisnicima suda o učestalosti situacija u kojima je od njih traženo da plate mito da bi pokrenuli proces ili dobili željeni ishod je korisno za kontekstualizaciju opšte percepcije korupcije u pravosuđu.
- 32 Ovaj indikator je uključen u najnoviju verziju „Prioritetnih indikatora za cilj 16“, koje je predložio Tim za tehničku podršku razvojnoj agendi nakon 2015.
- 33 Sveobuhvatnu zbirku dobrih praksi pripremio je Savjet Evrope i objavio je u oktobru 2015. Zbirka obuhvata 65 unosa iz 24 zemlje članice Savjeta Evrope, a dostupna je na www.coe.int/equality, pristupljeno 12. februara 2016.
- 34 Videti Dinnen S. and Hailey N (2012); Open Society Justice Initiative (2010); Dale P. (2009); Berenschot W. and Rinaldi T. (2011); Open Society Institute and UNDP; Dugard J. and Drage K. (2013); Franco J., Soliman H. and Cisnero M. (2014).

- 35 Vidjeti „Globalno obrazovanje za osnaživanje žena u Papui Novoj Gvineji“, Seoski sudovi Papue Nove Gvineje i Sekretarijat za posredovanje u zemljišnim pitanjima, neobjavljena osnovna studija o ženskim seoskim sudijama u Papui Novoj Gvineji, dostupna na: www.globaleducation.edu.au/case-studies/empowering-women-in-png.html, pristupljeno 12. februara 2016.
- 36 UN Women (2011: 59). Istraživanje iz 2010. pokazuje da je 85% ispitanih žena znalo za svoje pravo na razvod i bilo je svjesno da ga mogu sprovesti kroz posebne porodične odjeljke (nastale 2004. godine).
- 37 Specijalizovani tužioci mogu da smanje prepreke pravosuđu, dostupno na: www.endvawnow.org/en/articles/894-specialized-prosecutors-can-reduce-barriers-to-justice.html?next=895, pristupljeno 12. februara 2016.

UN WOMEN JE ORGANIZACIJA UN
POSVEĆENA RODNOJ RAVNOPRAVNOSTI I
OSNAŽIVANJU ŽENA.
ORGANIZACIJA UN WOMEN JE OSNOVANA
KAO GLOBALNI ZAŠTITNIK ŽENA I
DJEVOJČICA KAKO BI UBRZALA NAPREDAK
U ZADOVOLJAVANJU NJIHOVIH POTREBA
ŠIROM SVIJETA.

UN Women podržava države članice UN dok postavljaju globalne standarde za postizanje rodne ravnopravnosti i radi sa vladama i civilnim društvom na osmišljavanju zakona, politika, programa i usluga koje su potrebne za sprovođenje ovih standarda. Ova organizacija stoji iza ravnopravnog učešća žena u svim aspektima života, fokusirajući se na pet prioriternih oblasti: povećanje ženskog liderstva i učešća; okončanje nasilja nad ženama; angažovanje žena u svim aspektima mirovnih i bezbjednosnih procesa; jačanje ekonomskog osnaživanja žena; i stavljanje rodne ravnopravnosti u centralno mjesto u planiranju nacionalnog razvoja i budžetiranju. UN Women takođe koordiniše i promoviše rad sistema UN na unapređenju rodne ravnopravnosti.

Prevod sufinansirala
Evropska unija

220 East 42nd Street
New York, New York 10017, USA
Tel: 212-906-6400
Fax: 212-906-6705

Ovaj prevod je pripremljen uz finansijsku podršku Evropske unije i Savjeta Evrope. Sadržaj je isključiva odgovornost autora/autorke i ni u kom slučaju ne predstavlja zvanične stavove Evropske unije ni Savjeta Evrope.

www.unwomen.org
www.facebook.com/unwomen
www.twitter.com/un_women
www.youtube.com/unwomen
www.flickr.com/unwomen
www.instagram.com/unwomen